

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : / /

Tezin Savunma Tarihi : / /

Tez Danışmanı :

Trabzon

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun / / gün ve sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan :

Üye :

Üye :

Prof. Dr. Asim KADIOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez danışmanım olmayı kabul eden ve çalışmalarım boyunca benimle bilgi ve deneyimlerini paylaşan, tezin araştırma çalışmaları boyunca bana yol gösteren, değerli hocam Doç. Dr. Murat TUTKUN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman yanımda olan ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Kübra AYDIN' a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca eğitim ve öğretim hayatım boyunca özellikle yüksek lisans eğitimim konusunda baskısını ve desteğini esirgemeyen çok değerli babam Kemal AYDIN ve hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan annem Nuriye AYDIN ve teyzem Şükran AYDIN' a teşekkürü borç bilirim.

Süreç boyunca her zaman desteklerini gördüğüm kardeşlerim Zeynel Abidin, Ayşe, Dt. Emine Zehra, ve Özellikle Peyzaj Mimarı Fatma AYDIN' a teşekkür ederim.

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Tarihi Yapıların Korunmasına Dair Yasa, Mevzuat Ve Uluslararası Anlaşmaların Türkiye Ve Farklı Ülkelerde İncelenmesi Ve Türkiye’nin Tarihi Yapı Koruma Yaklaşımının Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Murat TUTKUN ‘un sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 02/10/2019

Hasan Fehmi AYDIN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET	VIII
SUMMARY	IX
TABLolar DİZİNİ.....	X
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Amacı	2
1.3. Tarihi Yapıları Koruma Kavramı	2
1.4. Tarihi Yapıları Koruma Tarihçesi	4
1.5. Tarihi Yapıları Koruma Amaçlı Hazırlanan Uluslararası Sözleşmeler	5
1.5.1. Avrupa Kültür Konvansiyonu	5
1.5.2. Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme	6
1.5.3. Paris Konvansiyonu (Yasadışı İthalat, İhracat ve Kültürel Varlık Mülkiyetinin Devredilmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme).....	7
1.5.4. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi	8
1.5.5. Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi	9
1.5.6. Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi.....	10
1.5.7. Venedik Tüzüğü	11
1.6. Türkiye'nin Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı	12
1.6.1. Türkiye'nin Tarihi Yapıları Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler	15
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR	27
2.1. Kullanılan Yöntemler	27

2.2.	Çalışmanın Kapsamı ve İncelenen Ülkeler	27
2.3.	Gelişmiş Ülkelerin Koruma Yasaları ve Gelişmiş Ülkelerin Tarihi Yapılara Karşı Koruma Yaklaşımları	28
2.3.1.	İngiltere'nin Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı	29
2.3.1.1.	İngiltere'nin Tarihi Yapıları Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler ...	31
2.3.2.	Almanya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı.....	37
2.3.2.1	Almanya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler .	40
2.3.3.	İspanya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı	42
2.3.3.1.	İspanya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler ...	43
2.3.4.	Çin'in Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı	47
2.3.4.1.	Çin'in Tarihi Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler	50
2.3.5.	Amerika'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı	54
2.3.5.1.	Amerika'nın Tarihi Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler	55
2.3.6.	İtalya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı.....	58
2.3.6.1.	İtalya'nın Tarihi Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler	60
2.3.7.	Japonya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı	62
2.3.7.1.	Japonya'nın Tarihi Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler	64
3.	BULGULAR VE TARTIŞMA	67
3.1.	Kanunun Amacı.....	67
3.2.	Kanunun Kapsamı.....	68
3.3.	Tanımlanmış Kavramlar	69
3.4.	Mülkiyet.....	70
3.5.	Tespit ve Tescil Yapılması İşlerindeki Ölçütler.....	70
3.6.	Karar Alma Yetkisi, Yönetim.....	71
3.7.	Finansal Yönetim	72
3.8.	Yapı Sahiplerinin Sorumlulukları ve Hakları.....	73
3.9.	Nakil İşlemleri.....	74
3.10.	Cezai İşlem Gerektiren Eylemler	75
3.11.	Uluslararası Sözleşmeler	75
4.	SONUÇ.....	78

5. KAYNAKÇA82

ÖZGEÇMİŞ

ÖZET

TARİHİ YAPILARIN KORUNMASINA DAİR YASA, MEVZUAT VE
ULUSLARARASI ANLAŞMALARIN TÜRKİYE VE FARKLI ÜLKELERDE
İNCELENMESİ VE TÜRKİYE’NİN TARİHİ YAPI KORUMA YAKLAŞIMININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

Hasan Fehmi Aydın

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Murat TUTKUN
2019, 87 Sayfa,

Tarihi yapılar, geçmişteki toplumların sosyal, kültürel ekonomik ve mimari özelliklerini yansıtan belgelerdir. Tarihi yapılar ülkelere, sosyal, kültürel ve ekonomik pek çok değer katarlar. Toplumlarda topluluk bilincini oluşturur ve kentlerin şekillenmesinde önemli rol oynarlar. Bu yapılar pek çok dış etmenle zarar görebilir veya yok olabilir. Geçmiş medeniyet ve toplumların bugüne mirası olan bu yapıları gelecek nesillere aktarmak devletlerin önemli bir sorumluluğudur. Bu yüzden, devletler bu yapıları korumak için çeşitli yasalar ve düzenlemeler hazırlar. Bu yapılar tüm insanlığın ortak mirası olarak görülür. Bu nedenle çeşitli uluslararası dernek ve örgütler kurulmuştur ve uluslararası sözleşmeler hazırlanmıştır.

Anadolu geçmişte pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle Türkiye’de oldukça fazla tarihi yapı bulunur. Bu tarihi yapıların ve kültürel mirasın korunması için çeşitli yasalar ve mevzuatlar hazırlanmıştır, uluslararası sözleşme ve derneklere taraf olunmuştur. Bu çalışmada Türkiye’deki tarihi yapıların korunması için yapılan çalışmaların gelişmiş diğer ülkelerde yapılan çalışmalar ile karşılaştırılması yapılarak, Türkiye’nin tarihi yapı koruma yaklaşımı tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Koruma, Kültür varlığı, Tarihi yapı, Koruma yasası, Uluslararası sözleşmeler*

Master Thesis

SUMMARY

INVESTIGATION ON LAWS, REGULATIONS AND INTERNATIONAL AGREEMENTS ABOUT HISTORICAL BUILDING PRESERVATION IN TURKEY AND DIFFERENT COUNTRIES AND EVALUATION OF HISTORICAL BUILDING PRESERVATION APPROACH IN TURKEY

Hasan Fehmi AYDIN

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Architecture/ Architecture Graduate Program
Supervisor: Assoc. Prof. Murat TUTKUN
2019, 87 Pages,

Historical structures are the documents that have reflected the social, cultural, economic and architectural characteristics of past societies. Historical buildings add many social, cultural and economic values to countries. They form community awareness in societies and play an important role in shaping cities. These structures can be damaged and destroyed by many external factors. Transferring these structures, which are the legacy of past civilizations and societies to future generations, is an important responsibility of the states. Therefore, states prepare various laws and regulations to protect these structures. These structures are seen as the common heritage of all humanity. Therefore, several international associations and organizations have been established and international conventions have been prepared.

Anatolia has hosted many civilizations in the past. Therefore, a lot of historical buildings located in Turkey. Various laws and regulations have been prepared in Turkey for the protection of these historical buildings and cultural heritage, and have become part to international conventions and associations. In this study, the work done for the preservation of historic buildings in Turkey were compared with other advanced countries, and the historic building conservation approach in Turkey was discussed.

Key Words: *Preservation, Conservation, Cultural property, Historical building, Conservation Law, International conventions*

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Araştırılan konu başlıklarının seçilen ülkelerin mevzuatlarında varlığı....	67
Tablo 2. Kanunun amacının seçilen ülkelerin mevzuatlarındaki varlığı.....	67
Tablo 3. Kanun kapsamının seçilen ülkelerin mevzuatlarındaki varlığı.....	68
Tablo 4. Tanımlanmış kavramlar başlığının seçilen ülkelerin mevzuatlarındaki varlığı.....	69
Tablo 5. Mülkiyet ve kullanımın seçilen ülkelere göre incelenmesi.....	70
Tablo 6. Ülkelere göre tespit ve tescil işlemi yapan kurumlar.....	71
Tablo 7. Ülkelerin yönetim şekli ve korumadan sorumlu kurum.....	72
Tablo 8. Ülkelere göre finansal işlemler.....	73
Tablo 9. Ülkelere göre kültür varlıklarının nakil edilebilirliği.....	75
Tablo 10. Ülkelerin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler.....	76

KISALTMALAR LİSTESİ

Bu çalışmada geçen;

AB: Avrupa Birliği

CoE: (Council of Europe) Avrupa Konseyi

ICOM: (International Council of Museums) Uluslararası Müzeler Konseyi

GEEAYK: Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu

ICOMOS: (International Council on Monuments and Sites) Uluslararası Anıtlar ve Sitler
Konseyi

ICCROM: (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural
Property) Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma Merkezi

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

UNESCO: (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Birleşmiş
Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜRKSOY: Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı
İfade eder.

1.GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Dünya üzerindeki her ülke farklı yöntemler uygulayarak, yeterli ya da yetersiz bir şekilde, toprakları içerisindeki tarihi yapıları korumak için çaba sarf eder. Tarihi yapılar, “kültürel varlıklar” olarak görülür.

Bu çalışmada genel olarak taşınmaz yapılar olan mimari tarihi yapılar, tarihsel değeri olan kentsel alan ve yerleşmeler ile ilgili Türkiye ve başka ülkelerde uygulanan koruma önlem ve kanunları, yasalar ve anlaşmalar değerlendirilmiştir.

Tarihi yapılar doğal afetler, malzemelerde zamana bağlı aşınma ve yıpranma, vandalizm, savaş gibi pek çok etmene maruz kalır ve zamanla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya gelirler. İnsanlığın ortak mirası olan bu yapılar, sosyal, ekonomik, kültürel, politik, bilimsel ve dini değer taşırlar. Öte yandan estetik değer ve anlam taşıyan bu yapılar sanat ve mimarlığın gelişimi için de önemlidir. Bu nedenle tarihi yapıların korunması gerekmektedir.

İnsanlığın hafızasını oluşturan toplumların geçmişteki sosyo-kültürel, ekonomik ve politik özelliklerini yansıtan belgeleri oluşturan tarihi çevreler, kentlerin yapısını ve bir daha üretilmeyecek olan yapay çevreyi biçimsel ve mekânsal olarak zenginleştirerek yaşamımıza farklı bir bakış açısı katmakta ve geçmişin anlaşılıp, geleceğin şekillenmesinde toplumların beraber hareket etmesini sağlamaktadır. (Tutkun, 2009, Ünal, 2014). Tarihi yapılar kent kimliğini belirler ve kentin gelişimini yönlendirir. Turistik değer taşıyor ve ülkeler için ekonomik önem arz ederler.

Kültürel, tarihi ve sanatsal mirasın önemi ve değeri uluslararası, bölgesel ve ulusal yasalar altında geniş çapta tanınmaktadır. Kültürel miras bugün sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmanın temel unsurlarından biri olarak görülmekte ve sıklıkla, insanlığın hem koruyucu hem de faydalanıcı olduğu küresel ortak bir değer olarak görülür (Pérez, 2017).

Kültürel varlıkların savaşlarda ve ülkeler arası ticarete gördüğü zararların üzerine 1954 yılında UNESCO'nun denetiminde hazırlanan La Haye Sözleşmesi sonrasında kültürel mirasın korunması düzenli ve sistemli bir hal alarak hukuk alanında ülkeler üzeri bir değere yükselmiştir (Kürüm, 2005).

Ülkemizde kültürel ve tarihi koruma Tanzimat Dönemi'nde taşınabilir eserlerin korunması ile başlamıştır. Sonrasında korunma alanları genişletilerek arkeolojik ve anıtsal yapılar da korunma altına alınmıştır (Ekşi, 2012).

1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Amacı

Barınma, beslenme ve korunma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayan insanoğlu, aidiyet ihtiyacını karşılayabilmek ve geçici olduğu dünyaya kalıcı şeyler bırakmak için ortak değerler inşa etmeye başladı. Sonrasında ise geçmiş ile bağlantı kurarak kendini bir yere ait hissedebilmek adına bu değerler korunmaya başlandı (Ahunbay, 1996). Sanayi devrimi sonrası hızla değişen ve modernizmin etkisine giren dünyada, amaca uygun, tekdüze ve estetikten yoksun yapılar; topluma, coğrafyaya, estetik ve kültürel değerlere göre oluşturulan eski yapılardaki ruhtan mahrum kalmışlardır. Modernizm akımının bu ruhsuz yapısı modernist toplumlarda, özgün olmanın önemini ve farklılığın gerekliliğini ortaya koymuştur (Yurttaş, 2018). Modernizmin önem kaybetmesiyle kültürel varlıkların korunması sistematik bir hal almıştır.

Kültürel varlıkların ve tarihi yapıların korunması için çeşitli uluslararası anlaşmalar ve kurumlar oluşturulmuştur. Korunması gereken tarihi yapıların özellikleri ve koruma yöntemleri belirlenmiştir. Bunun yanında ülkelerin de kendi toprakları içerisindeki yapıları korumak için hazırladıkları kanun ve yasalar bulunmaktadır.

Çalışmanın amacı uluslararası alanda ve ülkeler içerisindeki korumaya yönelik düzenleme ve önlemlerle ilgili yasaların belirlenmesi, koruma konusunda gelişmiş 7 örnek ülke ve Türkiye'deki koruma kavramının incelenmesi, Türkiye'deki koruma kavramının bu ülkelerle karşılaştırılarak, Türkiye'nin tarihi yapıları koruma konusundaki güncel yeterlilik ve eksikliklerinin belirlenmesidir.

1.3. Tarihi Yapıları Koruma Kavramı

Koruma kelimesi genel olarak, muhafaza etme, engelleme, sakınma anlamına gelmektedir. TDK'ye göre "korumak işi" olarak tanımlanmaktadır (URL-1, 2019). Başka bir tanımda ise "Kentlerin belli kesimlerinde yer alan çağ bilimsel ve yapı tasarım değerleri yüksek yapılarla, anıtların ve doğa güzelliklerin gelecek kuşakların da yararlanması için her türlü yıkıcı, saldırgan ve zararlı eylem karşısında güvence altına alınmasıdır"(Keleş, 1980).

Tarihi yapı kavramını tanımlayabilmek için, kültürel varlık ve kültürel miras kavramlarını da incelemek gerekir. Kültürel miras bir toplumun geçmişinden gelen, toplumun kimliğini şekillendiren, özelliklerini koruyarak geçmişten günümüze gelen ulusal ve küresel bağlamda kültürel önem taşıyan soyut ve somut tüm varlık ve kaynaklardır. İnsan ve mekânın zamanla oluşturduğu etkileşimin oluşturduğu çevrenin tüm özelliklerini içerir (Ünal, 2014). Kültürel miras kavramı uluslararası alanda ilk olarak 1972 yılında Paris Konvansiyonu'nda kullanılmıştır. Kapsamı ise anıtlar, yapılar ve sitler gibi evrensel değer taşıyan taşınmaz varlıklardır (Kürüm,2005).

Tüm kültürel miras kategorileri için ortak bir kavram veya payda oluşturmak üzere tasarlanmış bazı teorik yapılar vardır. Bunlardan biri, “kültürel” sıfatının uygarlık tarihine ait olduğunu kanıtlamak için kullanıldığı kültürel varlıklar kavramını ifade eder. Tarihsel boyut, belirsiz kültür tanımını somutlaştırır; kültürel bir değer, geçmişin bir kanıtıdır. Dolayısıyla, miras kavramı iki yönden tanımlanır: kültür ve tarih (Barrère, 2016).

Tarihi yapılar taşınamaz kültürel varlıklar olup taşıdıkları evrensel değere göre kültürel miras da olabilirler. Tarihi yapılar yapıldıkları dönemin, kentsel ve mimari yapı özelliklerini, yapan toplumun sosyal, ekonomik ve dini değerlerini ve kültürel yaşamlarını ortaya koyan bir belgedir. Bu yapıların taşıdıkları bilimsel, kültürel, sosyal, tarihi ve mimari değer, tarihi yapıların korunmasını önemini arttırmıştır (Uğursal, 2011).

Kentlerin kimliğini oluşturan, kentlerin turistik değerini artırarak ekonomik değer kazandıran ve taşıdığı sosyal, kültürel ve tarihi değerler açısından bir insanlık mirası olan tarihi yapıların gelecek nesillere aktarılması ve yaşayan halkın geçmişle olan bağının sürekliliğinin sağlanıp toplum bilincinin kazandırılması için tarihi yapıların korunması gerekir (Can, 2009). Tarihi yapılar sadece bilimsel incelemelerin, tarihi ve sanatsal değerlendirmelerin değil aynı zamanda toplumun ve toplumu oluşturan dinamiklerin de bir parçasıdır. Yani insanlığın ortak değeri olan tarihi ve kültürel yapıların korunması, doğanın korunması ve insan haklarının korunması gibi değerler kadar önemlidir (Ünal, 2014).

Tarihi yapılar; savaşlar, vandalizm, aşınma, eskime, yetersiz bakım, yanlış restorasyon, doğal afetler, uluslararası kültürel varlık ticareti gibi pek çok tehlikeyle karşı karşıyadır. Tarihi yapıların korunması, bu tehlikelerin önlenmesi, oluşan zararların en uygun şekilde giderilmesi ve bu yapıların bakımıyla sağlanır. Taşınamaz kültürel varlıklar, yok olması veya ağır zarar görmesi durumunda yenilenemeyen kaynaklardır. Yeniden üretilmeleri ya da geri getirilmeleri mümkün değildir. Bu bakımdan tarihi yapıların

korunması bir gerekliliktir ve koruma amaçlı yapılan çalışmalar toplumsal bir sorumluluktur (Bademli, 2005).

Her ülke kendi toprakları içerisindeki tarihi yapıların korunmasından sorumludur. Ayrıca bu yapıların korunmasını sağlayan uluslararası anlaşmalar ve kurumlar bulunur. Koruma anlayışı gelişmiş ülkelerde daha ileridedir. Çünkü bu ülkelerde koruma, ekonomi, siyaset ve sosyal süreçlerden bağımsız olarak görülmektedir. Ülkemizde ise koruma, siyaset, ekonomi ve sosyal değerlerin etkisi altında kalmaktadır (Gürpınar, 2001). Hiçbir devlet kendi başına kültürel mirasa karşı suçları önleyemez, bu nedenle uluslararası topluluklarla uluslararası sözleşmeler hazırlamak ve uluslararası işbirliğini geliştirmek için sürekli çaba sarf ederler (Huo, 2015).

1.4. Tarihi Yapıları Koruma Tarihçesi

Kültürel yapıların korunması kavramı 2000'li yıllarda tüm dünyada özellikle Avrupa Birliği, Avrupa Parlamentosu gibi kurumlarda oldukça ilgi çeken ve üzerine çalışılan bir konu olmuştur. Korumayla ilgili pek çok düzenleme yapılmıştır ve son konumuyla tarihi yapıların korunması insan hakları gibi değerlendirilmeye başlanmıştır (Özdemir, 2005). Ancak koruma kavramının ortaya çıkışı bundan çok daha eskidir.

Ortadoğu, Hindistan ve Çin erken klasik dönem medeniyetlerinde sosyal hiyerarşi ve çoklu din anlayışı üzerine gelişmiş küçük bir koruma kavramından söz etmek mümkündür. Antik Mısır'da monarşi ile birlikte yaklaşık bin yıl boyunca mimari yapıların olduğu gibi korunması sağlanmıştır. Tüm bu dönem ve medeniyetlerde yerel dokuyla birlikte değişen yapılara karşı duyarlılık kavramından söz etmek mümkündür (Glendinning, 2013).

Koruma kavramı içgüdüsel olarak ilk çağlarda ortaya çıkmıştır. İlk olarak dini önem taşıyan yapıların korunmasıyla başlayan koruma, sonrasında halkın yöneticileri ve üst zümrenin yaptırdığı anıt ve yapıların korunmasıyla egemenliklerin simgelerini göstererek bir güç göstergesi haline gelmiştir. Korumacılık hukuksal olarak başlangıçta Roma hukukunda kendini gösterir. Ortaçağda ise gücünü kaybeder. Yeniçağda İngiltere, İsveç, Danimarka, Fransa ve Portekiz'de yeniden su yüzüne çıkan koruma kavramı sadece yapının korumacılığından doku korumacılığına doğru yönelmiştir (Yılmaz, 2006).

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sonrası kültürel ve tarihi yapılar büyük hasar görmüştür. Bunun üzerine Avrupa ülkeleri koruma konusunda yeni tedbirler almış ve yeni

yasalar oluşturularak yeni yaklaşımlar geliştirmiştir. Bu süreçte "Tarihi Anıtların Korunması ile İlgili Mimar ve Teknisyenlerin I. Uluslararası Konferansı" düzenlenmiştir. Yine aynı yıl İtalya'da restorasyonda izlenecek uygulamaların açıklandığı Carto Del Restaruo kabul edilmiştir. 1954'te yapıların savaşlarda zarar görmemesi ve kültürel varlık ticaretini engellemek için UNESCO tarafından hazırlanan La Haye Sözleşmesi ile kültürel varlıkların korunması uluslararası hukukta yer edinmiştir. (Ahunbay, 1996, Kürüm, 2005, Erder, 2007).

Bu süreçte UNESCO, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası kuruluşlarla da beraber çalışılmış ve kültürel yapıların sadece ev sahibi ülkenin değil tüm insanlığın ortak bir değeri, mirası olduğu görüşü benimsenmiştir. Koruma alanında uluslararası yaptırımlar yapılması gündeme gelmiştir (Kaderli, 2014)

1964'te kabul gören Venedik Tüzüğü koruma alanındaki en önemli belgelerdendir. 1965 yılında ICOMOS Vakfı kültür varlıklarının araştırılması, belgelenmesi için kurulmuştur. Avrupa Konseyi mimari yapılar hakkında bir takım kararlar almış ve bu kararlarla ülkelerin izlemesi gereken koruma yaklaşımı ortaya konulmuştur. 1972'de Paris'te UNESCO tarafından düzenlenen konferansta "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" imzalanmıştır. Bu sözleşmeyle uluslararası "Kültürel Miras Komitesi" oluşturulmuştur. Sözleşme ile her devlet bir kültürel miras listesi oluşturur ve "Dünya Kültür Mirası Listesi" adı altında bu listeler yayınlanır (Akçura,1973, Ahunbay,1996, Tunçer,2012).

1.5. Tarihi Yapıları Koruma Amaçlı Hazırlanan Uluslararası Sözleşmeler

Her ülke kendi toprakları içerisindeki kültürel ve tarihi yapıları korumakla sorumludur. Fakat savaş ve yasadışı tarihi ve kültürel varlıkların ticareti gibi bazı durumlarda ülkelerin bir arada hareket etmeleri gerekir. Kültürel ve tarihi yapılar tek bir milletin değil tüm insanlığın ortak mirasıdır. Bu yüzden uluslararası kuruluşlar ve bir araya gelen devletler bazı sözleşmeler hazırlamışlardır.

1.5.1. Avrupa Kültür Konvansiyonu

19 Aralık 1954 tarihinde Paris'te üye devletlerin imzasına ve üye olmayan Avrupa devletlerinin katılımına açık olarak düzenlenen bu anlaşma, 5 Mayıs 1955 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İngilizce ve Fransızca olarak, her iki dilde de aynı yetkide, Avrupa

Konseyi'nin arşivlerinde saklanacak olan bir nüsha halinde yapılmıştır. Genel Sekreter, imzalayan ve katılan hükümetlerin her birine onaylı kopyalar göndermiştir.

Bu sözleşmenin amacı, Avrupa halkları arasında karşılıklı anlayışı geliştirmek ve kültürel çeşitliliklerinin karşılıklı olarak takdir edilmesini sağlamak, Avrupa kültürünü korumak, aynı ortak değerlere saygı göstererek Avrupa'nın ortak kültürel mirasına ulusal katkıları teşvik etmek ve özellikle de kültürel varlık ve değerleri koruma çalışmalarını teşvik etmektir. Sözleşmeye göre:

Her Katılımcı Taraf, Avrupa'nın ortak kültürel mirasının korunması ve geliştirilmesini teşvik etmek için uygun önlemleri alır.

Her Katılımcı Taraf mümkün olduğu ölçüde kendi dil veya dilleri, tarihi ve uygarlıkları konusunda diğer Katılımcı Tarafları teşvik etmek ve bu Taraflara topraklarında bu tür çalışmaları teşvik etmek için olanaklar sağlamak için çalışır. Diğer Katılımcı Tarafların topraklarındaki dil veya dillerin, tarih ve uygarlıkların incelenmesini teşvik etmek ve bu tür çalışmaları kendi topraklarında sürdürmek için bu Tarafların vatandaşlarına kolaylıklar sağlamak için çaba gösterir (URL-2, 2019)

1.5.2. Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme

14 Mayıs 1954 yılında La Haye'de UNESCO tarafından hazırlanan bu sözleşmeyi 1954 ve 1999 yılında iki protokol takip etmiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında pek çok kültürel ve tarihi yapı zarar görmüştür. Bunun üzerine harekete geçen UNESCO benzeri savaş ve çatışma durumlarında bu yapıların zarar görmemesi için bu konvansiyonu hazırlamıştır.

Sözleşmenin taraflardan beklentisi, son zamanlardaki silahlı çatışmalar esnasında kültürel mülkün ağır hasara uğradığının ve savaş tekniğindeki gelişmeler nedeniyle, tahrip olma tehlikesinin arttığına fakında olmaktadır. Her insanın dünya kültürüne katkısı olduğu için tüm insanlığın kültürel mirası, kültürel mirasın korunmasının dünyadaki tüm insanlar için büyük önem taşıdığına ve bu mirasın uluslararası bir şekilde korunmasının önemli olduğunun bilincinde olmaktadır. 1899 ve 1907 tarihli Lahey Sözleşmelerinde ve 15 Nisan 1935 tarihli Washington Paktı'nda, silahlı çatışmalar sırasında kültürel varlıkların korunmasına ilişkin ilkeler ışığında, bu korumanın etkili olamayacağı kanısına varmak;

ulusal ve uluslararası önlemleri barış zamanında almak; kültürel mülkiyeti korumak için mümkün olan tüm adımları atmaya kararlı olmaktır. Bu sözleşmeye göre Tarafların yükümlü olduğu bazı konular şunlardır:

Katılımcı Tarafların kültürel varlıkların sadece bir ulusun değil tüm insanlığın ortak değeri olduğunun farkında olarak, olası bir çatışma halinde zarar görmesi muhtemel kültürel varlıklar ve bu varlıkların yakın çevresinin korunmasını sağlamalıdır. Taraflar barış döneminde askeri kuvvetlerine, kültürel varlıklara saygı duyma konusunda talimatlar vermeli ve bu birimlerin kültürel varlıkların korunması konusunda çalışmalar yapan sivil birimlerle birlikte çalışması sağlanmalıdır.

Taraflar, Uluslararası Tescile girdikleri andan itibaren, özel koruma altındaki kültürel varlığın, bu varlığa yönelik herhangi bir düşmanlık eyleminden ve bu varlığın veya çevresinin askeri amaçlar için kullanılmasından kaçınmak suretiyle, dokunulmazlığını sağlamayı taahhüt ederler.

Silahlı bir çatışma sırasında, özel koruma altındaki kültürel mülk, ayırt edici amblem ile işaretlenmeli ve Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin Yönetmelikte belirtildiği şekilde uluslararası kontrole açık olmalıdır (URL-3, 2019)

1.5.3. Paris Konvansiyonu (Yasadışı İthalat, İhracat ve Kültürel Varlık Mülkiyetinin Devredilmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme)

14 Kasım 1970 tarihinde Paris'te UNESCO tarafından hazırlanmıştır. Bu sözleşmenin hazırlanmasında değerlendirilen veriler sözleşme metnine göre şunlardır:

Bilimsel, kültürel ve eğitimsel amaçlarla milletlerarası kültürel varlıklar arasındaki değişimin, insan uygarlığının bilgisini arttırması, tüm milletlerin kültürel yaşamını zenginleştirilmesi ve uluslara karşılıklı saygı ve takdir kazandırması,

Kültürel varlığın, medeniyetin ve ulusal kültürün temel öğelerinden birini oluşturması ve gerçek değerinin yalnızca köken, tarih ve geleneksel konumuyla ilgili mümkün olan en eksiksiz bilgilerle ilgili olarak değerlendirilebileceğini,

Her devletin kendi bölgesinde bulunan kültürel varlıkları, hırsızlık, gizli toprak kazısı ve yasadışı ihracatın tehlikelerine karşı korumakla görevli olduğunu,

Bu tehlikeleri ortadan kaldırmak için, her devletin kendi ve diğer tüm ulusların kültürel mirasına saygı göstermesi için bu konudaki ahlaki sorumluluklara giderek daha çok önem vermesi şarttır.

Kültür kurumları, müzeler, kütüphaneler ve arşivlerin, koleksiyonlarını evrensel olarak kabul gören ahlaki ilkelere uygun olarak oluşturulmasını sağlamalıdır.

Kültürel varlıkların sahiplerinden alınıp yasadışı ithalat, ihracat ve transferinin yapılması, UNESCO'dan ayrı olan devletlerle, uluslararası sözleşmeler önererek teşvik etme misyonunun bir parçası olan devletler arasındaki bu anlayışın önünde bir engeldir.

Kültürel mirasın korunmasının ancak yakın işbirliği içinde çalışan devletler arasında hem ulusal hem de uluslararası olarak düzenlenmesi durumunda etkili olabileceğini,

Sözleşmenin taraflardan beklentisi ise, kültürel varlıklara saygı duyulması ve yasadışı ihracat ve ithalatının durdurulması için önlemler alınması, ticareti yapıldığı belirlenen ürünlerin menşei ülkelerine iadesinin sağlanması, taraf ülkelerin kendi ülkelerinde kültür varlıklarının ticaretini belirlemekle sorumlu bir idare oluşturmasıdır. Sözleşmeye göre savaşlar ve çatışmalar gibi olağanüstü durumlarda ülkenin kültürel varlıklarının başka bir ülke tarafından devri veya ihracı yasadışıdır. Yasadışı ihracatı önlemek ve bu sözleşmenin uygulanmasından doğan yükümlülükleri yerine getirmek için, sözleşmeye taraf devletlerin her biri, kültürel mirasının korunmasından sorumlu olan ulusal hizmetlere yeterli bir bütçe sağlamalı, gerekirse, bu amaç için bir fon oluşturmalıdır (URL-4, 2019).

1.5.4. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi

UNESCO genel konferansının, Paris'te 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri süresince 17. oturumunda hazırlanmıştır. Bu sözleşmenin hazırlanmasında öne çıkan etmenler şunlardır:

Kültürel mirasının geleneksel bozulma yöntemleriyle ve bu yöntemlere ek olarak ekonomik sosyal şartların da etkisiyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu,

Kültürel veya doğal mirasın bir ögesinin bozulmasının veya yok edilmesinin bile dünyanın bütün uluslarının mirasına zarar verecek bir eksiklik oluşturduğu,

Bu mirasın ülke genelinde korunmasının, ihtiyaç duyduğu kaynakların ve korunacak olan mülkün bulunduğu devletin yetersiz finansal, bilimsel ve teknolojik kaynaklarının durumu nedeniyle eksik kaldığını göz önünde bulundurarak,

Örgüt Anayasası'nın, dünya mirasının korunmasını güvence altına alarak ve gerekli uluslararası sözleşmelerle ilgili devletlere tavsiye vererek, bilginin korunmasını, artırılmasını ve yaygınlaştırılmasını sağladığını hatırlatarak,

Mevcut uluslararası sözleşmelerin, kültürel ve doğal varlıklara ilişkin önerilerin ve kararların, dünyanın her insanı için, bu eşsiz ve yeri doldurulamaz varlıkları, kime ait olursa olsun korumanın önemini gösterdiğini göz önüne alarak,

Kültürel veya doğal mirasın olağanüstü ilgi çekici olduğunu ve bu nedenle insanlığın bir bütün olarak dünya mirasının bir parçası olarak korunması gerektiğini düşünerek,

Bunları tehdit eden yeni tehlikelerin büyüklüğü ve ciddiyeti göz önüne alındığında, varlığın sahibi devlet tarafından herhangi bir eylem yapılmaması halinde, bir bütün olarak uluslararası topluluğun, olağanüstü evrensel değerini kültürel ve doğal mirasının korunmasına katılmak üzere etkin bir tamamlayıcı görevi görmesinin gerekliliği düşünülerek,

Kalıcı bir temelde ve modern bilimsel yöntemlere göre düzenlenmiş, üstün evrensel değere sahip kültürel ve doğal mirasın kolektif bir şekilde korunması için etkin bir sistem kuran bir sözleşmedir. Sözleşmenin taraflardan beklentisi, Taraf Ülkelerin her birinin kendi toprakları içerisindeki kültürel ve doğal mirası belirleyip bu yapıları tanımlamaları ve bu kültürel ve doğal mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması yükümlülüğünün öncelikle bu Devlete ait olduğunu kabul etmeleridir. Bu amaçla, kendi kaynakları sonuna kadar kullandıktan sonra, elde edebileceği herhangi bir uluslararası yardım ve işbirliği ile bu mirasın korunmasını finansal, sanatsal, bilimsel ve teknik kaynakları kullanarak yerine getirecektir.

Sözleşmeye göre kültürel ve doğal mirasın korunması için her ülke, kültürel ve doğal mirasa toplumun yaşamında bir işlev vermeyi amaçlayan bir genel politika benimsemeli ve bu mirasın korunmasını kapsamlı planlama programlarına entegre etmeli;

Devleti kültürel veya doğal mirasını tehdit eden tehlikelere karşı koyabilecek kapasitede kılan bilimsel ve teknik çalışmalar ve araştırmalar geliştirmeli;

Bu mirasın belirlenmesi, korunması ve rehabilitasyonu için gerekli yasal, bilimsel, teknik, idari ve finansal önlemleri almalıdır.

UNESCO bünyesinde "Dünya Mirası Komitesi" olarak adlandırılan Üstün Evrensel Değerin Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması için uluslararası bir komite kurulmuştur.

Bu komite UNESCO Dünya Mirası Listesi'ni oluşturur. Bu komite ve çalışmaları, oluşturulan "Dünya Mirası Fonu" ile desteklenir (URL-5, 2019).

1.5.5. Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi

Granada'da 03 Kasım 1985 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan bu sözleşme AB üye devletlerin imzasına ve üye olmayan devletlerin katılımına açıktır. Sözleşmenin temel amacı, Avrupa mirasının korunması ve güçlendirilmesine yönelik politikaları güçlendirmek ve teşvik etmektir. Ayrıca, mirasın korunmasına ilişkin olarak Avrupa dayanışma ihtiyacını teyit eder ve taraflar arasında pratik işbirliğini teşvik etmek için tasarlanmıştır. Uygulanacak politikaların düzenlenmesi ile ilgili istişareler de dahil olmak üzere "Avrupa koruma politikalarının koordinasyonu" ilkelerini belirler. Bu sözleşmeye göre mimari mirasın yeri doldurulamaz bir ifade oluşturduğu kabul edilir, Avrupa'nın kültürel mirasının zenginlik ve çeşitliliği, geçmişin inkar edilemez bir tanığı ve tüm Avrupalıların ortak bir mirası olarak görülür. Sözleşmenin ilkelerine göre tarafların yükümlü olduğu maddelerden bazıları şunlardır:

Korunacak anıtların, bina gruplarının ve alanların kesin olarak tanımlanması amacıyla, her bir taraf envanteri kayıt altında ve mülklere tehdit olması durumunda en kısa zamanda uygun belgeleri hazırlamayı taahhüt eder.

Tarafların her biri, mimari mirası korumak amacıyla yasal tedbirler almak ve bu tedbirler dahilinde ve her bir devlete veya bölgeye özgü yollarla, anıtların, yapıların ve alanların korunmasına yönelik hükümler hazırlar.

Taraflardan her biri, korunan anıtların tamamen veya kısmen kaldırılmasını, söz konusu anıtların korunmasıyla ilgili malzeme değişikliğinin zorunlu olduğu durumlar haricinde yasaklamayı taahhüt eder. Bu şartlar altında yetkili makam, yapının uygun bir yerde sökülmesi, devredilmesi ve eski haline getirilmesi için gerekli önlemleri alır.

Tarafların her biri, ulusal, bölgesel ve yerel yeterliliklere uygun olarak ve mevcut bütçelerin sınırları dahilinde, bölgedeki mimari mirasın korunması ve eski haline getirilmesi için maddi destek sağlamayı, gerekirse bu mirasın korunmasını kolaylaştıracak mali önlemlere başvurmak ve mimari mirası korumak ve restore etmek için özel girişimleri teşvik etmeyi taahhüt eder.

Her bir taraf, sahip olduğu yetki dâhilinde, mimari mirası koruyan yasa ihlallerinin yetkili makam tarafından uygun ve yeterli bir cevapla karşılanmasını sağlamayı taahhüt eder. Bu cevap, uygun durumlarda, suçlu üzerinde, şartlara uymayan veya korunan bir mülkü eski durumuna geri getirmeyen yeni inşa edilmiş bir binayı yıkmaya zorunluluğu getirebilir.

Taraflar, mimari mirasın korunmasında Avrupa uzman değişimlerini teşvik etmek için ilgili ulusal mevzuat veya uluslararası anlaşmalar çerçevesinde uluslararası anlaşmalar yapmayı taahhüt ederler (URL-6, 2019).

1.5.6. Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi

Valletta Sözleşmesi adıyla da bilinen bu sözleşme 16 Ocak 1992'de Valletta'da kabul edildi ve 25 Mayıs 1995'te yürürlüğe girdi. Avrupa Konseyi üyesi devletler ve Avrupa Kültür Sözleşmesi'ne taraf olan diğer devletler ve Avrupa Birliği katılımı için imzaya açıktır. Sözleşmenin amacı arkeolojik mirasın korunmasına ilişkin sorumluluğun yalnızca doğrudan ilgili devlete değil, tüm Avrupa ülkelerine dayanması gerektiğini vurgulamak, bozulma riskini azaltmak ve uzman değişimlerini ve deneyimlerin karşılaştırmasını teşvik ederek korumayı teşvik etmektir. Sözleşmenin ilkelerine göre tarafların yükümlü olduğu maddelerden bazıları şunlardır:

Bu sözleşmenin amacı, arkeolojik mirası, Avrupa ortak hafızasının bir ürünü ve tarihsel ve bilimsel gelişmeler için bir araç olarak korumaktır.

Arkeolojik mirası korumak ve arkeolojik araştırma çalışmalarının bilimsel önemini garanti altına almak için, her bir taraf, kazı ve diğer arkeolojik faaliyetlerin yetkilendirilmesi ve denetlenmesi prosedürleri olan, herhangi bir yasadışı kazının veya arkeolojik miras unsurlarının kaldırılmasının önlenmesini ve arkeolojik kazılar ve araştırmaların bilimsel bir şekilde yapılmasını sağlamadır.

Taraflardan her biri, arkeolojik mirasın fiziki korunmasına yönelik tedbirler almayı taahhüt eder.

Tarafların her biri ulusal, bölgesel ve yerel makamlara arkeolojik araştırmalar için kendi yetki alanlarına göre kamusal mali desteği sağlamayı ve arkeolojik kurtarma çalışmaları için maddi kaynakları artırmayı taahhüt eder.

Taraflar kendi aralarında arkeolojik mirasa ilişkin konularda tecrübe birikimi ve uzman değişimi yoluyla karşılıklı teknik ve bilimsel destek sağlamayı ve ilgili ulusal

mevzuat veya bunları bağlayıcı uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, arkeolojik mirasın korunmasında uzman değişimlerini teşvik etmeyi taahhüt eder.

Bu sözleşmenin yürürlüğünün sağlanması için Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kurulan bir uzmanlar komitesi, sözleşmenin uygulanması ve özellikle sözleşmeye taraf devletlerin arkeolojik miras koruma politikalarının durumu ve sözleşmede yer alan ilkelerin uygulanması hakkında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne periyodik olarak rapor verir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, bu sözleşmeye katılmak üzere Avrupa Konseyi üyesi olmayan devletlere davet konusunda önerilerde bulunur (URL-7, 2019).

1.5.7. Venedik Tüzüğü

II. Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri kongresinin 1964 yılında yaptığı toplantı sonucu kabul edilmiştir.

İçerik olarak tarihi yapıların korunmasının ve restorasyonunun sınırlarını belirleyen bir antlaşmadır.

Venedik tüzüğünde;

Tarihi anıt kavramı genişletilerek sadece bir yapısal veya mimari eser değil, önemli bir gelişim sürecinin içinde bulunan tüm dokuyu kapsadığını, ayrıca sadece büyük boyutlardaki sanat eserlerini değil zaman içinde kültürel anlam kazanmış daha basit yapıda eserleri de kapsayacağı,

Koruma ve onarım için bütün bilim ve tekniklerden yararlanılması gerektiği,

Koruma amacının sadece sanat eseri olmaktan ziyade tarihi belge olmasının da önemi olduğu ve temel tutumun sürekli ve kalıcı koruma olması,

En sağlıklı korumanın, ana unsurları koruyarak belki ufak değişikliklerle kullanmak ve hatta çevresini de ölçeğin dışına taşmamak koşuluyla çevre bakımını da yapmak olduğu,

Çok elzem durumlar gereği nakil olmadığı sürece anıt, tarihin tanığı olarak bulunduğu bölgeye aittir,

Onarım yapılıyorken orijinal malzeme ve zamana uygunluk esastır,

Geleneksel tekniklerin yetmediği aşamada modern tekniklerle yapı sağlamlştırılabilir, farklı dönemlerdeki uygulamaların tamamı korunmalıdır, eksik kısımlar tamamlanıyorken malzeme orijinaline yakın dahi olsa orijinalden ayırt edilebilecek şekilde yapılması gerekir, gibi maddeler yer almaktadır.

Bu tüzüğün anıt ve yerleşmelerin korunması konusunda önermesi sonucunda 1965 yılında Varşova'da ICOMOS kurulmuştur (URL- 8, 2019).

ICOMOS' un amaçları (URL-9, 2019);

Uzmanları bir araya toplayarak fikir paylaşımı yapmak,

Koruma ile ilgili olarak uluslararası otoritelerle birlikte uzmanlaşmış belgeleme merkezleri oluşturmak,

Mimarlık mirasının korunması ve geliştirilmesi için sözleşmelerin kabul ve yürürlüğü için çalışmak,

Tüm dünyada eğitim programları düzenlemek gibi iş ve işlemlerdir.

1.6. Türkiye'nin Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı

Türkiye cumhuriyet ile yönetilen üniter bir ülkedir. 16 Nisan 2017 de yapılan referandum ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi kabul edilmiş, 24 Haziran 2018 yılında yapılan genel seçimlerle bu sistem uygulanmaya başlanmıştır. Yönetim şeması içerisinde seçilmiş bir merkezi yönetim ve yerel yönetimler (il özel idareleri, belediyeler ve köyler) bulunur. Yerel yönetimler merkezi yönetimlerin belirlediği yasa ve kanunlara uygun olarak hareket ederler. Türkiye'de koruma kavramı anayasal güvence altındadır. Ülkemizde mevcut yasal ve kurumsal alanda tarihi yapıların korunması sorumluluğu, mevcut örgütlenme düzeninde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na aittir. Kültür ve Turizm bakanlığının yanında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, yerel yönetimler (belediyeler, il özel idareleri vs.) ile birlikte, mülkiyetinde tarihi yapı barındıran tüm özel ya da resmi, birey, kurum ve kuruluşlar, yasal olarak tarihi yapıların korunmasından sorumludur. Geçmişte bu yapıların korunmasından sadece merkezi yönetim sorumlu iken günümüzde çıkarılan yasalarla yerel yönetimlere de görev ve sorumluluklar verilmiştir (Çoşkun,2005).

Türkiye tarih boyunca pek çok medeniyet ve kültüre ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle oldukça fazla kültürel mirasa sahiptir. Kültürel varlık çeşitliliği ve sayısı konusunda en zengin ülkelerden biri olan Türkiye, bu mirası korumak ve gelecek nesillere aktarmak için çeşitli politikalar ve yöntemler belirlemek için çok çalışmak ve çaba göstermek zorundadır (Özdemir, 2005).

Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. Yüzyıla kadar sistemli bir koruma anlayışından bahsetmek mümkün değildir. Ancak Osmanlı toprakları içerisindeki eski medeniyetlere ait tarihi varlıkların dolaylı yoldan korunmasından bahsedilebilir. 19. Yüzyılda ise Batılılaşma hareketi etkisiyle müzecilik kavramı oluşmaya başlamıştır. Müzecilik ile kültürel varlıkların korunması kavramı da ortaya çıkmış ve birbirlerine paralel olarak ilerlemişlerdir. (Kaderli,2014).

1869, 1874 ve 1884 yıllarında hazırlanan Asar-ı Atika Nizannameleri, (Eski Eserler Tüzüğü) tarihi eserlerin devlet malı olduğu benimsenen ilk yasal düzenlemelerdir. Yine de İngiliz, Fransız ve Alman arkeologların Anadolu'dan kaçırdıkları tarihi eserlerin önüne geçilememiştir ve bu eserler günümüzde hala uluslararası bir sorun teşkil eder. Son Asar-ı Atika Nizannamesi 1906'da yürürlüğe girmiştir ve 67 yıl boyunca geçerli kalmıştır. 1917'de Asar-ı Atika Encümen-i Daimisi miras koruma görevini de almıştır (Özel,1998 Özdemir,2005).

Cumhuriyet'in kurulmasıyla yeni ve çağdaş koruma yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımların ilk adımları Hars Müdürlüğü'nün kurulmasıyla atılmıştır. 1930 ve 1935 arası Osmanlı'dan kalan yasalar değiştirilmiş, müzecilik ve şehircilik anlayışı geliştirilmiştir. 1935'ten itibaren yapılan arkeolojik kazılarla müzecilik geliştirilmiş, taşınabilir ve taşınmaz tarihi yapılarda Avrupa ülkelerinin koruma kriterleri benimsenmiştir (Kejanlı vd.,2007, Alanyurt 2009)

20 Mayıs 1946 tarihli 4895 sayılı kanunla Türkiye UNESCO sözleşmesini tanıyan ilk 20 devlet arasındadır. 1950 yılı Türkiye'de koruma anlayışı için yeni bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilir. Yine 1950'li yıllarda ICOM Türkiye Komitesi kurulmuştur. (Alanyurt,2009)

2 Temmuz 1951'de, 5805 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun" uygulamaya konulmuştur. Bu kanunla, ülkede korunması gereken mimari ve tarihi değer taşıyan yapı ve anıtların saptanması, korunması, onarımı ve bakımı için ilkeler ve programlar belirlemek, belirlediği ilke ve programların yerine getirilmesini ve uygulanmasını denetlemek ve kontrol etmek, kendine sunulan özel araştırmaları konu edinerek bilimsel görüş belirtmek gibi görevler için GEEAYK kurulmuştur. (Alanyurt,2009).

1956 yılında, UNESCO tarafından 1946 yılında hazırlanan ICOM tüzüğüne uygun olarak ICOM Türkiye Milli Komitesi oluşturulmuştur. 1961 Anayasasınının 50. maddesinde

devletin tarihi yapıları koruma görevinin olduğu, devletin özel mülkler içerisindeki tarihi yapılara mülk sahiplerine yapılacak yardım ve muafiyetlerle sınırlamalar getireceği belirtilmiştir (Kaderli,2014)

Türkiye 1964 yılında hazırlanan Venedik Tüzüğü'nü ancak 1967 yılında kabul etmiştir. Ancak tam olarak uygulamaya konması o dönem geçerlilikte olan yasalarla çatıştığı için mümkün olmamıştır. 1967 yılında ICOMOS Türkiye Milli Komitesi kurulmuştur. 1969 yılında ise ICCROM üyesi olan Türkiye tüm bu uluslararası ilkelere cevap veremeyen eski yasal yapıyı 1973 yılında uygulamaya konulan 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile tekrar düzenlemiştir. 1975 yılında ise Amsterdam Bildirgesi koruma ilkelerini benimsemiştir. (Alanyurt, 2009, Kaderli, 2014)

1982 yılında oluşturulan yeni Anayasada da kültür varlığı ve değeri ifadeleri kullanılmıştır. UNESCO 17. Genel Konferansında 1972 yılında oluşturulan, "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" 23.05.1982 tarihinde onaylanıp, 17959 sayılı resmi gazetede 14.02.1983 tarihinde yayınlamıştır. Kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili çalışmalar 1989 tarihinde kurulan Kültür Bakanlığı tarafından yürütülmektedir ve korunan yapılar özelliklerine göre I, II veya III. sit alanı olarak değerlendirilir. (Kejanlı vd., 2007, Kaderli, 2014)

2004 yılında yürürlüğe giren 5226 sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile Türkiye'de uluslararası düzeydeki koruma düzenlemelerine uygun bir koruma yaklaşımına ulaşmaya çalışılmıştır. Bu kanunla koruma ve koruma planlaması sürecine ilişkin bir yönetim modeli oluşturulmaya çalışılmıştır. O tarihten beri yeni yaptırım ve uygulamalar oluşturularak koruma ile ilgili sorunlar düzeltilmeye çalışılmaktadır. (Alanyurt,2009)

1.6.1. Türkiye'nin Tarihi Yapıları Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler

Ülkemizdeki ilk kapsamlı koruma yasası 1983 yılında yürürlüğe giren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu'dur. 14.07.2004 tarihinde 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun ile değiştirilmiş ve günümüzde hala bu yasa geçerliliktedir (Coşkun,2005)

Ayrıca bu kanuna istinaden düzenlenmiş çok sayıda yönetmelik ile uygulama yapılmaktadır.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda (1983) tarihi ve kültürel varlıkların korunması aşağıda belirtilen esaslar üzerinedir;

Amacı (madde 1); “Korunması gereken taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak eylem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini belirlemektir.” şeklinde belirlenmiştir.

Kapsamı (madde 2); “Korunması gereken taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili konuları ve bunlarla ilgili gerçek ve tüzel kişilerin görev ve sorumluluklarını kapsar.” Şeklinde belirtilmiştir.

Tanımlanmış kavramlar (madde 3);

Kültür Varlığı; “Tarih öncesi ve tarihi dönemlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar” ,

Sit; “tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlar”

Koruma; ve Korunma; “taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işleridir.”

Korunma alanı; “taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alandır.”

Ayrıca Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik'te (1987) ;

Arkeolojik sit: geçmişten bugüne ulaşan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki kalıntıları, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan tüm kültür varlıklarının bulunduğu bölgeler,

Tarihi sit: İnsanlık tarihi, milli tarihimiz veya askeri harp tarihi açısından çok önemli tarihi olayların cereyan ettiği ve bu sebeple korunması gerekli yerleri, şeklinde tanımlanmaktadır.

Mülkiyet (5. Madde, Madde 13, Madde 14, Madde 15) ;

Özel nitelikleri dolayısıyla ayrı statüye tabi tutulan mazbut ve mülhak vakıf malları haricindeki tüm mülkiyetlerde bulunan varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gereken kültür varlıklarının tümü Devlet malı niteliğindedir.

Hazineye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlara ait olan her çeşit taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile bunların koruma alanları Kültür ve Turizm Bakanlığı izni olmadan satılamaz hibe edilemez.

Kullanma ile alakalı olarak ise kültür ve tabiat varlığının kamu menfaatine yararlı milli derneklere bırakılması veya gerçek ve tüzel kişilere kiralanması Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı olanlar da ise bu kurumdan alınacak izne tabidir.

Taşınmaz kültür varlıkları ve korunma alanları, aşağıda belirtilen koşullarda kamulaştırılır:

Kısmen veya tamamen gerçek ve tüzel kişilerle mülkiyetine geçmiş olan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanları Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak programlara uygun olarak kamulaştırılır.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabilirler.

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanları, imar planında yola, otoparka, yeşil sahaya rastlıyorsa bunların belediyelerce; sair kamu kurum ve kuruluşlarının bakım ve onarım ile görevli oldukları veya kullandıkları bu gibi kültür varlıklarının korunma alanlarının ise, bu kurum ve kuruluşlarca, kamulaştırılması esastır.

Tespit ve tescil işlerinin yapılmasındaki ölçüler (Madde 6, Madde 7):

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde, ilgili kurum ve kuruluşlardan alınan görüşler ile yapılacağı belirtilmiştir.

Yapılacak tespitlerde, kültür ve tabiat varlıklarının tarih, sanat, bölge ve diğer özellikleri dikkate alınır. Devletin imkanları göz önünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eser, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenir.

Ayrıca Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik (1987) 4. Madde de;

Taşınmazların 19. YY sonuna kadar yapılmış olması

19. YY sonrasında yapılmış olmasına rağmen önem ve özellikleri bakımından korunmalarına gerek görülmesi veya bu yapıların ait oldukları dönemin kendine özgü niteliklerini anlatan belge niteliğinde olması ya da var olan bir geleneğin hala sürdüğünün göstergesi olan ve bir bütünün parçası olarak çevreye katkıda bulunan taşınmazlardan olması,

Tek yapılar için; taşınmazın sanat, mimari, tarihi, estetik, mahalli, dekoratif, simgesel, belgesel, işlevsel, maddi, hatıra, izlenim, özgünlük, teklik, nadirlik, homojenlik, onarılabilirlik değerlerinin yanı sıra, yapısal durum, malzeme, yapım tekniği, biçim bakımından özellik göstermesi, kent ve çevre kimliğine, dokusuna katkıda bulunması, yöresel yaşam biçimini yansıtması,

Kentsel sitler için; korunması gerekli kültür varlığı özelliği gösteren tek yapıların yoğunluk, mimari, tarihi bütünlük göstermesi ya da geleneksel kentsel dokuyu bir bütün halinde yansıtması,

Arkeolojik sitler için; yazılı bilgilere, sathi kalıntılara veya bilimsel araştırmalara dayanması; çevresel gözlemler ile bilimsel varsayımlar veya topoğrafik açılardan yeterli niteliklere sahip olması;

Kentsel Arkeolojik Sitler için; arkeolojik alanlarla günümüzde sosyal yaşamın devam ettiği geleneksel kentsel dokunun bir arada bulunması,

Tarihi sitler için; yazılı bilgi-belgeler ve bilimsel araştırmalar sonucunda ulusal tarihimiz ve askeri harp tarihi açısından önemli tarihi olayların cereyan ettiği hususunun sabit olması,

Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış evlerden olması,

Koruma Bölge Kurullarınca tespit edilecek korunma alanları için; korunması gerekli kültür varlıklarının korunması, görünümlerinin ve çevreleri ile uyumlarının muhafazası için yeterli olacak tescilli veya tescili yapılan taşınmazı siluet, görünüm ve benzeri hususlarda etkileyeceği düşünülen alanlardan olması, hususları göz önünde bulundurulur.” denilmektedir.

Aynı yönetmelik 7. Maddede;

“Taşınmaz kültür varlıklarından ve sitlerden Bakanlıkça tespiti yapılanlar koruma bölge kurullarınca değerlendirilerek tescil olunur.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan kültür varlıklarının tespiti ve tescillenmesi Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır ve tespiti yapılan taşınmaz kültür varlıkları koruma bölge kurullarınca değerlendirilerek tescil olunur.

Vakıflar Genel Müdürlüğünce tespiti yapıp, koruma bölge kurullarınca değerlendirilerek tescil olunan taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi Vakıflar Genel Müdürlüğünce yürütülür.”

İfadeleri yer almaktadır.

Karar alma yetkisi Yönetim (madde 8, madde 10):

Mülkiyet sahibine bakılmaksızın, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak, gerekli önlemleri almak, aldırarak ve denetimini yapmak veya yetkili kamu kuruluşuna yaptırmak, Kültür ve Turizm Bakanlığının uhdesindedir.

Kültür Varlıklarını Koruma ile ilgili olarak 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında çıkarılan Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları Yönetmeliği'nde (2012) korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarıyla ilgili görevlerin, bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere yüksek kurul ve bölge kurullarının oluşum, çalışma usul ve esasları, son olarak bölge kurulunda alınacak kararlara itiraz için usul ve esaslar yer almaktadır.

Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu 16 üyeden oluşan ve Kültür ve Turizm Bakan yardımcısı başkanlığında toplanan kuruldur.

Koruma ve restorasyonlar için ilke kararlarını almak,

Bölge kurullarının koordinasyonunu sağlamak,

Uygulamada ortaya çıkan problemleri değerlendirmek ve görüş vermek,

Bakanlık tarafından gönderilen konularla ilgili karar almak,

Mahalli idareler ve diğer kamu kuruluşlarının ilgili oldukları bakanlıklar aracılığıyla görüşülmesini istedikleri konularda karar vermek,

Bölge kurullarında görüşülen konulara itirazlarda karar vermek esaslarına göre çalışma yürütür.

Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arkeoloji, sanat tarihi, hukuk, mimarlık, şehir planlama dallarından seçilmiş 7 kişiden oluşur. Ayrıca görüşülecek konunun içeriği ile ilgili kurumların temsilcileri de toplantılara katılırlar. Kurul başkanı ve yardımcısı kurul içinde yapılan seçim ile belirlenir. Bölge kurulları kanun ve ilgili mevzuat ve Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları doğrultusunda aşağıdaki görevleri yürütür.

İlgili kurumca tespiti yapılan korunması gerekli kültür varlıklarının, arkeolojik, kentsel, kentsel arkeolojik ve tarihi sit alanlarının tescilini yapmak,

Korunması gerekli kültür varlıklarının gruplandırılmasını yapmak,

Sit alanlarının geçiş dönemi koruma esaslarını ve kullanma şartlarını belirlemek,

Koruma amaçlı imar planlarını ve değişikliklerini inceleyip karar almak,

Uygulamaya yönelik projeler ve değişiklikleri ile ilgili karar almak,

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının koruma alanlarını belirlemek,

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarından özelliğini kaybedenlerin tescil kaydını kaldırmak,

Ruhsat gerektirmeyen tadilat işlerine onay vermek,

Sit alanı içinde kalmayan taşınmaz kültür varlıkları ve koruma alanlarına ilişkin uygulamaya dönük kararlar almak,

Naklinde zorunluluk olan kültür varlığı ile ilgili görüş bildirmek,

Tescilli yapı parselleri için ifraz – tevhit işlemleri için karar almak,

Taşınmaz kültür varlığının devir yasağı ve kullanmayla ilgili konularda koruma kurulu müdürlüğünce talep edilmesi halinde görüş bildirmek,

Kanun kapsamında kamu kuruluğu, belediye, il özel idaresi ve mahalli idari birliklerince kamulaştırılması işlemlerinde taşınmaz fonksiyonuna ilişkin karar almak esaslarına göre çalışma yürütür.

Bu iki kuruldanda çıkan kararlara tüm kurum ve kuruluşlar ile tüzel ve özel kişiler uymak zorundadır.

Bölge kurulları, Koruma Yüksek Kurulunun resmi gazetede yayımladığı İlke Kararlarına göre uygulama yapar.

Ayrıca 2863 sayılı kanunun Ek-2. Maddesine istinaden hazırlanan Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğe (2005) göre bakanlık tarafından atanan Alan Başkanı;

Yönetim planı yıllık hedeflerinin gerçekleşmesi için yetkili idare ile birlikte çalışma programları belirlemek için kaynak araştırması yapmak,

Yıllık bütçe teklifi hazırlamak,

Alan ile ilgili sunum, tanıtım, eğitim, bakım, onarım, güvenlik ve ziyaretçilerin ihtiyaçlarına yönelik hizmet ve ekipman alımı için sözleşme, şartname taslağını yetkili kurum ile birlikte hazırlamak,

Alanın kültürel ve doğal kaynaklarının yönetimi için ilgili kurum ve kişilerle işbirliği sağlamak,

Yıllık denetim raporlarının hazırlanması ve bu raporların Eşgüdüm ve Denetleme Kuruluna sunulmasını sağlamak görevlerini yerine getirir.

Danışma Kurulu en az 5 üyeden oluşur. Kendi içinde başkan seçer. Yönetim planı taslağını inceleyerek bu taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunur.

Eşgüdüm ve denetleme kurulu, en az beş kişiden oluşur. Alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulunun da başkanıdır.

Yönetim planı taslağını inceleyerek süresi içinde onaylar ve planın uygulanmasını denetler.

Eşgüdüm ve denetleme kurulu görevini yerine getirebilmesi için en az 5 üyeden oluşacak şekilde denetim birimi kurulabilir.

Aynı yönetmelikte anıt eser niteliğindeki taşınmaz kültür varlığının korunması ve geliştirilmesi için o esere münhasır Anıt Eser Kurulu Kurulur ifadesi yer almaktadır. Bu kurul en az 7 kişiden oluşur.

Eserin tanıtımını yapmak, korunması ve geliştirilmesini sağlamak için bağış toplamak, koruma ve gelişim ile ilgili düzenli rapor tutmak gibi bazı görevleri vardır.

Finansal yönetim (Madde 12):

Özel Hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması bakımı ve onarımı için bakanlık ayni, nakdi ve teknik yardım yapmaktadır. Konuyla alakalı olarak 2863 sayılı kanunun 12. Maddesine istinaden çıkarılan Taşınmaz Kültür Varlıklarına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik'te (2015) yardımla alakalı usul ve esaslardan bahsedilmiştir.

Yapılacak yardımlarda kültür varlığının özgün konum, işlev, malzeme, tasarım ve yapım tekniği özelliklerinin korunarak devam ettirilmesi, çalışmaya ilgili idarenin katılımının da sağlanması esastır.

Yardım konusu olarak, röleve ve restorasyon projeleri için proje yardımı nakdi olarak, projeler doğrultusundaki uygulamalar için yardım teknik olarak yapılır. Yapılan yardımlar belirlenen oranlarca yapılır.

Kanunun 12. Maddesinde ise Belediyeler ve İl Özel İdarelerinin yetki alanlarında kalan kültür varlıklarını korumak için kullanılmak üzere mükellefe tahakkuk eden emlak vergisinin % 10'u oranında Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı tahakkuk ettirilir. Bu para il özel idaresi tarafından açılacak hesapta tutulur. Burada biriken meblağ vali tarafından aktarılmak koşuluyla kültür varlıklarının değerlendirilmesi ve korunması koşuluyla oluşacak kamulaştırma, projelendirme, planlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere belediye ve il özel idarelerine aktarılır.

Yapı sahiplerinin sorumlulukları ve yapı sahiplerine tanınan haklar (Madde 11, madde 19):

Sorumluluk kapsamında taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları malikleri bakanlık tarafından görevlendirilmiştir. Uzmanlara gerektiğinde kontrol, inceleme, fotoğraf çekilmesi vb. gibi kültür ve tabiat varlığıyla alakalı yapılacak iş ve işlemlerde konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyeti konularına ihlal olmadığı sürece gereken kolaylığı göstermek zorundadırlar.

Haklar kapsamında ise taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığının konuyla alakalı verdiği talimata uymak koşuluyla (ancak kültür ve tabiat varlıklarını bölge kurulunca birinci grup kültür varlığı bulunan taşınmazlar ile birinci ve ikinci derece arkeolojik sit alanlarındaki taşınmazlar kullanıcı tarafından sahiplenilemez) bu varlıkların üzerindeki mülkiyet haklarını ve 2863 sayılı kanunda aksi belirtilmeyen tüm haklarını kullanmakta serbesttirler. Mazbut veya mülhak vakıf varlıkları hariç olmak üzere; kanundaki bakım onarım ile ilgili sorumlulukları yerine getiremeyen maliklerin mülkleri yine kanuna uygun olarak haczedilir. Ancak Bakanlığın uygun görmesi ile Vakıflar genel Müdürlüğü, İl özel idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları sorumluluğu yerine getiremeyen maliklere teknik eleman ve ödenek yardımı yapabilirler.

Nakil işlemleri (Madde 20):

Koruma Bölge Kurulu görüşü ile Kültür ve Turizm bakanlığının uygun gördüğü yere taşınmaz kültür varlıkları ve parçaları nakil edilebilir. Nakil işlemi istisnai bir durumdur. Çok elzem olmadığı takdirde yapılamaz. Yapıların bulunduğu konumda orijinal halinde muhafaza edilmeleri asıl gayedir.

Cezai işlem gerektiren eylemler (Madde 65, madde 66, Madde 67, madde 68):

Tescilli bir kültürel varlığa kasıtlı olarak zarar verenler ve yetkili kuruluştan ruhsat almadan kültürel bir varlığa inşai ve fiziki müdahale yapanlar veya yaptıranlar 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ve 5000 güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Kanuna aykırı imar ve yapı izni verenler hakkında ise 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası istemiyle dava açılır.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tabi olmayan tadilat ve tamiratları, kültür varlıkları yönünden bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş yerlerde yetkili idarelerden, koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmamış yerlerde koruma bölge kurulu müdürlüklerinden; tabiat varlıkları ve doğal sit alanları yönünden ise çevre ve şehircilik il müdürlüklerinden izin almaksızın ya da izne aykırı olarak yapanlar veya yaptıranlar, altı aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili olarak bildirim yükümlülüğüne mazereti olmaksızın ve bilerek aykırı hareket eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bildirimi yapılmamış olan kültür ve tabiat varlığını satışı arz eden, satan, veren, satın alan, kabul eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ancak, bu durumda birinci fıkrada tanımlanan suçtan dolayı ayrıca cezaya hükmolunmaz.

Kültürel ve tarihi varlıkların değerlendirilmesi, korunması üzerine, uluslararası düzeyde pek çok belge yayınlanmıştır. Bu belgeler finansal, yasal, yönetsel ve teknik hususlarda kültürel mirasın korunmasına yönelik bağlayıcı veya tavsiye unsurunda esaslara dayanır (Ekşi,2012) Bu belgeler içerisinde Türkiye'nin benimsediği ve günümüzde halen geçerli olanlar şunlardır.

Avrupa Kültür Konvansiyonu (Paris,1954): Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan bu sözleşmeyi Türkiye 1957 yılında kabul etmiştir. Sözleşme Avrupa ülkelerinin kendi aralarında kültürel ve tarihi yapıların korunması konusunda birlikte hareket ederek birbirlerini desteklemeleri ve birbirlerine müsamaha göstermelerini amaçlar. Kültürel mirasın yalnızca bulunduğu ülkenin değil tüm Avrupa'nın ortak bir değeri olduğu ve bu değerlerin esasına uygun korunması konusunda bilimsel ve teknik denetim usullerinin belirlenerek korumanın kalkınma planlarıyla bağdaşması gerektiğini belirtir (Ekşi, 2012).

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (Lahey, 1954): UNESCO tarafından düzenlenen bu belge 11976 sayılı yasa ile 10.04.1965 tarihinde Türkiye tarafından kabul edilmiştir. Savaş dönemlerinde tarihi ve kültürel yapıların zarar görmesi üzerine, hangi millete ait olursa olsun savaş dönemi kültürel varlıkların korunmasının tüm milletler için büyük önem taşıdığı kararına varılmıştır. Bu değerlerin korunabilmesi için barış döneminde yerel ve uluslararası ölçekte tedbirler alınmasının gerekliliği belirtilmiştir. Savaş koşulları altında millet farkı gözetmeksizin tüm toplumların kültürel varlıkların korunması için mümkün olan her yola başvurulmasının gerekliliği belirtilmiştir (URL-10, 2019).

Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 1972): UNESCO genel konferansının 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında düzenlenen on yedinci konferansında kabul edilmiştir. Ülkemizde 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır. Kültürel ve doğal mirasın sadece geleneksel etmenlerden değil

ekonomi ve sosyal etmenlerden de zarar görüp bozulduğunu ve yok olma tehlikesi altında olduğu belirtilmiş, kültürel ve doğal mirasın bulunduğu ülkeden bağımsız olarak tüm milletlerin ortak mirası olduğu ve herhangi bir tehlike durumunda sadece ulusal yetkililerin değil tüm dünya uluslarının bir arada hareket etmesinin zorunluluğundan bahsedilmiştir. Buna dayanarak, sürekli bir temel üzerine ve modern bilimsel yöntemlere uygun olarak, kültürel ve doğal mirasın ortak bir şekilde korunmasını öngören yeni bir sistemin kurulmasına ve bu sorunun uluslararası bir sözleşme konusu yapılmasına karar verilmiştir (URL-11, 2019).

Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi (Granada, 1985): Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan bu sözleşmeye Türkiye 03.10.1985 tarihinde imza atmıştır. 18.05.1989 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmış, 22.07.1989 tarihli 20229 Resmî Gazete’de yayınlanmıştır. Avrupa Konseyi'nin, mimari mirasın, Avrupa kültür mirasının zenginliği ve çeşitliğinin geçmişin bir belgesi olduğu, mimari mirasın tümüyle korunması için gereken hassasiyetlerin belirlenmesinin sağlanması, mimar, mühendis, şehir ve peyzaj planlamacısı uzmanların yetiştirilmesini sağlamak amacıyla kabul edilmiştir. Mimari mirasın korunması konusunda ortak bir yaklaşımın temel ilkeleri bakımından bir anlaşmaya varılmasının önemini kabul edilmiştir (URL-12, 2019).

Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Valetta,1992): Avrupa arkeolojik mirasının, kentleşme ve yapılaşmadaki artıştan olduğu kadar doğal tehlikelerden, illegal veya bilimsel nitelikten yoksun kazı çalışmalarından yahut insanların yetersiz bilgisinden dolayı yok olma tehdidi ile karşı karşıya olduğu belirtilmiştir. Hala yeterli olmayan zorunlu yönetimsel ve bilimsel denetleme usullerinin belirlenmesi ve arkeolojik mirası koruma çabasının kalkınma planlamalarıyla yürütülmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Avrupa ülkelerinde zarar gören arkeolojik varlıkların sadece yerel değil tüm Avrupa’yı ilgilendiren bir konu olduğu konusunda anlaşma sağlanmıştır (URL-13, 2019)

Venedik Tüzüğü (Venedik,1964): Bu tüzükte alınan tavsiye kararı üzerine kurulan ICOMOS’a Ulusal Komite düzeyinde Türkiye’nin katılımı 1992 sonrasında olmuştur. Komite bundan önceki çalışmalarını yarı resmi gerçekleştirmiştir. (URL-14, 2019)

Türkiye’nin güncel olarak üye olduğu pek çok uluslararası kuruluş bulunmaktadır. Bunlardan tarihi yapıları korumaya yönelik çalışmalarda bulunan bazı örgütler şunlardır: CoE (Avrupa Konseyi), ICCROM (Uluslararası Koruma ve Restorasyon Merkezi), ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi), ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi),

TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı), UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu) (URL-15, 2019)

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Kullanılan Yöntemler

Tarihi yapıların korunması kavramı için, kavramsal ve tarihsel bir literatür taraması yapılmıştır. Uluslararası alanda hazırlanan anlaşma ve tüzükler oluşturulan organizasyon ve kuruluşlar araştırılmış, bu yapılanmaların amacı ortaya konmuştur. Bu tarama internet üzerinden, ülkelerin ilgili bakanlıklarına ait sitelerden, benzer yurt içi ve yurt dışı çalışmalardan, çeviri yapılarak ve düzenlenerek yapılmıştır. Türkiye'nin yasal oluşumu ve uluslararası alanda dahil olduğu anlaşmalar ile tarihi yapıları koruma konusundaki tarihsel gelişimi, sosyal ve yasal olarak konuya yaklaşımı ortaya konulmuştur. Gelişmiş 7 ülke örnek alınarak seçilip, bu ülkelerin tarihi yapıları koruma konusundaki gelişimleri, yönetsel, sosyal ve yasal yapıları, konuyla ilgili taraf oldukları uluslararası sözleşmeler incelenmiştir. Ülkeler belirlenen başlıklar kapsamında hassasiyet durumlarına göre değerlendirilmiş ve bu ülkeler ile Türkiye kıyaslanarak, Türkiye'nin koruma ile alakalı yasal ve yönetsel eksikliklerinin veya gelişmiş yönlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada adı geçen Hindistan, Mısır, İsveç, Danimarka, Fransa ve Portekiz, ülkelere dair araştırmalar yapılmış ancak belirlenen kapsamlarla alakalı olarak yeterli kaynak bulunamaması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir.

2.2. Çalışmanın Kapsamı ve İncelenen Ülkeler

Tarihi yapıların korunması ile ilgili olarak çıkarılan kanun ve yönetmelikler incelenmiş, kıyas yapılabilmesi için öne çıkan bazı başlıklar kıstas alınarak değerlendirme yapılmıştır. Bu işlem için;

- Kanunun amacı,
- Kanunun kapsamı,
- Tanımlanmış kavramlar,
- Mülkiyet,
- Tespit ve tescil yapılması işlerindeki ölçütler,
- Karar alma yetkisi, yönetim,
- Finansal yönetim,

- Yapı sahiplerinin sorumlulukları ve hakları,
- Nakil işlemleri,
- Cezai işlem gerektiren eylemler

başlıkları seçilerek konu irdelenmeye çalışılmıştır.

Konunun incelenmesi için Türkiye ile birlikte 7 adet gelişmiş ülke değerlendirilmiştir.

Bu ülkelerin seçimi yapılırken değerlendirilen kıstaslar ülkelerin gelişmiş ülke olması, Tarihi yapı koruma hassasiyetlerinin bulunması, tarihi yapı koruma kültürüne sahip olan ülkeler olması, tarihi yapıları koruma açısından bilinçli toplumlara sahip olmaları, kültürel miras ve tarihi yapıları koruma konusunda özel bir yasa çıkarmış olmaları ve bu yasalara ulaşılabilir olması esasları değerlendirilmiştir. Bu ülkeler;

- Türkiye
- İngiltere
- Almanya
- İspanya
- Çin
- Amerika
- İtalya
- Japonya olarak belirlenmiştir.

Türkiye ve örnek ülkeler karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar ile Türkiye'nin tarihi yapıları koruma konusundaki güncel konum, tutum ve yaklaşımı değerlendirilmiş, eksik ve yeterli yanları ortaya konulmuştur.

2.3. Gelişmiş Ülkelerin Koruma Yasaları ve Gelişmiş Ülkelerin Tarihi Yapılara Karşı Koruma Yaklaşımları

Uluslararası alanda ülkelerin taraf olduğu düzenleme mevzuat ve kurumlar olduğu gibi, ülkelerin kendi içlerinde kendi toprakları altındaki tarihi ve kültürel yapıları korumak için oluşturdukları yasalar kanunlar ve mevzuatların şekillendirdiği bir koruma yaklaşımından söz etmek mümkündür. Bu yaklaşımlar, ülkelerin gelişmişlik düzeyi,

ekonomik, sosyal ve kültürel durumu gibi pek çok etmenle şekillenir. Gelişmiş ülkelerde daha gelişmiş bir koruma yaklaşımından söz etmek mümkündür (Gürpınar,2001). Her ülke kendi toprakları içerisindeki tarihi ve kültürel yapıların korunmasından sorumludur.

2.3.1. İngiltere'nin Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı

İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda ile birlikte Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı ve Büyük Britanya'dan oluşmaktadır. Parlamenter sistem ve meşruti monarşi yönetim sistemine dayalı bir üniter devlettir. 1990 tarihli Tescilli Bina ve Koruma Alanları Yasası tarihi yapıların korunması konusundaki yasal dayanağın temelidir. Farklı kademeler tarafından yönetilen koruma yapısının idari temelinde, Kültür Medya ve Spor Bakanlığı, bu bakanlıkla çalışan bir ajans olan İngiliz Mirası ve yerel yönetimler vardır. Bunun yanında özel kişi ve kurumlar ve sivil toplum kuruluşları da çeşitli koruma görevleri üstlenirler (Ekşi, 2011).

Tarihi yapıların korunmasına yönelik ilk hareket, 1877 yılında, yazar ve tasarımcı William Morris öncülüğünde kurulan, Tarihi Binaları Koruma Topluluğu'dur (Society for the Protection of Ancient Buildings). Topluluğun tarihi yapıların korunması ile ilgili yayınladığı bildiri, daha sonra gelişen pek çok koruma yaklaşımının başlangıcı olarak görülür (Venning,2011). Bu hareket sonrasında tarihi binalara yönelik ilk yasal düzenleme olan Antik Anıtları Koruma Yasası'nın oluşumunda büyük önem taşır.

Antik Anıtları Koruma Yasası (Ancient Monument Protection Act) 1882 yılında Birleşik Krallık Parlamentosu tarafından kabul edilmiştir. Antik anıtları daha iyi korumak için bir yasa olarak nitelendirilen bu yasa ile korunması gereken tarihi anıtların bir listesi oluşturulmuştur. Korumayı savunan toplumsal hareket öncülüğünde gerçekleştirilen bu yasa, tarihi ve tarih öncesi devirlere ait antik yapıları korumayı amaçlamaktadır (URL-16, 2019). Zamanla bu yasanın yetersiz bulunmasıyla 1900 ve 1910 yıllarında yasada değişiklikler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle korunan varlıkların çeşidi ve sayısı arttırılmış ve korumaya finansal destek yolları açılmıştır (Ekşi,2011).

1967 tarihli Kentsel Değerler Yasası (Civic Amenities Act) ile mimari veya tarihi değere sahip binaların korunması ve iyileştirilmesi ve bu tür değerlerin karakterinin sağlanması için ilave hükümler hazırlanması sağlanmıştır (URL-17, 2019)

Koruma alanında bir başka yasa ise Antik Anıtlar ve Arkeolojik Alanlar Yasası'dır.(Ancient Monuments and Archaeological Areas Act). 1979 yılında kabul edilen bu yasa, tarihi anıtların korunması alanında çıkarılan son yasa olmuştur. Antik anıtlarla ilgili yasaı pekiştirmek ve değiştirmek için hazırlanan bu yasa; arkeolojik veya tarihi ilgi alanlarına ilişkin araştırmaların incelenmesi, korunması ve kayıt altına alınması ve (bunlarla bağlantılı olarak) bu tür olayları etkileyen faaliyetlerin veya bu faaliyetlerin düzenlenmesi için hükümler düzenlenmiştir. (URL-18, 2019)

1980 yılında kabul edilen Ulusal Miras Yasası (National Heritage Act) tarihi arazi, bina ve ilgi çekici diğer önemli nesnelere satın alınması, bakımı ve muhafazası için finansal yardım sağlamak amacıyla Ulusal Miras Anıt Fonu (National Heritage Memorial Fund) oluşturulmasını sağlamıştır. Bu fonla yerel müzelerde ve diğer kurumlarda ödünç verilen veya sergilenen nesnelere kaybı veya hasarı ile ilgili olarak kamu fonlarından yapılan ödemeler karşılanır ve bu konularla ilgili alanlarda finansal destek sağlanır. (URL-19, 2019)

1983 tarihli Ulusal Miras Yasasında ise tarihi ve arkeolojik değeri bulunan çeşitli mülkleri ve müzeleri devretmek ve üzerlerinde işlevler vererek korumak amaçlanmıştır. Bu bağlamda Tarihi Binalar ve Anıtlar Komisyonu (Historic Buildings and Monuments Commission) kurulmuştur. Bu komisyon günümüzde kısaca İngiliz Mirası (English Heritage) olarak bilinir. Bu yasayla İkinci Dünya Savaşı sonrası zarar gören tarihi yapıların onarımı ve planlaması sağlanmıştır. (URL-20, 2019)

1990 yılında Kent ve Kır Planlama Yasası ile birlikte yürürlüğe giren Planlama (Tescilli Bina ve Koruma Alanları) Yasası ve Planlama (Tescilli Bina ve Koruma Alanları) Yönetmeliği ülkedeki koruma ve kültürel varlıkların imar düzenindeki yerini belirleyen temel yasalardır. (Ekşi,2011)

İngiltere'de Bakanlık resmi sitesinden her yıl yapılan faaliyetler ve alınan kararlarla ilgili Bir Yıllık Miras Beyanı (Heritage Statement: One Year On) yayınlanır. Bu yıllık belgelerden en sonuncusu 2018 yılında yayınlanmıştır. Bu yayınlarda devletin o yılki yaklaşımı yapılan ve yapılması beklenen faaliyetler, ayrılan bütçe, koruma yaklaşımı, vizyon ve stratejiler belirtilir (URL-21, 2019). Bu sayede halkın yapılan faaliyetler konusunda bilgilendirilmesi ve konu hakkındaki devlet kararları ve harcamalarının şeffaflığı sağlanmış olur.

2.3.1.1. İngiltere'nin Tarihi Yapıları Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler

İngiltere'de güncel tarihi yapıların korunmasıyla ilgili 2 farklı yasa vardır. Bunlardan bir 1983 yılında yürürlüğe giren Ulusal Miras Yasası'dır (URL-22, 2019)

Bu yasanın içeriğine göre;

Amacı: Victoria ve Albert Müzesi Mütevelli Heyeti Kurulları, Bilim Müzesi, Cephanelik ve Kraliyet Botanik Bahçeleri; Kew'in mülklerini devretmek ve üzerlerinde işlevler vermek, devlet hibeleri ile ilgili hükümler koymak ve Silahlı kuvvetler müzelerinin istihdamı, İngiltere için Tarihi Yapılar ve Anıtlar Komisyonu kurulması, Komisyonun işlevlerinin verilmesi, İngiltere Tarihi Yapılar Konseyi'nin ve İngiltere için Eski Anıtlar Kurulunun dağıtılması, Ulusal Mirasın belirlenmesidir.

Kapsamı: Belirtilmemiştir.

Tanımlanmış kavramlar: Yasanın 33. maddesinin 8. Fıkrasında, "Tarihi anıt", tarihi, mimari, geleneksel, sanatsal veya arkeolojik açıdan değer taşıyan herhangi bir yapı, iş, yer, bahçe veya alan anlamında;

"Koruma alanı", koruma alanı olarak belirlenmiş bir alan anlamında;

"Tarihi bina", tarihi veya mimari açıdan ilgi çeken herhangi bir bina anlamında tanımlanmıştır.

Mülkiyet: Belirtilmemiş.

Tespit ve tescil işlerinin yapılmasındaki ölçüler: Yasanın 36. Maddesinin 3. Fıkrasına göre Komisyon, 33. maddede tanımlanan antik anıt veya tarihi binanın, bir arazinin içinde veya altında olduğuna ispatlamak için gerekli bir neden olmadıkça, herhangi bir arazi ile ilgili olarak uygulanacak yaptırımları onaylayamaz.

Karar Alma Yetkisi ve Yönetim: Yasanın 32. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; İngiltere için Tarihi Yapılar ve Anıtlar Komisyonu olarak bilinen bir yapı bulunacaktır.

Yasanın 33. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Komisyonun görevi (uygulanabilir olduğu sürece);

(a) İngiltere'de bulunan eski anıtların ve tarihi binaların korunmasını sağlamak,
(b) İngiltere'de bulunan koruma alanlarının karakterinin ve görünümünün korunmasını ve geliştirilmesini teşvik etmek ve

(c) halkın, İngiltere'de bulunan eski anıtlar ve tarihi binalar ve korunmalarına ilişkin korunmalarını artırmak ve bunlardan haberdar olmalarını sağlamaktır.

Finansal yönetim: Sözleşmenin 38. Maddesinin 1. Fıkrasına göre Dışişleri Bakanlığı, komisyona Parlamento tarafından sağlanan para haricinde, Hazine'nin onaylayabileceği harcamaların tutarlarını öder ya da bu ödemeleri reddeder. Ödeme, Devlet Sekreterliği'nin Hazine'nin onayına getirdiği şartlarda yapılabilir.

Yapı sahiplerinin sorumlulukları ve yapı sahiplerine tanınan haklar: Yasanın 36. Maddesinin 4. Fıkrasına göre; yasanın uygulanması sırasında yetkili kişilerin sınırlamaları şunlardır;

(a) herhangi bir binaya veya binanın bir kısmına, konut sahibi olarak ya da kullanıcı olarak ikamet eden kişilerin rızası olmadan girmek;

(b) en az 24 saat önce ev sahibi ya da kullanıcıya giriş talebi için öncül bildirim gönderilmemiş herhangi bir alana girmek;

Aynı maddenin 5. Fıkrasına göre; Yasanın uygulanması için herhangi bir toprağa girmek isteyen yetkili bir kişi, mal sahibi veya kullanıcı tarafından talep edilmesi halinde, girmeden önce kendi otoritesine dair kanıt sunmalıdır.

Aynı maddenin 8. Fıkrasına göre; Yasanın uygulanması sırasında, Komisyon çalışmaları sırasında arazideki taşınmaz veya taşınır mallarda zarara neden olunursa, mal sahibi herhangi bir kişi zararlı olarak tazminat alabilir.

Nakil işlemleri: Belirtilmemiş.

Cezai işlem gerektiren eylemler: Yasanın 36. Maddesinin 7 fıkrasına göre, yasanın gereklerinin uygulanması için çalışan bir kişiyi kasten engelleyen herhangi bir kişi, suçlu sayılır ve suçu onanırsa standart ölçekte 3. seviyeyi aşmayacak şekilde para cezasına çarptırılır.

Diğer bir yasa ise 1990 yılında yürürlüğe giren Planlama (Tescilli Bina ve Koruma Alanları) Yasası'dır (URL-23, 2019)

Bu yasanın içeriğine göre;

Amacı: Hukuk Komisyonunun tavsiyelerine etkide bulunmak üzere, binalar ve özel mimari veya tarihi açıdan ilgi çeken alanlar ile ilgili olarak özel kontrollerle ilgili bazı düzenlemeleri konsolide etme yasası.

Kapsamı: Yasanın 1. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Bu Yasanın amaçları doğrultusunda, yerel planlama makamlarının bu Yasa ve Yasa kapsamındaki işlevlerinin yerine getirilmesinde rehberlik etmesi amacıyla özel mimari veya tarihi değer taşıyan

yapıların Dışişleri Bakanı, İngiltere Tarihi Binalar ve Anıtlar Komisyonu, özel kişi veya kurumlar tarafından listelerinin hazırlanması, değiştirilmesi ve onanması.

Tanımlanmış kavramlar: Yasanın 1. Maddesinin 5. Fıkrasında; Bu Yasada "tescilli bina", bu bölüm altında Devlet Sekreteri tarafından derlenen veya onaylanan bir listeye dahil edilen bir bina anlamına gelir; ve bu Kanunun amaçları için -

(a) binaya sabitlenmiş herhangi bir nesne veya yapı;

(b) binanın yakın çevre sınırı içerisinde, binaya sabitlenmemiş olmasına rağmen, arazinin bir parçasını oluşturan ve 1 Temmuz 1948'ten önce yapılmış herhangi bir nesne veya yapı, binanın bir parçası olarak ele alınacaktır.

Yasanın 69. Maddesinin 1. Fıkrasına göre;

Her yerel planlama otoritesi;

(a) zaman zaman, kendi bölgelerinin hangi bölümlerinin, karakterini veya görünümünü korumak veya geliştirmek istediği özel mimari veya tarihi ilgi değeri taşıyan alanları belirleyecektir;

(b) bu alanlar "koruma alanı" olarak tanımlanacaktır.

Mülkiyet: Devlete veya özel kişilere ait olabilir

Tespit ve tescil işlerinin yapılmasındaki ölçüler: Yasanın 3. Maddesinin 2. Fıkrasına göre; Yerel bir planlama otoritesi tarafından sunulan bir bina, koruma ihtarı ile mal sahibi ya da kullanıcıya binanın kendine has mimari ya da tarihi değeri olduğunu ve Devlet Sekreterliği tarafından derlenmiş ya da onaylanmış bir listeye dahil edilmesini talep ettiklerini belirtir.

Aynı yasanın 3. Fıkrasına göre bir bina koruma ihtarı;

(a) ilgili olduğu binanın hem sahibine hem de kullanıcıya iletildiği gibi yürürlüğe girer ve

(b) Verildiği tarihten itibaren veya duruma göre en son teslim edildiği tarihten sonra altı ay boyunca yürürlükte kalır.

(5) Bir bina koruma bildirimini,

Bu Kanun hükümleri (bölüm 59 hariç) ve asıl Kanun, bina ile ilgili olarak listelenmiş bir bina gibi etkili olacaktır.

Yasanın 4. Maddesinin 1. fıkrasına göre; Yerel planlama makamına, bir bina koruma ihtarının yürürlüğe girmesi gerektiği konusunda acele edilmesi gerektiği uygun görülürse,

bildirimi binanın sahibine veya kullanıcıya bildirmek yerine, bildirimi yapı üzerinde herhangi bir yere veya nesneye asabilir.

Karar Alma Yetkisi ve Yönetim: Yasanın 2. Maddesinin 6. Fıkrasına göre İngiltere Tarihi Binalar ve Anıtlar Komisyonu Londra Şehri için geçerli otoritedir.

Bunun yanında Devlet Sekreterliği ve yerel otoritelerde tescillenmiş bina ve koruma alanlarının korunması için yetkili birimlerdir.

Yasanın 4. Maddesinin 4.fıkrasına göre; Komisyon, Londra'daki herhangi bir ilçeyle ilgili olarak, bu bölümdeki yerel bir planlama otoritesinin işlevlerini yerine getiren belediyeyle aynı özellik ve yetkiye sahip olacak; yerel planlama otoritesine yapılan göndermeler buna göre yönlendirilecektir.

Yasanın 3. Maddesinin 1. Fıkrasına göre yerel bir planlama otoritesi, bir ilçe planlama otoritesinin dışında görünüyorsa, kendi bölgesinde tescillenmiş olmayan bir binanın,

(a) özel mimari veya tarihi öneme sahip ve

(b) Bu tür bir bina olarak karakterini etkileyecek şekilde yıkılması veya değiştirilmesi tehlikesiyle karşı karşıya olduğu takdirde, bina sahibine veya kullanıcıya bir ihbarda bulunabilir (bu Kanunda “bina koruma ihtarı” olarak bahsedilecektir).

Finansal yönetim: Sözleşmenin 90. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Ödemeler;

(a) tazminat, bu Yasa uyarınca yerel bir otorite tarafından yerel otoritenin sorumlu olduğu bölümlere göre verilen kararlara göre ödenir;

(b) Ödeme kararı alınan bir durumda devlet dairesi tarafından sunulan hizmetin bedeli Parlamento tarafından bu hizmetin idaresinden sorumlu olan Bakanlığın emri ile Hazine'nin rızası ile belirlenen miktar kadar ödeme yapılır.

Aynı maddenin 2. Fıkrasına göre; herhangi bir yerel otorite ve yasal bir oluşum, bir yerel planlama otoritesinin fonksiyonlarının herhangi birinin yerine getirilmesi veya bunlarla bağlantılı olarak yaptığı harcamalara katkıda bulunabilir.

Aynı maddenin 3. Fıkrasına göre; yapılmış olan herhangi bir şey neticesinde tazminat ödemesinde yerel bir makam tarafından yapılan herhangi bir masrafın, Devlet Sekreteri tarafından harcama tutarının makul görülmesi halinde, tazminatın yol açtığı dava nedeniyle otoriteye tahakkuk eden herhangi bir yararı dikkate alınıp başka bir yerel makamdaki bu harcamaya katkıda bulunması talep edilebilir.

Aynı maddenin 4. Fıkrasına göre; 2. ve 3. fıkraların amaçları doğrultusunda, yerel bir planlama otoritesinin bir ortak danışma kurulunun harcamalarına yönelik yaptığı katkılar, komite tarafından o otorite tarafından yapılan harcamalar olarak kabul edilir.

Aynı maddenin 7. Fıkrasına göre; Parlamento tarafından yapılan ödemeler;

(a) Devlet Sekreteri'nin 27 ila 29 arasındaki maddeler uyarınca kendisine ödenecek ödemeleri yapmasını sağlamak için gerekli olan herhangi bir miktar,

(b) 47 ila 52 arasındaki maddeler uyarınca arazi ediniminde veya tazminat ödemesinde herhangi bir devlet dairesi (Devlet Sekreteri dahil) tarafından yapılan harcamalar,

(c) Bu Yasanın amaçları için Dışişleri Bakanı tarafından yapılan idari harcamalar.

Aynı maddenin 8. Fıkrasına göre; Bu Yasayla Devlet Sekreteri tarafından alınan herhangi bir miktar, Consolidated Fund'a ödenir.

Yapı sahiplerinin sorumlulukları ve yapı sahiplerine tanınan haklar: Yasanın 36. Maddesinin 4. Fıkrasına göre; Yasanın uygulanması sırasında yetkili kişilerin sınırlamaları şunlardır;

(a) herhangi bir binaya veya binanın bir kısmına, konut sahibi olarak ya da işgalci olarak ikamet eden kişilerin rızası olmadan girmek,

(b) en az 24 saat önce ev sahibi ya da işgalciye giriş talebi için öncül bildirim gönderilmemiş herhangi bir alana girmek,

Aynı maddenin 5. Fıkrasına göre; Yasanın uygulanması için herhangi bir toprağa girmek isteyen yetkili bir kişi, mal sahibi veya işgalci tarafından talep edilmesi halinde, girmeden önce kendi otoritesine dair kanıt sunmalıdır.

Aynı maddenin 8. Fıkrasına göre; Yasanın uygulanması sırasında, Komisyon çalışmaları arazideki taşınmaz veya taşınır mallarda zarara neden olursa, mal sahibi kişi zararlı ilgili olarak tazminat alabilir.

Yasanın 29. Maddesinin 2. Fıkrasına göre; Bildirimi yapılmış binalarda, mal sahibi tarafından binaya zarar verilirse, mal sahibi tazminat ödemeye mahkum edilir.

Nakil işlemleri: Belirtilmemiş.

Cezai işlem gerektiren eylemler: Yasanın 7. Maddesine göre; Hiç kimse, listelenmiş bir binanın yıkılması ya da özel mimari ya da tarihi değer taşıyan bir binanın karakterini etkileyecek herhangi bir şeyi herhangi bir şekilde, değiştirilmesi ya da yıkılması için yetkili olmadığı sürece, herhangi bir işlem yapamaz ya da yürütemez.

Yasanın 9. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Bir kişi 7. maddeye uymazsa, suçlu sayılır.

Aynı maddenin 2. Fıkrasına göre; 1. Fıkradan bağımsız olarak, yürüten veya yürütmeye sebep olan kişi, tescillenmiş bina izni altında tescillenmiş bir bina ile ilgili olarak, belirlenmiş herhangi bir koşula uymadığı takdirde, suçlu sayılır.

Aynı maddenin 3. Fıkrasına göre; Aşağıda belirtilen hususların kanıtı işlenen suçun savunması olabilir;

(a) binada yapılan işin güvenlik veya sağlık konuları için veya binanın korunması için acilen gerekli olduğu;

(b) güvenlik veya sağlığı güvence altına almanın uygulanabilir olmadığı durumlarda, binanın onarım işleri veya geçici destek veya barınma sağlamak için yapılan işler ile korunması,

(c) yürütülen çalışmaların derhal gerekli olan asgari önlemlerle sınırlı olduğunu,

(d) İşlerin gerçekleştirilmesinin gerekçeli olduğu halde yazılı olarak bildirilmesinin makul bir şekilde mümkün olan en kısa sürede yerel planlama makamına verilmesi.

4. Bu bölüm uyarınca suçlu bulunan kişi sorumludur:

(a) üç ayı geçmeyen bir süre ya da yasal maksimumu geçmeyen bir para cezası ya da her ikisine birden mahkum edilmesi veya

(b) on iki ayı geçmeyen bir süre ya para cezası ya hapis cezasına ya da ikisine birlikte çarptırılması.

5. Bu bölüm, altındaki bir suçtan suçlu bulunup mahkum olan bir kişiye verilecek herhangi bir para cezasının miktarını belirlerken, mahkeme özellikle, kendisine tahakkuk edilen veya edilmiş gibi görünen maddi beyanatı dikkate alır.

İngiltere uluslararası kültürel mirası koruma kaygısı üzerine düzenlenen pek çok sözleşmeye taraf olmuştur. Bu sözleşmeler yasa değildirler fakat bu sözleşmeler üzerine ülkede düzenleme ve yaptırımlar oluşturulmuş, yasalar şekillendirilmiştir. Bu sözleşmeler şunlardır (URL-24, 2019):

Avrupa Kültür Konvansiyonu (Paris,1954): İngiltere'nin de imzaladığı bu sözleşmede öne çıkan üç konu, Avrupa'nın ortak kültürel mirasına ulusal katkının geliştirilmesi, hükümet kontrolü altına alınan Avrupa kültürel değerine sahip varlıkların korunması ve bu tür varlıklara erişim sağlanmasıdır.

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (Lahey, 1954): İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan büyük fiziksel yıkım sonucunda kabul edildi ve uluslararası veya ulusal çatışma durumunda genel ve gelişmiş bir kültürel varlık koruma

sistemi çağrısında bulundu. Sözleşmeyi 1954 ve 1999 yılında iki protokol izlemiştir. İngiltere, 1954'te Sözleşmeyi imzaladı, ancak henüz onaylamadı. Mayıs 2016'da, Kültürel Mülkiyet (Silahlı Çatışmalar) Taslağı, İngiltere'nin Sözleşmeyi onaylamasını sağlamak için parlamento'ya çıkarıldı.

Paris Konvansiyonu (1970): Resmi olarak Yasadışı İthalat, İhracat ve Kültürel Varlık Mülkiyetinin Devredilmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme adıyla bilinir. İmzalayanlar, yasa dışı yollardan elde edilen kültürel nesnelere ticareti önlemek için yasa hazırlanması sözü verir. İngiltere, 2002 yılında Konvansiyonu imzalamış ve ardından 2003 Kültürel Varlıklar (Suçlarla Mücadele) Yasasını kabul etmiştir.

Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 1972): İngiltere, UNESCO'nun bir üye devleti olarak Sözleşmeye bağlı kalmaktadır. Sözleşme, “doğal mirası” tanımlar ve “Dünya Miras Alanları” olarak olağanüstü evrensel değeri olan kültürel veya doğal miras alanlarının tanımlanması ve belirlenmesi için bir çerçeve oluşturur.

Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi (Granada, 1985): “Mimari mirası” tanımlar ve her imza sahibi bir envanterini sürdürme ve onu korumak için yasal önlemler alma sözü verir. Taraflar (İngiltere dahil) planlama sistemlerinde ve mimari mirasın korunmasını ve geliştirilmesini teşvik eden diğer hükümet etkisi alanlarında bütünlük koruma politikaları benimseme sözü vermiştir.

Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Valetta,1992): İlk olarak 1969'da Londra'da imzalanmış ancak 1992'de Valetta'da revize edilmiştir. Arkeolojik mirası tanımlar ve imzalayanlar bir envanter çıkarmaya ve korumaya ve koruma için yasamaya söz verir. Vurgu gelecekteki çalışmalar için alanların korunmasına odaklanmıştır. Taraflar (İngiltere dahil) uzman arkeologların planlama politikaları ve planlama kararları almalarına katkı sağlamaya söz vermiştir.

Venedik Tüzüğü (Venedik,1964): Bu tüzükte alınan tavsiye kararı üzerine kurulan ICOMOS'a Ulusal Komite düzeyinde İngiltere'nin katılımı 1996 yılında olmuştur. (URL-25, 2019)

2.3.2. Almanya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı

Almanya yönetim biçimi açısından demokratik ve sosyal bir federal devlettir. Avrupa Birliğine üye bir devlettir. Almanya'da kültürel ve tarihi mirasın korunması konusunda

sorumlu olan yetkili birim federal eyaletlerdir. Bu eyaletlerde kendi kültürel işleriyle ilgilen bakanlıklar ve bu bakanlıklara yardımcı alt kurumlar bulunur. Tespit ve tescil işleri bu bakanlıklarca yürütülür. Yalnızca dini değeri bulunan yapılar ayrı bir envantere tabi tutulurlar (Yılmaz,2006)

Ulusal Kültür Bakanlığı olmadığından, ulusal düzeydeki kültürel sorumluluklar, Federal Şansölye'de, Federal Hükümet Kültür ve Medya Komisyonu ile çeşitli bakanlıklar arasında paylaşılmaktadır. Kültürel miras bu nedenle ulusal düzeyde ana bir konu değildir ve yalnızca bölgesel bir odakta yönetilir. Özellikle mirasın korunması, devletlerin Tarihi Anıtları koruma kurumlarının doldurduğu federal devletlerin bir görevidir. Bu kurumlar giderek farklılaşan yasal statüye göre düzenlenmektedir (URL-26, 2019)

Diğer pek çok ülke gibi kültürel ve tarihi miras Almanya için de önemli bir konudur. Almanya, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra muazzam bir kültürel varlık kaybı yaşadktan sonra, 1919'dan bu yana yurtdışına kaçırılan mal varlığını korudu (Weiler-Esser, 2017).

Toplumsal gönüllüler ve devlet kurumları arasındaki kültürel mirasın korunması için yapılan işbirliği Almanya'da derin bir geçmişe sahiptir. 19. yüzyılın başlarında, önemli katedrallerin, manastır kiliselerinin, kalelerin ve sarayların kaybını veya çürümesini önlemek için “antikacılar”, “yerel kültürel gelenekler”, “anıtların korunması ve mimarlık” toplulukları kuruldu.

Tarımsal bir toplumdaki sanayi toplumuna dönüşüm ve bunun sonucu olarak da tarihi kent ve peyzajların ve geleneksel yapı türlerinin kaybına tepki olarak, 1900'ler civarında ek girişimler başlatılmıştır. Kültürel miras için kamu fonları sağlanmış, sorumlular için pozisyonlar oluşturulmuştur ve doğa ve peyzaj koruma ile ilgili ilk yasalar çıkarılmıştır.

1970'lerde üçüncü bir halk aktivizm dalgası başladı. II. Dünya Savaşı'nda hasar gören birçok bina restore edilmek yerine yıkılmış ve yerine yeni yapılar inşa edilmiş, tarihi şehir merkezleri arabalara yer açmak için yok edilmişti. Çok sayıda kamu girişi bu gelişmelerle savaştı, politikacıları yeniden düşünmeye zorladılar ve kendilerini var olan tarihi binaları korumaya yönlendirdiler.

Sivil katılım, Almanya'nın kültürel mirasının korunmasında hala önemli bir rol oynamaktadır. Çok sayıda dernek ve çıkar grubu mimari ve arkeolojik anıtları korumak, restore etmek ve sunmak için çalışmaktadır. Aktif halk katılımını ve kültürel miras ile ilgili bilgileri teşvik ederler. Genellikle Alman devletlerinin kültürel miras yetkilileri (Länder) ve kültürel mirastan sorumlu yerel yönetim ofisleriyle yakın çalışırlar. Kentsel gelişim ve

eyaletlerin kültürel miras yasaları ile ilgili Federal yaklaşım mevzuatı, mimari mirasın korunmasından sorumlu organlar arasında işbirliğini sağlar.

Almanya'nın 1955'ten bu yana kültürel ve tarihi yapıların korunması ile alakalı olarak çıkardığı 4 önemli kanun vardır. Bunlardan ilki 1955'te çıkan Alman Kültür Varlığının Çıkışını Önleme Yasası'dır (Gesetz zum Schutz deutschen Kulturgutes gegen Abwanderung). Bu yasa kültürel varlıkların korunması ve yurt dışına kaçırılmasını engellemek üzerine düzenlenmiştir. 2007'de düzenlenen 14 Kasım 1970 tarihli UNESCO Sözleşmesini Uygulama Yasası (Kulturgüterrückgabegesetz) ise anlaşma içeriğine göre kültürel varlıkların ve alanların korunması, yurt dışına çıkarılması gibi konular üzerinedir. Yine aynı yıl çıkarılan Silahlı Çatışma Durumunda Kültürel Varlığın Korunması İçin 14 Mayıs 1954 tarihli Sözleşmeyi Uygulama Kanunu (Gesetz zur Ausführung der Konvention vom 14. mai 1954 zum Schutz von Kulturgut bei bewaffneten Konflikten) ise savaş ve çatışma durumu halinde kültür varlıklarının korunması konusunda düzenlenmiştir. 2008 yılında kabul edilen Kültürel Nesnelere Geri Dönüşünde Kanun Uyarınca Kıymetli Kültürel Mülkün Kaydı Hakkında Yönetmelik (Verordnung über das Verzeichnis wertvollen Kulturgutes nach dem Kulturgüterrückgabegesetz) ile yasadışı ülke dışına çıkarılan kültürel varlıkların iadesine yönelik bir düzenlemedir. (URL-27, 2019)

Güncel olarak hazırlanan son düzenleme ise 2016 yılında çıkarılan Kültürel Varlıkları Koruma Yasası'dır. Bu yasanın içeriği ise şu şekildedir (Federal Government Commissioner for Culture and the Media, 2016):

Almanya, 2016'da kültürel mülkiyet koruma yasasını modernize etmek ve AB ile UNESCO 1970 Sözleşmesi gibi uluslararası standartlara uygun hale getirmek için kapsamlı bir reform yaptı. Yeni Kültürel Varlıkların Korunması Yasası, 6 Ağustos 2016'da, Alman Parlamentosu (Bundestag) tarafından itiraz edilmeksizin, Federal Meclis'in (Bundesrat) Temmuz 2016'nın başlarında verdiği geniş destekle, kabul edildikten sonra yürürlüğe girdi. Daha önceki üç yasa düzenlenerek tek bir yasa halini aldı. Ayrıca eski yasalarda bulunmayan pek çok yeni hüküm de bu yasayla birlikte yürürlüğe girdi. Bu reformla birlikte, yeni Kanun, Almanya'nın kültürel varlıklarını ve diğer Devletlerin topraklarını, kazı çalışmaları ve yasadışı kaçakçılığa karşı daha etkin bir şekilde korumaya yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, yeni Alman Yasası, yasadışı olarak ihraç edilen kültürel varlıkların daha etkin bir şekilde iade edilmesini mümkün kılan kuralları içermektedir. Bu reformla, Almanya kültürel varlıkların yasadışı kaçakçılığına karşı ortak mücadelede sorumluluk üstlenmiştir.

2.3.2.1. Almanya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler

Almanya'da kültür varlıklarını koruma konusunu, ulusal düzeyden daha çok yerel federal yapılanma tarafından yürütülür. 2016 yılında yürürlüğe giren Yeni Kültürel Varlıkların Korunması Yasası ulusal bir yasadır (URL-28, 2019)

Bu yasanın içeriğine göre;

Amacı: Yasanın 1. Maddesine göre; Bu yasa aşağıdaki konularda hükümler içerir;

1. Ulusal kültürel varlıkların taşınmaya karşı korunması,
2. Kültürel varlığın ithalatı ve ihracatı,
3. Kültürel varlık piyasasının oluşması,
4. Yasa dışı yollarla ithal edilen kültürel varlıkların iadesi,
5. Yasa dışı yollarla ihraç edilen kültürel malların iadesi ve
6. Kültürel varlıkları uluslararası alanda iade etme konusunda yasal olarak bağlayıcı

bir taahhüt.

Kapsamı: Belirtilmemiş.

Tanımlanmış kavramlar: Yasanın 2. Maddesine göre;

1. "Arkeolojik kültürel varlık", insanlar tarafından yapılmış veya işlenmiş eşyaların hareketli nesne veya nesnelere bütünü anlamına gelir veya daha önceki zamanlarda, yer altında veya su altında bulunan ve geçmişteki insan yaşamı hakkında bilgi sağlayan varlıklardır.

2. "ihracat" kültürel mülkün federal bölgeden götürülmesi anlamına gelir.

4. "mal sahibi", kültürel mülkiyeti fiziksel olarak kendi hesabında tutan kişi anlamına gelir.

5. "ithalat" kültürel mülkün federal bölgeye taşınması anlamına gelir;

6. "kültürel varlık", sanatsal, tarihi veya arkeolojik değer olan herhangi bir taşınabilir nesne veya nesnelere bütünü veya diğer kültürel miras alanlarından, özellikle paleontolojik, etnografik, numismatik veya bilimsel değer taşıyan nesne anlamına gelir.

Mülkiyet: Yasanın 6. Maddesinin 1. Fıkrasına göre Ulusal kültürel varlık;

1. Ulusal öneme sahip kültürel varlıkların kayıt defterine girilir,

2. Halka açıktır ve kültürel mülkü koruyan bir kamu hukuku kurumu koleksiyonunun bir parçasıdır,

3. Büyük ölçüde kamu maliyesine dayanan kültürel mülkü koruyan bir kurumun koleksiyonuna aittir veya

4. Federasyon veya Länder'in sanat koleksiyonunun bir parçasıdır.

Tespit ve tescil işlerinin yapılmasındaki ölçüler: Yasanın 7. Maddesinin 1. Fıkrasına göre Ulusal öneme sahip kültürel mülkün kayıt defterine girebilmesinin şartları;

1. Almanya'nın kültürel mirası, Länder'i veya tarihi bölgelerinden biri için özellikle önemliyse ve dolayısıyla Almanya'nın kültürel kimliği için biçimlendirici ise ve

2. Çıkarılması halinde, Almanya'nın kültürel mirasında bir kayıp olacaksa ve federal bölgede tutulmasının kamu yararı varsa.

Yasanın 9. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Kamu hukuku kapsamındaki birimler olarak tanınan kiliseler ve dini cemaatler, kendilerine ait kültürel mülklerin ulusal öneme sahip bir kayıt defterine girmeleri için yetkili Toprak otoritesine başvurabilirler.

Karar Alma Yetkisi ve Yönetim: Yasanın 3. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Bu Kanun anlamında, yetkili makamlar, bu Kanun aksini öngörmediği sürece, Länder'in yetkili makamları olacaktır. Länder yetkili makamları yasa veya yasal araç ile atayacaktır.

Aynı maddenin 2. Fıkrasına göre; Almanya Federal Cumhuriyeti'nin, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nde 15 Mayıs 2014'te yasadışı olarak çıkarılmış olan kültürel objelerin ve Bir Üye Devletin Topraklarından Çıkarılmasına İlişkin Yönetmelik'te değişiklik yapılması ve bir üye devletin topraklarından yasadışı olarak çıkartılan kültürel nesnelerin iadesi ve Tüzüğü değiştiren 15 Mayıs 2014 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi kararına göre, üye devletler arasında temas ve işbirliği için kültür ve medyadan sorumlu otorite, en yüksek otoritedir.

Finansal yönetim: Belirtilmemiştir.

Nakil işlemleri: Belirtilmemiştir.

Cezai işlem gerektiren eylemler: Federal yasalarda belirtilmiştir.

Almanya'nın kültürel ve tarihi varlıkları koruma konusunda uluslararası ve bağlı bulunduğu Avrupa Birliği tarafından oluşturulan pek çok sözleşmede imzası bulunmaktadır. Bu sözleşmeler şunlardır (URL-29, 2019):

Avrupa Kültür Konvansiyonu (Paris,1954): Avrupa'nın ortak kültürel mirasının korunması ve geliştirilmesi üzerine düzenlenen bu konvansiyona Almanya 17 Kasım 1995 tarihinde imza atmıştır.

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (Lahey, 1954): İkinci Dünya Savaşı sırasında kültürel ve tarihi yapıları en büyük hasar gören devletlerden biri de Almanya'dır. Almanya bu sözleşmeyi 11 Ağustos 1967 tarihinde imzalamıştır.

Paris Konvansiyonu (1970): Bu konvansiyon tarafların tarihi ve kültürel varlıkların yasadışı ticareti ve ihracatı üzerine bir yasa oluşturması amacıyla düzenlenmiştir. 30 Kasım 2007'de imzalanan bu konvansiyon üzerine, 6 Ağustos 2016'da, Kültürel Varlıkların Korunması Yasası çıkarılmıştır.

Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 1972): Dünya Mirasının belirlenmesi korunmasını sağlayan bu sözleşmeye Almanya 23 Ağustos 1976 tarihinde imza atmıştır.

Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi (Granada, 1985): Avrupa'nın mimari mirasını belirleyen ve tanımlayan ve taraf ülkelere bu mirası koruma konusunda yaptırımları olan bu sözleşmeye Almanya 17 Ağustos 1987 tarihinde imza atmıştır.

Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Valetta,1992): Arkeolojik mirasın korunması ve çıkarılması konusundaki hususlarda diğer ülkelerle beraber çalışmak amacıyla hazırlanan bu sözleşmeye Almanya 22 Ocak 2003 tarihinde imza atmıştır.

Venedik Tüzüğü (Venedik,1964): Bu tüzükte alınan tavsiye kararı üzerine kurulan ICOMOS'a Ulusal Komite düzeyinde Almanya'nın katılımı 1965 yılında olmuştur. (URL-30, 2019)

2.3.3. İspanya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı

Avrupa Birliği üyesi olan İspanya'nın yönetim şekli parlamenter anayasal monarşidir (URL-31, 2019). İspanya'da kültürel ve tarihi mirastan sorumlu bakanlık Kültür ve Spor Bakanlığıdır. Yerel yönetimler ve Kültür Bakanlığına bağlı olan Güzel Sanatlar ve Arşiv Bölümü ile Kültürel Mirasın Korunması ve Restorasyonu Enstitüsü ile toplumsal örgütlerin ilgili bölümleri de sorumlu diğer organlardır. Ülkede koruma mevzuatına yönelik yasa, hala geçerliği olan 1985 yasasıdır. Bu yasaya ek olarak Krallık kararları ile düzenlemeler yapılabilir (Yılmaz, 2006).

Oldukça fazla kültürel ve tarihi varlık bulunduran İspanya'da, bu varlık ve değerlerin korunması anayasal düzenlemelerle sağlanır. Ülkenin koruma sürecinin yasal gelişimi ve konumu ise şöyledir (Yılmaz ve Pérez, 2006, 2017):

1985 tarihli İspanyol Tarihi Miras Yasası'na (Ley del Patrimonio Histórico Español) göre kültürel, tarihi ve sanatsal miras; sanatsal, tarihi, paleontolojik, arkeolojik, etnografik, bilimsel veya teknik ilgisi olan taşınabilir ve taşınmaz varlıklar ve değerler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Tüm bu değerler tarihi bir karaktere göre tanımlanır, çünkü yasada zaman ve mekan kavramlarına uygun olarak özel bir statü oluşturulmuştur.

İspanyol hukukunda, tarihsel-sanatsal miras kavramı farklı varlık kategorilerini içerir. Hem taşınmaz hem de taşınabilir değerleri içeren kültürel değer taşıyan varlıklar (bienes de interés cultural; yasanın 9 ila 39. maddeleri) bunlardan ilkidir. Bir diğer kategori ise taşınmaz varlıklara atıfta bulunur (bienes inmuebles de interés cultural; yasanın 14 ve 25. maddeleri). Taşınmaz varlıklar içerisinde 5 ayrı korunan alan ve yapı vardır. Bunlar; tarihi eserler (monumentos históricos; Madde 15-1), tarihi bahçeler (jardines históricos; Madde 15-2), tarihi birlikler (conjuntos históricos; Madde 15-3), tarihi sitler (sitios históricos; Madde 15-4), arkeolojik alanlardır (zonas arqueológicas; Madde 15-5).

Kültürel ve tarihi varlıkların yasa dışı yurt dışına çıkarılması da 1985 tarihli İspanyol Tarihi Miras Yasası ile engellenir. Ayrıca bu yasa ile Kültür Bakanlığı kültürel değer taşıyan yapıları tescillendirebilir. Tescillendirilen bir tarihi veya kültürel yapının belediyelere, özel koruma planının yapılması ve kent planlama yasasına göre başka bir planın uygulanması zorunluluğunu getirir. Bu durum 16 / 1985 sayılı yasanın gereğidir.

16 / 1985 sayılı yasa gereğince kültürel değere sahip yapı olarak tescillenen yapılarla ilgili işlemler, tescil işlemini yapan kuruma aittir. Tescillenen alandaki her türlü yapı ve inşaa işlemleri durdurulur. Binanın iç ve dışında yapılacak her türlü işlem ve değişimler için yetkili kurumlardan izin alınması zorunludur. Tescilli yapıların olağanüstü bir durum olmaksızın taşınması ve yakın çevrelerinde herhangi bir işlem yapılması yasalara aykırıdır. İspanya'nın kültürel miras düzenlemesi, kamu hukuku kurallarının özel mülkiyet haklarına kültürel ve tarihi varlıkları koruma konusunda nasıl sınırlamalar getirebileceğinin bir örneğidir.

2.3.3.1. İspanya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler

İspanya'nın tarihi yapıların korunması konusundaki en kapsamlı yasası, 1985 yılında yürürlüğe giren Tarihi Miras Yasası'dır (URL-32, 2019).

Bu yasanın içeriğine göre;

Amacı: Yasanın 1. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Bu Yasanın amacı, İspanyol Tarihi Mirasının gelecek nesiller için korunması, tanıtılması ve iletilmesidir.

Kapsamı: Belirtilmemiştir.

Tanımlanmış kavramlar: Yasanın 1. Maddesinin 2. Fıkrasına göre; İspanyol Tarihi Mirası, hareketli, taşınmaz, sanatsal, tarihi, paleontolojik, arkeolojik, etnografik, bilimsel veya teknik açıdan değer taşıyan nesnelere oluşur. Aynı zamanda belge ve bibliyografik miras, arkeolojik alanlar ya da sanatsal, tarihi veya antropolojik değeri olan doğal alanlar, bahçeler ve parklardan oluşmaktadır.

Yasanın 15. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Taşınmaz varlıklar mimari, mühendislik eseri veya devasa heykel eserlerinden oluşan, tarihi, sanatsal, bilimsel veya sosyal açıdan değer taşıyan anıt yapılarıdır.

Aynı maddenin 2. Fıkrasına göre; Tarihi bahçe, bazen yapılar içeren, kökeninden ya da tarihi geçmişinden veya estetik, duyuşsal ya da botanik değerlerinden dolayı ilgi alanı olarak kabul edilen, doğal unsurların insan tarafından örgütlenmesiyle sınırlandırılmış alandır.

Aynı maddenin 3. Fıkrasına göre; Tarihi yapı grupları, halkın kullanımı ve keyfi için oluşturulmuş, bir insan topluluğunun gelişimini temsil eden fiziksel bir yapı tarafından kapsanan, sürekli veya dağınık bir yerleşim birimi oluşturan taşınmaz mallar grubudur. Tarihsel bir birim, aynı özelliklere sahip olan ve açıkça sınırlandırılabilen daha büyük bir nüfus biriminde yer alan herhangi bir bireyselleştirilmiş yapı grubudur.

Aynı maddenin 4. Fıkrasına göre; Tarihi sit, geçmiş olaylara tanıklık etmiş ya da popüler geleneğe, kültürel ya da doğal varlıklara ve tarihsel, etnolojik, paleontolojik ya da antropolojik değere sahip insan tarafından yapılandırılmış bir yer ya da doğal bir alandır.

Aynı maddenin 5. Fıkrasına göre; Arkeolojik alan, arkeolojik metodoloji kullanılarak incelenebilecek taşınır veya taşınmaz varlıkların olduğu, yüzeyde, yeraltında veya İspanyol karasularının altında bulunan yer veya doğal peyzaj alanlarıdır.

Mülkiyet: Belirtilmemiş.

Tespit ve tescil işlerinin yapılmasındaki ölçüler: Yasanın 9. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; İspanyol Tarihi Mirasının bir parçasını oluşturan ve bu Kanuna göre veya Kraliyet Kararnamesi ile kültürel olarak ilan edilen mülk, özel koruma altına alınır.

Aynı maddenin 2. Fıkrasına göre; Kraliyet Kararnamesi ile bir mülkün belirlenmesi bu Kanunun hükümlerine uygun olarak uygun kuruluş tarafından önceden idari işlem yapılmasını gerektirir. Bu işlemler, kanunda belirtilen danışma kurumlarından birinin veya Özerk Topluluk alanında bu nitelikte olduğu bilinen olumlu bir rapor içerecektir. Bu raporun talep edilmesinden üç ay sonra, henüz yayınlanmadıysa talep edilen raporun kültürel çıkar beyanı lehine bulunduğu anlaşılmalıdır. Davalar taşınmaz mallara atıfta bulunuyorsa, halka açık bir bilgi sistemi açılır ve ilgili Belediye Meclisi tarafından duyurulur.

Karar Alma Yetkisi ve Yönetim: Yasanın 2. Maddesinin 1. Fıkrasına göre, Diğer kamu otoritelerinin yetkilerine hanel getirmeksizin, İspanya'nın korunmasını güvence altına almak için Anayasanın ilgili maddelerine uygun olarak tarihsel Mirasın zenginleşmesini teşvik etmek ve tüm vatandaşların mülke erişimini güvence altına almak, Devlet İdaresi'nin görevi ve esas niteliğidir. Ek olarak, Anayasanın ilgili hükümlerine uygun olarak, Devlet İdaresi bu malları yasa dışı ihracattan ve yıpranmaktan koruyacaktır.

Yasanın 7. Maddesine göre; Belediye Meclisleri, belediye sınırları içerisinde bulunan İspanyol Tarihi Mirasının korunmasında ve bakımında bu Yasayı uygulamaktan ve bunların bozulmalarını, kaybolmalarını veya yok edilmelerini önlemek için gerekli önlemleri almaktan sorumlu olan kuruluşlarla işbirliği yapar. Bu mülkün toplumsal işlevine yönelik herhangi bir tehdit, hasar veya rahatsızlık ile mülkün korunması için yaşayabileceği her türlü zorluk ve ihtiyaç uygun Mülkiyet İdaresine bildirilir. Ayrıca, bu Kanun ile kendilerine açıkça atfedilen diğer işlevleri de yerine getirirler.

Finansal yönetim: Yasanın 67. Maddesine göre; Hükümet, koruma, bakım ve rehabilitasyon ve kültürel değer taşıdığı belirlenen mülklerin arkeolojik koruma ve kazı çalışmalarının finanse edilmesi ve resmi krediye tercihli erişim sağlanması için gerekli önlemleri alacaktır. Bu amaçla, Devlet İdaresi, şahıslarla, kamu ve özel kuruluşlarıyla anlaşmalar yaparak, kredi alma koşullarını belirleyebilir.

Yasanın 67. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Devlet tarafından kısmen ya da tamamen finanse edilen İspanya tarihi mirasının korunmasına toplumsal işler için ayrılan fondan % 1'lik bir kalem ayrılır.

Yasanın 69. Maddesinin 3. Fıkrasına göre; Belediye düzenlemelerinde belirlenen şartlarda, kültürel değeri olduğu beyan edilen taşınmaz mallar, mülkleri üzerinde koruma bakım ve onarım çalışmaları yapıyorsa, bu mülklerin devredilmesi vergilerinden ve diğer yerel vergilerin ödenmesinden muaf tutulur.

Yapı sahiplerinin sorumlulukları ve yapı sahiplerine tanınan haklar: Yasanın 12. Maddesinin 2 fıkrasına göre; mülk sahipleri veya mülk üzerinde hak sahibi olan şahıslar, uygun kuruluşlar tarafından incelemeye izin vermek ve işlemi kolaylaştırmak, araştırmacılar tarafından resmi olarak belirlenen gün ve ayda, en az dört gün önce gerekçeli başvuru ile aynı araştırmayı yapmak ve kamu ziyaretleri yapmakla yükümlüdür. Bu son yükümlülüğün yerine getirilmesi, gerekçeli bir sebep için uygun İdare tarafından tamamen veya kısmen feragat edilebilir.

Yasanın 36. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; İspanyol Tarihi Mirasının bir parçasını oluşturan varlıklar, mülk sahipleri, veya hak sahipleri tarafından korunur ve bakımı yapılır.

Aynı maddenin 3. Fıkrasına göre; Genel envanterde yer alan kültürel çıkara göre, varlıkların mülk sahipleri ya da hak sahipleri, bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen yükümlülüğün yerine getirilmesi için gereken işlemleri yapmazlarsa, ilgili İdare tarafından haklarında işlem başlatılabilir.

Ayrıca, taşınmaz mallarda Tapu Siciline bağlı olarak geri ödenebilir avans şeklinde yardım da verilebilir. Uygun İdare, mülkün daha verimli bir şekilde korunması için gerekliyse, doğrudan tüm işleri yapabilir.

Nakil işlemleri: Yasanın 18. Maddesine göre; Kültürel değer taşıdığı bildirilen taşınmaz bir mülk, çevresinden ayrılamaz. Mücbir sebep veya sosyal çıkar nedeniyle gerekli olmadıkça yerinden edilemez veya taşınmaz ve bu, her koşulda, ilgili kanunlara uygun olarak yapılmalıdır.

Cezai işlem gerektiren eylemler: Yasanın 75. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Bu Kanunda öngörülen izin olmaksızın İspanyol Tarihi Mirasına ait taşınır malların ihracı, ilgili yasaya göre kaçakçılık suçu teşkil eder. Mülkiyet ihracında yer alan herhangi bir kişi ya da kasten veya ihmal ile bu tür bir ihracatı kolaylaştıran veya mümkün kılan şahıslar suç veya suça teşebbüsten sorumlu olacaktır.

İspanya bir Avrupa Birliği ülkesi olarak hem Avrupa Birliği'nin hazırladığı hem de uluslararası platformlarda hazırlanan pek çok sözleşmenin tarafı olmuştur. Bu sözleşmeler şunlardır (URL- 33, 2019)

Avrupa Kültür Konvansiyonu (Paris,1954): Avrupa'nın ortak kültürel mirasının korunması ve geliştirilmesi üzerine düzenlenen bu konvansiyona İspanya 4 Temmuz 1957 tarihinde imza atmıştır.

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (Lahey, 1954): İkinci Dünya Savaşı sırasında kültürel ve tarihi yapıların gördüğü zarar üzerine UNESCO tarafından savaş ve çatışma durumların kültürel varlıkların korunması amacıyla hazırlanan bu sözleşmeyi İspanya, 7 Temmuz 1960 tarihinde imzalamıştır.

Paris Konvansiyonu (1970): Bu konvansiyon tarafların tarihi ve kültürel varlıkların yasadışı ticareti ve ihracatı üzerine bir yasa oluşturması amacıyla düzenlenmiş, İspanya tarafından 10 Ocak 1986 tarihinde imzalanmıştır.

Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 1972): Dünya Mirasının belirlenmesi korunmasını sağlayan bu sözleşmeye İspanya 4 Mayıs 1982 tarihinde imza atmıştır.

Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi (Granada, 1985): Avrupa'nın mimari mirasını belirleyen ve tanımlayan ve taraf ülkelere bu mirası koruma konusunda yaptırımları olan bu sözleşmeye İspanya 27 Nisan 1989 tarihinde imza atmıştır.

Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Valetta,1992): Arkeolojik mirasın korunması ve çıkarılması konusundaki hususlarda diğer ülkelerle beraber çalışmak amacıyla hazırlanan bu sözleşmeye İspanya 16 Ocak 1992 tarihinde imza atmıştır.

Venedik Tüzüğü (Venedik,1964): Tüzüğün hazırlanması aşamasında katılımcı üyelere biri İspanyol'dur. İspanya ICOMOS ulusal komitesi bulunan ülkelerden biridir (URL- 34, 2019).

2.3.4. Çin'in Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı

Şanghay İşbirliği Örgütü üye devleti olan Çin ya da tam adıyla Çin Halk Cumhuriyeti, üniter egemen ve merkezîyetçi bir yönetime sahiptir (Tunç ve Kızıl, 2018). Çin kültürel mirasının korunması hareketi bütünsel bir harekettir. Bu hareket, Çin kültürel mirasının tüm yönleriyle korunmasını istemektedir, çünkü bu miras, onu oluşturan kısımların kendi aralarındaki ilişkileri olmaksızın var olamaz veya anlaşılabilir. Çin'in tarihi yapıları korumaya yasal ve sosyal yaklaşımı ise şu şekildedir (Wai-Yin ve Shu-Yun, 2004; Zhu, 2012; Blumenfield ve Silvermen, 2013):

Çin'deki koruma sisteminin oldukça eski bir geçmişi vardır. Sistem, Avrupa kültürünün Asya'ya girişi ile güçlü bir şekilde ilişkilidir, ancak hala tipik oryantal bir karakterdedir. Sistematik koruma tarihinin kökeni 20. Yüzyıla dayansa da, kültürel korumanın tarihi 17. ve 18. yüzyıllara kadar uzanır.

1919 yılında eski başbakan, Zhu Qiqian 13. yüzyılda yayınlanan Binaların Yapım Metodları isimli kitabı yeniden basıma sunarak tarihi yapıların metot ve sistemlerinin araştırılması yönünde yeni bir hareket başlattı. Avrupalı misyonerler Çin'i bilim, tarih, matematik ve akademik yaklaşım gibi pek çok alanda etkilemişlerdi. 19. yüzyılda savaşın kaybedilmesiyle bu etki daha da arttı. Bu etkiyle şekillenen bir başka alan ise kültürel ve tarihi yapıların korunmasıydı.

Zhu Qiqian, mimari ve kültürel miras bilincinin halkı şekillendiren önemli etmenlerden biri olduğunu biliyordu. 1910 ve 1920 yılları arasında Yasak Şehir'in korunması için çalışmalarda bulunmuştur. Mimari mirasın korunmasının sistematik ve akademik yöntemlerle beraber ilerleyip, yapıların metafiziksel anlamlarından bağımsız olarak korunması görüşündeydi. İki genç profesörü bu alanda çalışmalar yapmaları için çağırırdı. Mimari yapıların korunması için gelecekte de kullanılacak olan bir sistem kurdu. Zhu, kültürel mirasın somut ve soyut mirasın ve Doğu ve Batı mirasının entegrasyonu olduğunu belirtti. Kültürel mirası yorumlamaya ve/veya keşiflere açık bir şey olarak görüyordu. Çin'deki mevcut koruma çalışmaları hala Zhu'nun etkili yönergelerinden ilham alır.

Neredeyse yüzyıllık süreçte, Çin koruma hareketi dört farklı dönemden geçmiştir. 1929'dan 1949'a kadar olan süre temel bir keşif dönemi idi, ancak ülkenin çoğu savaş halindeydi ve ülke çalkantı içindeydi. Bu savaşlar iç savaş ve İkinci Dünya Savaşı'dır. 1929'dan 1937'ye kadar, Çin koruma hareketinin öncülerinin başarıları büyüktü. Bu dönemde, Çin Mimarisi Araştırma Derneği kuruldu ve planlar oluşturuldu. Planlar arasında araştırma ve acil koruma projeleri, yerel yasaları içeren yasaların yanı sıra koruma yasaları yer aldı. Bu dönemde STK'lar büyük rol oynadı. Yurt dışından da akademik ve finansal destek alındı.

İkinci dönem olan uygulama dönemi 1950'den 1978'e kadar sürdü. 1950'den sonra, yeni cumhuriyetin kurulmasını takiben, bu yapılanma Çin'de büyük ölçüde yayıldı. 1961'de, kültürel mirasın korunması için, merkezi hükümet, hem ulusal hem de il düzeyinde miras kalemlerinin bir araya getirilmesini gerektiren bir ulusal yasa çıkardı.

1966'dan 1976'ya kadar, Kültür Devrimi sırasında, Çin'de yönetimin yönlendirmeleriyle geleneksel kültür kınanıp reddedildi. Halk tarafından çok sayıda kültürel eser yıkıldı. Ancak, listelenen ulusal miras alanlarının çoğu, devlet kontrolü altında olduğundan ve halk erişemediğinden kurtarıldı. Bu hareket, kapalı bir koruma hareketidir  nk  çoğu koruma faaliyeti hükümet kontrolünde idi ve akademisyen ve sivil toplum kuruluşlarına kapalıydı.

 c nc  dönem olan açık iletişim dönemi 1979'dan 1999'a kadar sürdü. Kültür Devrimi, 1978'de Çin Komünist Partisi liderlerinin geçmişin yanlış politikalarını tersine çevirip ülkeyi yeni bir yöne doğru a maya ve geliştirmeye karar vermesiyle sona erdi.

Çin'e "açık" politikası sayesinde uluslararası akademisyenlerden koruma kavramını öğrenme fırsatı doğdu. 1985 ICOMOS konferansına katıldıktan sonra Çin, aynı yıl ülkenin mirasının korunması için uluslararası ilkeleri kabul ettiğini açıkladı.

Çin'de kültürel mirası ve tarihi yapıları korumak için en önemli iki yasa 1982 yılında çıkarılan Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kültürel Mirasın Korunması Kanunu ve bu yasayı destekleyen 1992 tarihli Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kültürel Mirasın Korunması Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Kurallardır. Bu yasalar dışında Çin'deki kültürel mirasın korunmasına ilişkin başka kanun ve düzenlemeler de vardır. Örneğin, Çin Halk Cumhuriyeti Ceza Kanunu'nda Kültürel Mirasın Kontrolüne Karşı Suçlar  zerine bir bölüm var. Arkeolojik korumaya ilişkin yasal hükümler de medeni kanunlarda bulunabilir.

Resmi yasaların yanı sıra, Devlet Konseyi ayrıca arkeolojik korumayı belirleyen düzenlemeler de yayınladı. Kültürel Miras  alışmalarını G clendirme Devlet Konseyi Genelgesi (1987) ve Kültürel Miras  alışmalarını G clendirme ve Tamamlama Devlet Konseyi Genelgesi (1997) bunlardan ikisidir. Bu belgelerde, kültürel miras turizm ve uluslararası kültürel alışverişi teşvik etmek için etkili bir Şekilde korunmalı ve kullanılmalıdır, hükmü geçer.

Şu anda, Çin sadece kültürel miras kaynakları bakımından zengin, eski bir medeniyet değil, aynı zamanda kültürel mirasın korunmasında g clic girişimleri olan bir millettir. 1982 yılında y r rl ge giren ve üzerinde değişiklikler yapılan Çin Halk Cumhuriyeti Kültürel Kalıntıların Korunması Kanunu, günümüzde hala etkisini sürdürür. Bu kanuna göre kültürel emanetler yenilenemez kültürel kaynaklardır. Devlet, kültürel eserleri korumaya yönelik propaganda ve eğitimi g cliclendirmeli, halkın kültürel eserleri koruma duygusunu arttırmalı,

kültürel eserleri korumanın bilimsel araştırmasını teşvik etmeli ve kültürel eserleri korumanın bilimsel ve teknolojik seviyesini geliştirmelidir.

2.3.4.1. Çin'in Tarihi Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler

1982'de yürürlüğe giren Çin Halk Cumhuriyeti Kültürel Kalıntıların Korunması Kanunu, Çin'deki taşınır ve taşınmaz kültürel varlıkların korunması konusunda en kapsamlı yasadır. 2002, 2007 ve 2013 yılında değişiklikler yapılan bu yasanın 2013 yılındaki değişikliğindeki içeriğine göre (URL-35, 2019);

Amacı: Yasanın 1. Maddesine göre; Kültürel kalıntıların korunmasını güçlendirmek, Çin Milletinin görkemli tarihi ve kültürel mirasını koruma altına almak, bilimsel araştırmayı teşvik etmek, vatanseverlik ve devrimci gelenek üzerine eğitim vermek ve sosyalist manevi ve maddi medeniyeti inşa etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsamı: Belirtilmemiş.

Tanımlanmış kavramlar: Yasanın 3. Maddesine göre; Taşınmaz kültür varlıkları; antik kültür alanları, antik mezarlar, antik mimari yapılar, mağara tapınakları, taş oymalar, duvar resimleri, önemli tarihi yerler ve modern ve çağdaş zamanların tipik binaları gibi tarihi ve kültürel önem taşıyan düzeyde korunan kültürel alanlar, il düzeyinde korunan tarihi ve kültürel yerler ve şehir ya da ilçe düzeyinde korunan tarihi ve kültürel, ulusal düzeyde korunan kültürel alanları ya da şehir ya da ilçe düzeyinde korunan tarihi ve kültürel yerlerdir.

Taşınabilir kültürel eserler, önemli maddi nesnelere, sanat eserleri, belgeler, el yazmaları, kitaplar, materyaller ve tipik maddi nesnelere gibi değerli kültürel eserler ve sıradan kültürel eserler olarak ayrılır, değerli kültürel eserler gibi 3 ayrı sınıfta incelenirler.

Mülkiyet: Yasanın 5. Maddesine göre; Yeraltında veya iç sularda veya Çin Halk Cumhuriyeti sınırları dâhilindeki karasularda kalan tüm kültürel eserler devlete aittir. Antik kültür mekânları, antik mezarlar ve mağara tapınakları devlete aittir. Devlet tarafından korunmak üzere tasarlanan anıt binalar, antik mimari yapılar, taş oymalar, duvar resimleri ve modern ve çağdaş zamanların tipik binaları gibi taşınmaz kültürel eserler devlet tarafından aksi belirtilmediği sürece devlete aittir.

Devlete ait taşınmaz kültürel eserlerin mülkiyeti, kültürel eserlerin bağlı olduğu toprağın mülkiyeti veya kullanım hakkının değiştirilmesi sonucu değiştirilmez. Aşağıdaki taşınabilir kültürel eserler devlete aittir:

- (1) Devlet tarafından aksi belirtilmedikçe, Çin’de ortaya çıkarılan kültürel eserler,
- (2) Devlete ait kültürel eserlerin belirleme kuruluşları tarafından belirlenen ve muhafaza edilen kültürel eserlerin yanı sıra diğer devlet organları, silahlı kuvvetler, devlet teşebbüsleri ve kamu kurumları vb.
- (3) Devlet tarafından toplanan ve satın alınan kültürel eserler,
- (4) Devlete vatandaşlar, tüzel kişiler ve diğer kuruluşlar tarafından bağışlanan kültürel eserler,
- (5) Devletin yasalara göre sahip olduğu diğer kültürel eserler, Devlete ait kültürel eserlerin mülkiyeti kanunla korunur ve ihlal edilmez.

Yasanın 6. Maddesine göre; Koleksiyonlardaki veya bireylerdeki kuşaktan kuşağa aktarılan anıt yapıların, antik mimari yapıların ve kültürel eserlerin mülkiyeti kanunla korunur.

Yasanın 24. Maddesine göre; Devlete ait taşınmaz kültür eserleri devredilemez veya ipotek edilemez. Bir müze, koruma enstitüsünün kurulduğu ya da turizm alanı olarak kullanıldığı, korunan tarihi ve kültürel bir alan, bir işletmenin varlıkları olarak kullanılamaz.

Yasanın 24. Maddesine göre; Devlete ait olmayan taşınmaz kültürel eserler yabancılara devredilemez veya ipotek edilemez. İhraç edilemeyen taşınmaz kültürel eserlerin devredildiği, ipotekli olduğu veya kullanımının değiştirildiği durumlarda, konu koruma düzeyine göre kayıt için ilgili kültürel eserler idaresi bölümüne gönderilir.

Tespit ve tescil işlerinin yapılmasındaki ölçüler: Yasanın 2. Maddesine göre; Devlet, Çin Halk Cumhuriyeti sınırları dahilinde, aşağıdaki kültürel eserleri koruma altına alır:

- (1) Antik kültür mekanları, antik mezarlar, antik mimari yapılar, mağara tapınakları, taş oymaları ve tarihi, sanatsal veya bilimsel değeri olan duvar resimleri;
- (2) Önemli tarihi yerler, maddi nesnelere ve önemli tarihi olaylar, devrimci hareketler için son derece akılda kalan ya da eğitim veya tarihsel verilerin korunması için büyük öneme sahip ünlü insanlar ile ilgili modern ve çağdaş zamanların tipik yapıları;
- (3) Çeşitli tarihi dönemlerden kalma değerli sanat eserleri ve el sanatları ürünleri;
- (4) Çeşitli tarihi dönemlerden kalma tarihi, sanatsal veya bilimsel değeri olan el yazmaları, kitaplar ve materyaller vb. gibi önemli belgeler ve
- (5) Farklı tarihsel dönemlerde sosyal sistemi, sosyal üretimi veya çeşitli milletlerin hayatını yansıtan tipik maddi nesnelere. Kültürel eserlerin belirlenmesine ilişkin kriterler ve önlemler, Devlet Konseyinde yer alan kültürel eserler idaresi tarafından formüle

edilir ve bu tedbirleri onay için Devlet Konseyine rapor eder. Paleo - omurgalıların fosilleri ve bilimsel değerdeki paleo-antropoitleri, devlet tarafından kültürel emanetlerle aynı şekilde korunur.

Karar Alma Yetkisi ve Yönetim: Yasanın 8. Maddesine göre; Devlet Konseyi bünyesindeki Kültürel Eserler İdaresi Departmanı, ülke genelinde kültürel eserleri korumaya ilişkin çalışmaları yürütür. Yerel halkın çeşitli düzeylerdeki hükümetleri, kendi idari yargı alanlarında kültürel eserleri koruma çalışmalarından sorumlu olacaktır. Yerel halkın hükümetleri, kültürel emanetlerin korunmasını üstlenen ilçe düzeyindeki ve üstünde bulunan bölümleri, kültürel emanetlerin korunmasını kendi idari yargı bölgelerinde denetleyecek ve yönetecektir. Yerel halkın ilçe düzeyindeki ve üzerindeki idari bölümleri, ilgili görev alanlarındaki ilgili kültürel eserleri koruma çalışmalarından sorumlu olacaktır.

Finansal yönetim: Yasanın 10. Maddesine göre; Devlet kültürel emanetlerin korunması yöntemini geliştirir. Halkın ilçe düzeyindeki ve üzerindeki hükümetleri, kültürel kalıntıların korunma yöntemini, ilgili seviyelerin ulusal ekonomik ve sosyal kalkınma planlamasına göre belirleyecek ve ihtiyaç duyulan harcamalar, ilgili seviyelerin hükümet bütçelerinde listelenecektir.

Kültürel kalıntıların korunmasında kullanılan devlet tahsisi, maddi gelirin artmasıyla artacaktır. Devlete ait müzelerin, anıtların ve kültürel emanet koruma varlıklarının kamu geliri, özellikle kültürel emanetlerin korunmasında kullanılır ve hiçbir varlık ya da şahıs fonu elinde tutamaz veya kötüye kullanamaz.

Devlet, özellikle kültürel varlıkların korunmasında, sosyal toplum kuruluşlarının oluşturulması için sosyal temellerin kurulmasını teşvik eder ve bu kuruluşların bağış ve diğer gelirlerinin oluşturduğu fon, hiçbir varlık veya şahısın elinde tutulamaz veya kötüye kullanılamaz.

Yapı sahiplerinin sorumlulukları ve yapı sahiplerine tanınan haklar: Yasanın 6. Maddesine göre; Kültürel eserlerin sahipleri, kültürel eserlerin korunmasını ve kontrolünü düzenleyen ilgili devlet düzenlemelerine uymak zorundadır.

Yasanın 21.maddesine göre; Devletin sahip olduğu taşınmaz kültür varlıklarının onarımı ve bakımı kullanıcılar tarafından yapılırken, devlete ait olmayan kültürel eserlerin onarımı ve bakımı mal sahipleri tarafından yapılır.

Yasanın 26. Maddesine göre; Taşınmaz kültürel eserleri kullananlar, kültürel eserleri orijinal hallerinde tutma ilkesine uymalı, binaların ve bağlı kültürel eserlerin güvenliğinden

sorumlu olmalıdır. Onlara zarar veremez, yeniden inşa edemez, genişletemez veya sökemezler.

Nakil işlemleri: Belirtilmemiş.

Cezai işlem gerektiren eylemler: Yasanın 7. Maddesine göre; Tüm devlet organları, kamu kuruluşları ve bireyler, yasalara uygun olarak kültürel kalıntıları koruma yükümlülüğüne sahiptir.

Yasanın 26. Maddesine göre; Korunan tarihi ve kültürel alanların güvenliğine zarar veren yapılar ile ilgili olarak, söz konusu alanların tarihi özelliklerini zedeleyen yerel halk hükümeti, konuyu gecikmeden araştırarak konuyla ilgilenecek ve gerekli görülürse, söz konusu yapıları kaldıracak veya sökecektir.

Yasanın 64. Maddesine göre; Aşağıdaki eylemlerden herhangi biri gerçekleştirilirse ve suç kanıtlanırsa, suçlu yasaya uygun olarak cezai sorumluluklara tabidir:

- (1) Eski kültür veya antik mezar alanlarının izinsiz olarak kazılması,
- (2) Devlet koruması altındaki değerli kültürel eserlere kasten veya kasıt olmadan zarar vermek,
- (3) Kurum koleksiyonunda sahip olunan kültürel eserlerin devlete ait olmayan kişilere veya şahıslara izinsiz olarak hediye olarak verilmesi veya satılması,
- (4) Devletin Çin'den çıkması ve yabancılara hediye olarak verilmesini yasakladığı özel kültürel eserleri satmak veya vermek,
- (5) Devlet tarafından ticari faaliyetlerde bulunulmayan yasak kültürel eserlerin yasadışı olarak ticareti,
- (6) Kültürel varlık kaçakçılığı,
- (7) Devlete ait kültürel varlıkları ele geçirmek, gizlice paylaşmak veya yasadışı bir şekilde almak,
- (8) Cezai yükümlülüklerle tabi olacak kültürel eserlerin yönetimini engelleyen diğer yasalar.

Yasanın 65. Maddesine göre; Kültürel varlıklara zarar veren veya zarara neden olarak bu Yasa'yı ihlal eden herhangi biri, yasaya göre medeni yükümlülükler üstlenir. Kamu güvenlik idaresine karşı hareket ederek bu Yasa'yı ihlal edenlere, kamu güvenliği ile ilgili idari cezalar verilir. Bu Yasa'yı kaçakçılıkla ihlal eden, ancak durumun bir suç teşkil edecek kadar ciddi olmadığı durumlarda, gümrük ile ilgili yasa ve düzenlemelere uygun olarak ceza verilir.

Çin kültür varlıklarını korumak için diğer ülkelerin de taraf olduğu pek çok sözleşmeye taraf olmuştur. Bu sözleşmeler şunlardır (Huo,2015):

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (Lahey, 1954): İkinci Dünya Savaşı sırasında kültürel ve tarihi yapıların gördüğü zarar üzerine UNESCO tarafından savaş ve çatışma durumlarında kültürel varlıkların korunması amacıyla hazırlanan bu sözleşmeye katılımcı ülkelerden biri Çin'dir. 5 Ocak 2000 tarihinde anlaşmaya taraf olmuştur.

Paris Konvansiyonu (1970): Bu konvansiyon tarafların tarihi ve kültürel varlıkların yasadışı ticareti ve ihracatı üzerine bir yasa oluşturması amacıyla düzenlenmiştir. Çin bu anlaşmaya 28 Kasım 1989 tarihinde taraf olmuş, Ocak 2014'te ise 5 yıl daha anlaşmaya bağlı kalacağını açıklamıştır.

Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 1972): Dünya Mirasının belirlenmesi ve korunmasını sağlayan bu sözleşmeye katılımcı ülkelerden biri Çin'dir. Çin 12 Kasım 1985 tarihinde sözleşmeye taraf olmuştur.

Venedik Tüzüğü (Venedik,1964): Bu tüzükte alınan tavsiye kararı üzerine kurulan ICOMOS'a Ulusal Komite düzeyinde Çin'in katılımı 1993 yılında olmuştur. (URL-36, 2019)

2.3.5. Amerika'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı

ABD, anayasal federal bir cumhuriyet ile yönetilmektedir. 50 farklı eyaletten oluşan ABD'de en yüksek yasa anayasadır. Bu yasadan hariç her eyaletin kendine ait bir anayasası vardır (URL-37, 2019). Amerika'daki koruma kavramı değişken ve sürekli gelişim halindeki bir fenomendir. Bu fenomeni anlayabilmek için geçmişte, koruma kavramını değiştiren ve şekillendiren önemli olaylara bakmak gerekir. Amerika'daki en erken koruma hareketi Amerikan Bağımsızlık Savaşı kahramanlarını anmak için savaş sonrası korunan alanlardı. Korunan ilk yapılardan biri daha sonraları Özgürlük Salonu adını alan Philadelphia Eski Devlet Konağıdır. (Lea, 2003).

Amerika Birleşik Devletleri yalnızca miras binalarının değil aynı zamanda kentsel peyzajların korunmasına da önem veren bir ülkedir. Başlangıçta, özel sektör tarafından yapılan koruma daha sonraları federal ve yerel makamlar tarafından üstlenildi. Tarihi yapıları uygun hale getirmek için yasalar çıkarıldı ve bu yapılar halka açık alanlara

dönüştürüldü. Ayrıca, yeni yapılar tarihi yapılarla uyumlu olacak şekilde düzenlendi. Yetkililer, koruma çalışmalarlarıyla ilgili vergi teşvikleri sundu. Tarihi yerler resmi olarak ilan edildi ve buna uygun imar ve kullanım planları oluşturuldu. Federal hükümet, yerel yönetimlerin arazi kullanım yönetmeliklerini oluşturmasını, kapsamlı kentsel planlar oluşturmasını ve tarihi bölgeleri resmi olarak tescillemesini sağlayan yasaları kabul etti (Prompayuka ve Chairattananon, 2016).

ABD'de koruma, idare seviyelerine ve uygulanan sınırlara bağlıdır. Federal cumhuriyetin bir sonucu olarak, merkezi hükümetin arazi kullanım düzenlemeleri üzerinde hiçbir gücü yoktur. Bu nedenle, bir otorite, her bir eyalet ve bölgeye bağlıdır. Ayrıca, her bir eyalet kendi yapısını ve prosedürünü devlet nezaketine bağlı olarak uygulamakta serbesttir. Federal, eyalet ve yerel yönetimler ile özel sektör arasında etkin bir işbirliği için bir çerçeve oluşturmak üzere kurulmuş olan Ulusal Tarihi Koruma Yasası (NHPA) gibi yapılanmalar vardır. ABD'deki yasa, federal hükümeti kültürel miras için liderlik etmeye sorumlu tutar. Belirtilen sorumluluk sayesinde, yasa, devlet düzeyinde koruma faaliyetlerini destekleyecek ve yönlendirecek bir Devlet Tarihi Koruma Görevlisine (SHPO) izin vererek her eyaleti kültürel mirasın korunmasına dâhil olmaya teşvik eder. İmar ve arazi kullanım düzenlemeleri, belediye hükümetlerinin, bireysel devlet politikalarının izin verdiği çeşitli sınıfların kapsamı olması nedeniyle, NHPA, federal hükümetten doğrudan yardım almak için belirli koruma eylemlerini ve kurumsal kıstasları karşılayan yerel yönetimlere izin vererek yerel yönetimleri desteklemektedir. Ayrıca, Ulusal Kayıta listelenmiş mülklerinin korunmasını sağlayan özel sahiplere gelir vergisinin azaltılması şeklinde sağlam mali teşvikler sağlamaktadır (Araoz, 2008).

2.3.5.1. Amerika'nın Tarihi Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler

Amerika'da ulusal koruma yasalarının ve düzenlemelerinin sayısı azdır. Bunun başlıca sebebi ülkenin yönetim şeklidir. Federal sistemin sonucu olarak her eyaletin kendine ait bir tarihi yapı koruma sistemi vardır. Ulusal kapsamda hazırlanmış en kapsamlı yasa 1966 tarihli Ulusal Tarihi Koruma Yasası'dır (URL-38, 2019).

Bu yasanın içeriğine göre;

Amacı: Kongre yasanın amacını şu şekilde belirtir:

(1) Millet'in ruhu ve gelişimi, tarihi mirasına dayanır ve yansır,

- (2) Ulusun tarihi ve kültürel temelleri, Amerikan halkına beraberlik duygusu vermek için toplum yaşamımızın ve gelişmemizin bir parçası olarak korunmalıdır,
- (3) Milletin mirası için önemli olan tarihi değerler, geçmişte sık sık yanlışlıkla kaybedilmiş veya yok edilmiştir,
- (4) Bu yeri doldurulamaz mirasın korunması kamu yararınadır, böylece kültürel, eğitimsel, estetik ve ekonomik yararlar korunacak ve Amerikalıların gelecek nesilleri için zenginleştirilecektir,
- (5) Ulusumuzun zengin mirasının korunması, ticari ve endüstriyel gelişmelerin giderek artan uzantıları karşısında, mevcut hükümet ve hükümet dışı tarihi koruma programları ve faaliyetleri, gelecek kuşaklara bu mirası aktarmak için yetersizdir,
- (6) Tarihi kaynaklarımız hakkında artan bilgi birikimi, onları tanımlamak ve yönetmek için daha iyi araçların oluşturulması ve korunmalarının teşvik edilmesi, federal ve federal destekli projelerin planlanmasını ve yürütülmesini iyileştirecek ve ekonomik büyümeye ve kalkınmaya yardımcı olacaktır ve
- (7) Tarihi koruma, özel kuruluşlar ve bireyler tarafından başlatılan ve büyük çabalar sarf edilen bir harekettir, hem bu kurumların hem de Federal Hükümet'in her ikisi de hayati bir rol oynamaya devam etmeli, ancak yine de, Federal Hükümet'in tarihi koruma programlarını hızlandırması gerekli ve uygundur.

Kapsamı: Belirtilmemiş.

Tanımlanmış kavramlar: "koruma", tarihi mülkleri etkileyebilecek değişiklikler veya yıkıcı etkilerin önlemek amacıyla Devlet ya da yerel yasalar uyarınca yerel bir inceleme süreci anlamına gelir.

"Tarihi mallar" veya "tarihi kaynaklar", Ulusal Kayıt Defterine dahil olan veya Ulusal Kayıt Defterine dahil edilmek için uygun olan herhangi bir tarih öncesi veya tarihi bölge, alan, bina, yapı veya nesne anlamına gelir.

"Tarihi koruma alanı"; tarihi özellikler taşıyan yapı ve yapı gruplarını içinde barındıran alandır.

Mülkiyet: Federal hükümete veya özel kişi ve kurumlara ait olabilir.

Tespit ve tescil işlerinin yapılmasındaki ölçüler: Federal hükümetlerce belirlenir.

Karar Alma Yetkisi ve Yönetim: İçişleri Bakanlığı, Amerikan kültürü, tarihi, mimarisi, arkeolojisi, mühendisliği ile ilgili önemli bölgelerden, alanlardan, binalardan, yapılardan ve nesnelere oluşan Ulusal Tarihi Yerler Kayıtlarını genişletmeye ve o alanları

korumaya yetkilidir. Bakanlık, ulusal tarihi ve arkeolojik derneklerle istişare içinde olup, Ulusal Kayıt Merkezi'ne dahil edilecek varlıklar ve Ulusal Tarihi Yerlere İlişkin Kriterler için kriterler oluşturmalı veya revize etmeli ve gerekli düzenlemeleri yayımlamalıdır.

Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin, aşağıdaki üyelerden oluşacak olan Tarihi Koruma Danışma Konseyi olarak bağımsız bir kurumu vardır:

- (1) Amerika Başkanı tarafından atanan bir Başkan,
- (2) İçişleri Bakanı,
- (3) Kongre Binası Mimarı,
- (4) Tarım Bakanlığı ve Amerika Birleşik Devletleri'nin (İçişleri Bakanlığı hariç) diğer dört ajansının başkanları,
- (5) Başkan tarafından atanan bir vali,
- (6) Başkan tarafından atanan bir belediye başkanı,
- (7) Ulusal Devlet Tarihi Koruma Görevlileri Konferansı Başkanı,
- (8) Ulusal Tarihi Koruma Vakfı Başkanı,
- (9) Başkanlık tarafından mimarlık, tarih, arkeoloji ve diğer uygun disiplinlerden atanan tarihi koruma alanında dört uzman,
- (10) Başkan tarafından atanan genel halktan üç büyük üye ve
- (11) Başkan tarafından atanan kabilesi veya örgütünün çıkarlarını temsil eden bir Yerli kabile üyesi veya bir Yerli Hawaii örgütünün bir üyesi.

Finansal yönetim: Bu Kanunun amaçları doğrultusunda eyaletlere verilen hibeler için ödenen miktarlar, Devlet tarafından, belirlediği ihtiyaçlar temelinde Bakanlıklar arasında paylaşılır.

Gerekli durumlarda, her Federal ajans, bu Yasa uyarınca yürütülen faaliyetler için yetkili programlara tahsis edilen fonları, açıkça belirtilmiş olan tahsisatlar hariç, harcamaya yetkilidir.

Yapı sahiplerinin sorumlulukları ve yapı sahiplerine tanınan haklar: Bakanlık, herhangi bir mülkün veya bölgenin Ulusal kayıt defterine dahil edilmesini veya Ulusal Tarihsel Simgesel Yapı olarak belirtilmesini, bu mülkün sahibinin ya da mal sahiplerinin veya bölge içindeki mülkün sahiplerinin uyması gerektiren düzenlemeleri ilan eder.

Herhangi bir özel mülkiyete sahip olan mülkün tarihi bir bölgede olması durumunda ilçe içindeki mülk sahiplerinin çoğunluğu, söz konusu ekleme veya atama işlemine itiraz ederse, söz konusu mülk Ulusal Sicil kaydına dahil edilmez veya tayin edilmez.

Nakil işlemleri: Belirtilmemiş.

Cezai işlem gerektiren eylemler: Belirtilmemiş.

Amerika kültür varlıklarını korumak için diğer ülkelerin de taraf olduğu pek çok sözleşmeye taraf olmuştur. Bu sözleşmeler şunlardır:

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (Lahey, 1954): İkinci Dünya Savaşı sırasında kültürel ve tarihi yapıların gördüğü zarar üzerine UNESCO tarafından savaş ve çatışma durumların kültürel varlıkların korunması amacıyla hazırlanan bu sözleşmeye katılımcı ülkelerden biri Amerika'dır. (URL-39, 2019)

Paris Konvansiyonu (1970): Bu konvansiyon tarafların tarihi ve kültürel varlıkların yasadışı ticareti ve ihracatı üzerine bir yasa oluşturması amacıyla düzenlenmiştir. Amerika senatosu bu anlaşmayı 1972 yılında kabul etmiştir. (URL-40, 2019).

Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 1972): Dünya Mirasının belirlenmesi korunmasını sağlayan bu sözleşmeye katılımcı ülkelerden biri Amerika'dır. (URL-41, 2019)

Venedik Tüzüğü (Venedik,1964): Bu tüzükte alınan tavsiye kararı üzerine kurulan ICOMOS'a Ulusal Komite düzeyinde Amerika'nın katılımı 1965 yılında olmuştur. (URL-42, 2019)

2.3.6. İtalya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı

Avrupa Birliği üye ülkesi olan İtalya'nın yönetim şekli parlamenter cumhuriyettir. (URL-43, 2019) İtalya'da kültürel ve tarihi varlıkların korunmasında doğrudan sorumlu olan bakanlık Kültürel Miras ve Etkinlikler Bakanlığı'dır (Ministero per i Beni e le Attività Culturali). Bakanlık esas olarak kültür, sanatsal alanların ve mülklerin, peyzajın ve turizmin korunması ile ilgilenir (URL-44, 2019). İtalya'daki kültürel ve tarihi yapı korumanın tarihsel gelişimi ve yasal dayanağı ise şu şekildedir (Yılmaz ve Benassi, 2006,2013):

19. yüzyılda yasalarda koruma kavramı saygı gösterilmesi şeklinde ibadet yerleri ve sanat eserleri için kullanırken tarihi öneme sahip bina ve yapılar bunun dışında bırakılmıştı. 19. yüzyılın ikinci yarısında İtalyan şehirleri değişmeye ve modernleşmeye başladı. Yeni caddeler ve bulvarlar tasarlandı, devasa yapılar inşa edildi, ancak kültürel ve tarihi önemlerinden dolayı anıtsal alanlar korundu. İtalyan devleti kurulduğunda, eski yapılar ve altyapılar devletin ihtiyaçlarına uyarlandı. İtalyan devleti, devlet öncesi yasayı özümsemiş

ve daha sonra siyasi ve ekonomik devlet yönetimini tekdüze etmek için yeni yasalar hazırlamıştır. Bu yüzden koruma kavramının gelişimi yeni devlette yavaş ilerlemiştir. Birinci koruma kanununun (1.185 / 1902) onaylanmasından sonra, ikinci bir kanunla (1.384 / 1909) geliştirilmiş, kültürel mirasın geri kazanılması ve yeniden kullanılması için prosedürler belirlenmiştir; Bu yasalar sayesinde kültürel miras yasal olarak tanımlanmıştır.

Kamusal ve özel mülkleri korumak için ilk İtalyan koruma kanunu 1902'de onaylanmıştır. Halk Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı'ndan tarihi binaları korumak ve satılmasını engellemek için satışa sunulan devlet malları listesini istemiştir.

1909 yılında, 454/1909 numaralı ikinci koruma kanunu onaylandığında, devlet kamusal amaçlı kullanılan ya da askeri yapılara dönüştürülebilen yapılardan, dini ve tarihi önem taşıyan yapıları hariç tutmak için bir kraliyet kararnamesi çıkarmıştır.

Üçüncü koruma kanununun (778 / 1922) kabul edilmesinden sonra, 1923 yılında, devlet mallarının idaresine ilişkin iki kraliyet kararnamesi onaylandı (2440 / 1923 ve 827/1924); ikisi de önemli ölçüde kamu yararı kavramını tanımladıkları için önemliydi.

1089 / 1939 tarihli Tarihi ve Estetik Değerli Objelerin Korunması Hakkında Kanun yalnızca anıt niteliğindeki tarihi yapıları değil özel mülkler ve parklar içerisindeki tarihi yapıları da kapsıyordu. Bu yasa ile tarihi merkezler hem kırsal hem de kentsel alandaki tarihi yapıları kapsayacak şekilde gelişmiştir. Bu kanunla Kültürel Miras ve Etkinlikler Bakanlığına tescillenmiş anıt ve tarihi yapılar konusunda doğrudan, bu yapıların yakın çevresiyle ilgili olarak dolaylı yetki vermiştir.

765 / 1967 tarihli Kültürel Mirasın Korunması Yasası kentlerin tarihi yapılar çevresinde şekillenmesine yardım edecek kent planlama tüzüklerine göre farklı bölge ve mahallere ayırmıştır.

117 / 1972 numaralı İtalyan Restorasyon Tüzüğü restorasyon yönetimi, sistemi ve uygulamasını ortaya koymuştur.

İtalyan yasasına göre tarihi yapıların sahipleri tarafından yapılan bakım ve restorasyon çalışmaları kamu hizmetidir. Devletin yapı sahiplerine verdiği bakım ve restorasyon talimatları yerine getirilmezse bu yapılar devlet tarafından kamulaştırılabilir. Yapıların satılığa çıkarılması halinde devlet birinci alıcı olma önceliğine sahiptir. Bölgesel ve yerel kararlar ulusal otorite ve bakanlıkça uygun görülmezse kaldırılabilir.

1990 yılından sonra 616 / 77 sayılı cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle, kültürel varlıklarla ilgili sorumluluk bölgesel ve yerel idarelere devredilmiştir. Bu sorumluluk bir

takım yenilikler getirirken bir takım kısıtlamalar da oluşturmuştur. İtalya sistemi iyileştirme çabasıdır.

2.3.6.1. İtalya'nın Tarihi Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler

İtalya'da Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Yasası 2004 yılında tekrar düzenlemiştir (URL-45, 2019)

Bu yasanın içeriğine göre;

Amacı: Yasanın 1. Maddesine göre;

1. Cumhuriyet, kültürel mirası Anayasanın Kanun hükümlerine göre koruyacak ve geliştirecektir.

2. Kültürel mirasın korunması ve arttırılması, ulusal toplumun ve onun topraklarının hafızasını korumak ve kültürün gelişimini teşvik etmek temelinde olacaktır.

Kapsamı: Yasanın 1. Maddesine göre;

3. Devlet, Bölgeler, Büyükşehir Bölgeleri, İller ve Belediyeler, kültürel mirasın korunmasını sağlayacak ve sürdürecektir ve halkın eğlencesini ve gelişimini destekleyecektir.

4. Diğer kamu kuruluşları, faaliyetlerini yürütürken, kültürel miraslarının korunmasını ve halkın yararlanmasını sağlayacaktır.

5. Kültürel mirasa ait özel mülk sahipleri, mal sahipleri veya sahiplerinin mülkiyeti korunmasını sağlamalıdır.

6. 3, 4 ve 5. paragraflarda belirtilen kültürel mirasın korunması, halkın faydalanmasına ve güçlendirilmesine ilişkin faaliyetler, koruma yasalarına uygun olarak gerçekleştirilir.

Tanımlanmış kavramlar: Yasanın 10. Maddesinin, 1. Fıkrasına göre; Kültürel mülk, Devlete, Bölgelere, diğer bölgesel devlet kurumlarına ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ve derneklere ait, sanatsal, tarihi, arkeolojik veya etnoantropolojik olan taşınmaz ve taşınır şeylerdir.

Yasanın 29. Maddesinin 2. Fıkrasına göre; Önleme, kendi bağlamında kültürel mülke bağlı risk durumlarını sınırlandırabilen faaliyetler kümesi olarak tanımlanmaktadır.

Yasanın 29. Maddesinin 3. Fıkrasına göre;

Bakım, kültürel varlığın koşullarını kontrol etmek ve mülkün ve bölümlerinin bütünlüğünü, işlevsel verimliliğini ve kimliğini korumak amacıyla yapılan tüm faaliyet ve çalışmalar olarak tanımlanır.

Yasanın 29. Maddesinin 4. Fıkrasına göre; Restorasyon, maddi bütünlüğü ve mülkün geri kazanılmasını, kültürel değerlerinin korunmasını ve aktarılmasını amaçlayan bir dizi faaliyet aracılığıyla bir mülke doğrudan müdahale olarak tanımlanır. Deprem riski taşıyan alanlarda bulunan taşınmaz varlıklara, yürürlükteki kanun ve düzenlemelere dayanarak yapılan yapısal iyileştirme çalışmaları da restorasyondur.

Yasanın 101. Maddesinin 2. Fıkrasına göre; Arkeolojik alan, fosil yapıdaki kalıntıların ya da eski eserlerin veya tarih öncesi ya da eski yapıların kalıntıları ile karakterize edilen alan anlamına gelir.

Arkeolojik park, önemli bir arkeolojik delil ile nitelenen ve açık hava müzesi olarak düzenlenmiş tarihi veya çevresel değerlerin varlığı ile karakterize edilen alan anlamına gelir.

Anıtsal kompleks, farklı dönemlerde inşa edilmiş ve zamanla bir bütün olarak, sanatsal, tarihi veya etno-antropolojik öneme sahip olan bir dizi yapının toplanması anlamına gelir.

Mülkiyet: Devlete, kuruluşlara veya kişilere ait olabilir.

Tespit ve tescil işlerinin yapılmasındaki ölçüler: 12. Maddenin 3. Fıkrasına göre; Devlete ait taşınmaz mallar listelenir ve değerleri açıklanır. Listelerin hazırlanmasına ilişkin kriterler ve tanımlayıcı bilgi sayfalarının hazırlanması için yöntemler Devlet Mülkiyet Ajansı ile uyumlu olarak kabul edilen bir bakanlık kararnamesi ile kullanımda olan binalar için belirlenir. Bakanlık, kendi kararnameleriyle, doğrulama talebinin ve ilgili tanımlayıcı belgelerin hazırlanmasına ve sunulmasına ilişkin kriterleri ve prosedürleri belirler.

Karar Alma Yetkisi ve Yönetim: Bakanlık, yerel yönetimler.

Finansal yönetim: Yasanın 34. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; 32 Kültürel varlıklar üzerinde Bakanlık tarafından yaptırılan veya doğrudan yapılan tedbirler için yapılan harcamalar mal sahibi veya hak sahibi tarafından ödenecektir. Bununla birlikte, eğer önlemler özel bir öneme sahipse veya kamu tarafından kullanımda ya da halkın yararı için verilen mülklerde uygulanıyorsa, Bakanlık masraflara tamamen veya kısmen katılabilir. Bu durumda, sürdürmeyi düşündüğü harcamaların miktarını belirler ve ilgili tarafa bildirir.

Yapı sahiplerinin sorumlulukları ve yapı sahiplerine tanınan haklar: Yasanın 32. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; Bakanlık, mal sahibini veya hak sahibini kültürel mülkün korunmasını sağlamak için gerekli çalışmaları yürütmek zorunda bırakabilir veya doğrudan harekete geçebilir.

Yasanın 33. Maddesine göre;

1. 32. maddenin amaçları için, yetkili kişi teknik bir rapor hazırlar ve yapılacak önlemlerin gereğini belirtir.

2. Teknik rapor, prosedürün başlatıldığının bildirilmesi ile birlikte, belgelerini aldıktan sonra otuz gün içinde gözlemlerini sunabilecek mal sahibine veya hak sahibine gönderilir.

3. Yetkililer, teknik raporun gerekli tedbirlerin doğrudan yerine getirilmesini kabul etmiyorsa, mal sahibine veya hak sahibine yapılacak işlerin planlarının sunulması için bir süre tayin edecektir.

4. Sunulan plan, gerekli görülen herhangi bir açıklamayla birlikte yetkili tarafından onaylanmalı ve işe başlamak için bir zaman sınırı koyulmalıdır. Taşınmaz mallar için sunulan plan, mal sahibi tarafından, tebligatın alınmasından itibaren otuz gün içerisinde gerekçeli bir görüş bildirebilecek olan Belediye veya Büyükşehir Alanına iletilecektir.

5. Mülk sahibi, plan sunma yükümlülüğünü yerine getiremezse veya zamanında planı yerine getirmek için yetkilinin göstergelerine göre harekete geçemezse veya proje reddedilirse Bakanlık doğrudan yürütmeye devam eder.

Nakil işlemleri: Belirtilmemiştir.

Cezai işlem gerektiren eylemler: Yasanın 20. Maddesine göre; Kültürel varlıklar, tarihi veya sanatsal özellikleriyle uyumlu olmayan bir şekilde veya onların korunmasına zarar verecek şekilde kullanılamaz, zarar verilemez veya değiştirilemez.

Yasanın 169. Maddesinin 1. Fıkrasına göre; İzni olmadan, kültürel mülkleri, yıkan, çıkararak, değiştiren, hareket ettiren veya zarar veren kişiler, altı ay ila bir yıl süreyle hapis cezası ile ve 775,00 € ile 38.734,50 € arasında değişen para cezası ile cezalandırılır.

İtalya bir Avrupa Birliği ülkesi olarak hem Avrupa Birliği'nin hazırladığı hem de uluslararası platformlarda hazırlanan pek çok sözleşmenin tarafı olmuştur. Bu sözleşmeler şunlardır (URL-46, 2019)

Avrupa Kültür Konvansiyonu (Paris,1954): Avrupa'nın ortak kültürel mirasının korunması ve geliştirilmesi üzerine düzenlenen bu konvansiyona İtalya 16 Mayıs 1957 tarihinde imza atmıştır.

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (Lahey, 1954): İkinci Dünya Savaşı sırasında kültürel ve tarihi yapıların gördüğü zarar üzerine UNESCO tarafından savaş ve çatışma durumlarının kültürel varlıkların korunması amacıyla hazırlanan bu sözleşmeyi İtalya, 9 Mayıs 1958 tarihinde imzalamıştır.

Paris Konvansiyonu (1970): Bu konvansiyon tarafların tarihi ve kültürel varlıkların yasadışı ticareti ve ihracatı üzerine bir yasa oluşturması amacıyla düzenlenmiş İtalya tarafından 2 Ekim 1978 tarihinde imzalanmıştır.

Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 1972): Dünya Mirasının belirlenmesi korunmasını sağlayan bu sözleşmeye İtalya 23 Haziran 1978 tarihinde imza atmıştır.

Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi (Granada, 1985): Avrupa'nın mimari mirasını belirleyen ve tanımlayan ve taraf ülkelere bu mirası koruma konusunda yaptırımları olan bu sözleşmeye İtalya 31 Mayıs 1989 tarihinde imza atmıştır.

Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Valetta,1992): Arkeolojik mirasın korunması ve çıkarılması konusundaki hususlarda diğer ülkelerle beraber çalışmak amacıyla hazırlanan bu sözleşmeye İtalya 16 Ocak 1992 tarihinde imza atmıştır.

Venedik Tüzüğü (Venedik,1964): Sözleşmenin hazırlandığı ülke olan İtalya, sözleşmenin hazırlanmasında da biri başkan 3 katılımcı üye ile yer almıştır. Bu tüzükte alınan tavsiye kararı üzerine kurulan ICOMOS'a Ulusal Komite düzeyinde İtalya'nın katılımı 1974 yılında olmuştur. (URL-47, 2019)

2.3.7 Japonya'nın Tarihi Yapıları Koruma Yaklaşımı

Japonya anayasal monarşi ve parlamenter sistemle yönetilen bir devlet olup İmparatorluk oluşumu tamamen simgeseldir (URL-48, 2019). Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı ülkedeki tarihi yapılardan sorum en üst yapılanmadır. Japonya'nın tarihi yapıları koruma yaklaşımı şu şekildedir (Ayhan, 2011; Prompayuka ve Chairattananon, 2016):

Japonya tarih boyunca pek çok büyük doğal afet ve savaşla mücadele etmek zorunda kaldı ve pek çok tarihi yapı bu olaylar sonrasında zarar gördü ya da yok oldu. Daha sonra, Japon kültürünün ve geleneksel yaşam tarzının kaybetme riski altında olduğunun farkına varan hükümet eski şehirleri ve önemli tarihi bölgeleri korumak için politikalar oluşturdu. Politikalar kültürel varlık değerlendirmesi, değişiklik yapabilecek kuruluşların kurulması ve korumaya yönelik sistematik yönetim prosedürlerini içeriyordu. Buna ek olarak, Japonya'nın kültürel miras politikası, birbirinden bağımsız alanlar bütünlüğünün korunması ile ilgilidir.

II. Dünya Savaşı'nda Japonya'da oluşan yıkımla eski binalar ve kültürel miras tahrip olmuş ve zaman içerisinde yeniden inşa edilmiştir. Japonya'daki tarihi yapıları koruma kavramının ortaya çıkışı da bu dönemlere denk gelir.

Japonya'da, şehirlerde bulunan kültürel ve tarihi yapıların korunması zordur. Şehirlerde bulunan çok sayıda yüksek bina tarihi değeri olan binaların görünmesine engel olur. Bu nedenle, Japonya'da, bu sorunu önlemek için bina yüksekliği ile ilgili düzenlemelerde değişiklikler yapılmıştır.

2.3.7.1 Japonya'nın Tarihi Koruma Yasaları ve Taraf Olduğu Sözleşmeler

Japonya'da Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Yasası 2004 yılında tekrar düzenlemiştir (URL-49, 2019)

Bu yasanın içeriğine göre;

Amacı: Bu yasanın amacı, kültürel mallarının korunmasıyla halkın kültürel bilincinin artırılması ve dünya kültürünün gelişimine katkıda bulunmaktır.

Kapsamı: Belirtilmemiştir.

Tanımlanmış kavramlar:

(1) Maddi Kültür Varlığı: Japonya için önemli tarihsel veya sanatsal değeri olan binalar, resimler, heykeller, uygulamalı el sanatları, kaligrafi eserleri, klasik kitaplar, eski belgeler ve bu değerdeki diğer maddi kültürel ürünler, önemli bilimsel değere sahip arkeolojik ve diğer tarihi kaynaklar,

(2) Anıtlar: Kabuk höyükleri, tümülüsler, güçlendirilmiş başkentlerin alanları, kale bölgeleri, kaleler, anıt evler ve Japonya için önemli tarihsel veya bilimsel değeri olan diğer yerler: bahçeler, köprüler, geçitler, deniz kıyıları, dağlar, ve Japonya için önemli sanatsal ya da estetik değeri olan diğer doğal güzelliğe sahip yerler: hayvanlar (habitatları, üreme alanları ve parkurları dahil), bitkiler (kendi kendine tohumlanan alanlar dahil) ve jeolojik özellikler ve mineraller (dahil) Japonya'ya özgü bilimsel değeri olan kendine özgü doğal olayların tanınabileceği alanlar;

(3) Geleneksel Binalar Grubu: Çevreleriyle birlikte belirli bir tarihi konfigürasyon oluşturan yüksek değerli geleneksel bina grupları

Mülkiyet: Devlete, özel kuruluş veya kişilere ait olabilir.

Tespit ve tescil işlerinin yapılmasındaki ölçüler: Belirtilmemiştir.

Karar Alma Yetkisi ve Yönetim: Hükümet ve yerel yönetimler, kültürel mülkün Japonya tarihinin ve kültürünün doğru anlaşılması için vazgeçilmez olduğunu ve gelecekte kültürel gelişim için bir temel oluşturduğunu kabul ederek, mevcut kanunun amacına ulaşmak için içtenlikle çaba göstererek kültürel varlığın korunmasını sağlamalıdır.

Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı, tarihi binaların ve tarihi sitlerin belirlenmesini sağlar.

Finansal yönetim: Belirtilmemiştir.

Yapı sahiplerinin sorumlulukları ve yapı sahiplerine tanınan haklar: Halk, yasanın amacına ulaşması için Hükümet ve yerel yönetimler tarafından alınan önlemlere sadık bir şekilde işbirliği yapmalıdır.

Kültürel mülkün sahibi ve bununla ilgilenen diğer kişiler, kültürel mülkün değerli bir ulusal varlık olduğunun bilincinde olmak, halka iyi özen göstererek, mülkü halkın ziyaretine açmak gibi kültürel kullanımını teşvik etmek için çaba göstermelidir.

Hükümet ve yerel yönetimler, yasanın uygulanmasında ilgili kişilerin mülkiyet ve diğer mülkiyet haklarına saygı göstermelidir.

Hükümet ve yerel yönetimler, kültürel mülkün Japonya tarihinin ve kültürünün doğru anlaşılması için vazgeçilmez olduğunu ve gelecekte kültürel gelişim için bir temel oluşturduğunu kabul ederek, mevcut kanunun amacına ulaşmak için içtenlikle çaba göstererek bunun korunması uygun bir şekilde güvence altına alır.

'Tarihi Sitler, Peyzaj Alanları ve Doğal Anıtlar' sahibinin olmadığı veya sahibine ulaşılamadığı veya bir mal sahibi tarafından atanan sorumlu bir yönetici olmadığı durumlarda Kültür İşleri Komiseri uygun bir yerel hükümeti veya herhangi bir tüzel kişiyi tayin edebilir ve söz konusu 'Tarihi Sitler, Peyzaj Alanları ve Doğal Anıt Alanlarının korunması için gerekli yönetim ve restorasyon ile görevlendirir.

Tarihi Sitler, Peyzaj Alanları ve Doğal Anıtlar sahibi haklı sebepler olmadan bir yönetim organı tarafından uygulanan bir yönetim veya restorasyonu veya önlemleri reddetmemeli, engellememeli veya bunlardan kaçınmamalıdır.

Nakil işlemleri: Belirtilmemiş.

Cezai işlem gerektiren eylemler: Önemli Kültürel Varlıklara kasten veya kasıtlı olmayarak zarar veren veya gizleyen herhangi bir kişi, beş yıla kadar hapis cezasına veya üç yüz bin yen'i geçmeyen bir para cezasına tabi tutulabilir. Eğer bu kişi varlığın sahibi ise, iki yıla kadar hapis cezası veya iki yüz bin yen'i geçmeyen para cezasına çarptırılabilir.

Japonya kültür varlıklarını korumak için diğer ülkelerin de taraf olduğu pek çok sözleşmeye taraf olmuştur. Bu sözleşmeler şunlardır (URL-50, 2019):

Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme (Lahey, 1954): İkinci Dünya Savaşı sırasında kültürel ve tarihi yapıların gördüğü zarar üzerine UNESCO tarafından savaş ve çatışma durumlarında kültürel varlıkların korunması amacıyla hazırlanan bu sözleşmeye katılımcı ülkelerden biri Japonya'dır.10 Eylül 2007 tarihinde sözleşmeye taraf olmuştur.

Paris Konvansiyonu (1970): Bu konvansiyon tarafların tarihi ve kültürel varlıkların yasadışı ticareti ve ihracatı üzerine bir yasa oluşturması amacıyla düzenlenmiştir. Japonya bu anlaşmaya 9 Eylül 2002'de taraf olmuştur.

Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 1972): Dünya Mirasının belirlenmesi korunmasını sağlayan bu sözleşmeye katılımcı ülkelerden biri Japonya'dır ve Japonya bu anlaşmaya 30 Haziran 1992'de taraf olmuştur.

Venedik Tüzüğü (Venedik,1964): Bu tüzükte alınan tavsiye kararı üzerine kurulan ICOMOS'a Ulusal Komite düzeyinde Japonya'nın katılımı 1972 yılında olmuştur. (URL-51, 2019)

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1. Araştırılan konu başlıklarının seçilen ülkelerin mevzuatlarında varlığı

Başlıklar	Türkiye	İngiltere	Almanya	İspanya	Çin	Amerika	İtalya	Japonya
Amaç	•	•	•	•	•	•	•	•
Kapsam	•	•					•	
Kavramlar	•	•	•	•	•	•	•	•
Mülkiyet	•	•	•		•	•	•	•
Tespit ve Tescil Ölçütleri	•	•	•	•	•	•	•	
Karar Alma Yetkisi	•	•	•	•	•	•	•	•
Finansal Yönetim	•	•		•	•	•	•	
Sorumluluk ve Haklar	•	•		•	•	•	•	•
Nakil İşlemleri	•		•	•				
Cezai İşlemler	•	•	•	•	•	•	•	•

3.1. Kanunun Amacı

Tablo 2. Kanunun amacının seçilen ülkelerin mevzuatlarındaki varlığı

Başlıklar	Türkiye	İngiltere	Almanya	İspanya	Çin	Amerika	İtalya	Japonya
Amaç	•	•	•	•	•	•	•	•

Tablo 2 den anlaşılacağı üzere tüm kanun metinlerinde kanunun amacı belirlenmiştir.

Bu kapsamda;

Türkiye: Korunması gerekli varlıklar ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlemleri düzenlemek, konuyla alakalı karar alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmek.

İngiltere: Hukuk komisyonuna tavsiyede bulunmak üzere binalar ve özel mimari ya da tarihi açıdan değer taşıyan alanlarla ilgili olarak özel kontrollerle ilgili bazı düzenleri bir araya getirme.

Almanya: Ulusal ve kültürel varlıkların taşınmaya karşı korunması, ithalat ve ihracatının engellenmesi, kaçak kültürel varlıkların iadesi ve geri alınması.

İspanya: İspanyol tarihi mirasının gelecek nesillere aktarılabilmesi için korunması.

Çin: Çin tarihi ve kültürel mirasını korumak, bilimsel araştırmaları ve vatanseverliği teşvik etmek, sosyalist manevi ve maddi medeniyeti inşa etmek.

Amerika: Tarihi ve kültürel temeller, halkın beraberlik duygusu, toplum yaşantısı ve gelişimini güçlendirdiği için korunmalıdır. Bu durum kamu yararınadır, böylelikle kültürel eğitimsel, estetik ve ekonomik açıdan gelecek nesiller zenginleşecektir.

İtalya: İtalyan tarihi ve kültürel mirasının korunması ve artırılması, ulusal toplumun ve topraklarının hafızasını korumak ve kültürün gelişimini teşvik etmektir.

Japonya: Kültür varlıklarının korunmasıyla halkın ve dünyanın kültürel bilincinin gelişimine katkı sunmak.

3.2. Kanunun Kapsamı

Tablo 3. Kanun kapsamının seçilen ülkelerin mevzuatlarındaki varlığı

Başlıklar	Türkiye	İngiltere	Almanya	İspanya	Çin	Amerika	İtalya	Japonya
Kapsam	•	•					•	

Tablo 3’den görüldüğü üzere, kanunun kapsamı bazı ülkelerde özel bir başlık altında belirtilmiş, diğer ülkelerde ise metin içeriğinden kapsam çıkarılmaktadır. Bu bağlamda;

Türkiye: Korunması gereken kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili konuları ve bunlarla ilgili gerçek ve tüzel kişilerin görev ve sorumluluklarını kapsar.

İngiltere: Yasanın bir planlama yasası olması dolayısıyla, tarihi, mimari ve kültürel değer taşıyan binaların, planlama sistemi içerisinde korunma ve bakım çalışmalarının yapılması, bu yapıların yetkili kurumlarca listelenmesi

Almanya: Yasanın metni içerisinde kapsamı belirtilmemiştir. Ancak yasanın metninden, kapsamının taşınabilir kültürel ve tarihi yapıların korunması ve yasadışı ithalat ve ihracatının önlenmesi olduğu anlaşılır.

İspanya, Çin, Amerika ve Japonya: Yasanın metni içerisinde kapsam belirtilmemiştir. Ancak yasanın metninden, tarihi ve kültürel varlıkların korunması, bakımı ve yönetimini kapsadığı anlaşılır.

İtalya: Koruma yasalarına uygun olarak mirasın korunması, güçlendirilmesi ve halkın faydalanmasının sağlanması için resmi kurumlar ve diğer kamu kuruluşlarının çalışması esası

3.3. Tanımlanmış Kavramlar

Tablo 4. Tanımlanmış kavramlar başlığının seçilen ülkelerin mevzuatlarındaki varlığı

Başlıklar	Türkiye	İngiltere	Almanya	İspanya	Çin	Amerika	İtalya	Japonya
Tanımlar	•	•	•	•	•	•	•	•

Tüm ülkelerin mevzuatlarında bazı kavramlar tanımlanmış olup, bu kavramlardan içerik olarak birbirine yakın olanlarından bazıları şöyledir:

Türkiye: Kültür varlığı, sit, koruma ve korunma, korunma alanı, arkeolojik sit, tarihi sit

İngiltere: Tarihi anıt, koruma alanı, tarihi bina,

Almanya: Arkeolojik kültürel varlık, kültürel varlık

İspanya: Tarihi miras, taşınmaz varlıklar, tarihi bahçe, tarihi yapı grupları, tarihi sit, arkeolojik sit

Çin: Taşınmaz kültür varlıkları, taşınabilir kültürel eserler

Amerika: Koruma, tarihi mallar, tarihi koruma alanı

İtalya: Kültürel mülk, önleme, bakım, restorasyon, arkeolojik alan, arkeolojik park, anıtsal kompleks

Japonya: Maddi kültür varlığı, anıtlar, geleneksel binalar grubu

3.4. Mülkiyet

Tablo 5. Mülkiyet ve kullanımın seçilen ülkelere göre incelenmesi

Mülkiyet	Türkiye	İngiltere	Almanya	İspanya	Çin	Amerika	İtalya	Japonya
Devlet	•	•	•	•	•	•	•	•
Şahıs	•	•		•		•	•	•
Kullanım	Kamu ve Özel	Kamu ve Özel	Kamu ve Özel	Kamu ve Özel	Kamu ve Özel	Kamu ve Özel	Kamu ve Özel	Kamu ve Özel

Mülkiyet ve kullanım, yukarıdaki tabloya istinaden, ülkelere göre aşağıdaki şekilde değerlendirilebilir:

Türkiye: Vakıf malları haricindeki varlığı bilinen veya bilinmeyen kültür varlıklarının tümü devlete aittir. Her ne kadar mülkiyet devlete aittir ibaresi bulunsa bile, hâlihazırda kullanımı ve özel ve tüzel kişilere satılabilir ve hibe edilebilir.

Kanun gereğince uygulanması gereken yaptırımlar malik tarafından karşılanamazsa veya kültür varlığı resmi kurumlar tarafından farklı fonksiyonlar için kullanılacaksa kamulaştırabilir.

İngiltere: Devlete, özel kurumlara, vakıflara veya kişilere ait olabilir.

Almanya: Taşınır kültürel varlıklar devlete aittir.

İspanya: Belirtilmemiştir ancak yasanın içeriğinden, devlete, devlet kuruluşlarına ve kişilere ait olabileceği anlaşılmaktadır.

Çin: Devlet tarafından aksi belirtilmediği sürece tüm taşınmaz kültür varlıkları devlete aittir. Mülkiyet devlete aittir vatandaş kullanıcısıdır.

Amerika, İtalya ve Japonya: Devlete, özel kişilere veya kurumlara ait olabilir.

3.5. Tespit ve Tescil Yapılması İşlerindeki Ölçütler

Tablo 6. Ülkelere göre tespit ve tescil işlemi yapan kurumlar

Ülke no	Ülke adı	Tespit ve Tescil Kurumu
1.	Türkiye	Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
2.	İngiltere	Yerel Otorite
3.	Almanya	Yetkili Toprak Otoritesi
4.	İspanya	Danışma Kurulu-Kültür ve Spor Bakanlığı
5.	Çin	Devlet Konseyi
6.	Amerika	Federal Hükümet
7.	İtalya	Devlet Mülkiyet ajansı- Kültürel Miras ve Etkinlikler Bakanlığı
8.	Japonya	Belirtilmemiş

Tablo 6 da ülkelere göre belirtilen kurumlar aşağıda bahsedilen ölçütlere göre tespit ve tescil işlemlerini gerçekleştirmektedirler:

Türkiye: Kültür Varlıklarını Koruma Bölge kurulu tarafından yapılır. 19. Yüzyıl öncesi yapılan yapılar ya da 19. Yüzyıl sonrası yapılmış olsa dahi kültürel öneminden dolayı korunması gereken yapılar ve Atatürk'ün konakladığı ve şahsına ait yapılar başlıca tescillenen yapılardır.

İngiltere: Kesin bilgi ve veri olmadan herhangi bir arazide veya bölgede çalışma yapılmasına izin verilmez. Yerel bir otorite tarafından mal sahibine ve kullanıcıya bina koruma ihtarları gönderilir. Mal sahibi veya kullanıcı bu ihtarları almadığı sürece işlem yapılamaz. Eğer durumun aciliyeti varsa ve mal sahibi ya da kullanıcıya ulaşılamadıysa ihtar yapının herhangi bir yerine bırakılır ve işlem başlatılır.

Almanya: Eğer kültürel varlık Alman kültürü için önem taşıyorsa ve eksikliği Alman Kültüründe boşluklara neden olacaksa bu varlık, Ulusal Öneme Sahip Kültürel Mülkün Kayıt Defteri'ne kaydedilir.

İspanya: Yetkili kurumlarca kültürel varlığın korunması gerekliliğine dair bir rapor hazırlanır. Rapor sonrası, kültürel ve tarihi açıdan değer taşıyan varlıklar özel koruma altına alınır.

Çin: Antik kültür mekânları, antik mimari yapılar, mağara tapınakları ve sanatsal ve bilimsel değer taşıyan tarihi yapılar, ülke ve devlet yapısı için önem taşıyan alanlar, Devlet Konseyi'nde yer alan Kültürel Eserler İdaresi tarafından belirlenir ve bu yapılar onay için Devlet Konseyi'ne rapor edilir. Devlet Konseyi tarafından onaylanan yapılar koruma altına alınır.

Amerika: Federal hükümetlerce belirlenir.

İtalya: Kullanımda olan binalar, Devlet Mülkiyet ajansı ile uyumlu olarak kabul edilen bir bakanlık kararıyla belirlenen yöntemlerle, Bakanlık tarafından koruma altına alınır.

Japonya: Belirtilmemiştir.

3.6. Karar Alma Yetkisi, Yönetim

Tablo 7. Ülkelerin yönetim şekli ve korumadan sorumlu kurum

Ülke no	Ülke adı	Yönetim Şekli	Korumadan sorumlu kurum
1	Türkiye	Cumhuriyet - Üniter sistem	Kültür ve Turizm Bakanlığı
2	İngiltere	Meşruti Monarşi - Parleментар	Kültür Medya ve Spor Bakanlığı
3	Almanya	Demokratik – Sosyal Federal	Federal Hükümet
4	İspanya	Anayasal Monarşi-Parleментар	Kültür ve Spor Bakanlığı
5	Çin	Sosyalist Cumhuriyet-Üniter	Kültür Bakanlığı
6	Amerika	Cumhuriyet- Anayasal Federal	Federal Hükümetler
7	İtalya	Cumhuriyet-Parleментар	Kültürel Miras ve Etkinlikler Bakanlığı
8	Japonya	Anayasal Monarşi-Parleментар	Eğitim Kültür Spor Bilim ve Teknoloji Bakanlığı

Türkiye: Tüm tarihi ve kültürel yapıları koruma yetki ve sorumluluğu Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir. Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, 2012 yılında taşınmaz kültür varlıklarını koruma görevini bilimsel ve teknik esaslara göre yönetilmesinin sağlamak üzere kurulmuşlardır. Kültür Varlıklarına bağlı olarak, görev yapan alt kuruluşlar, Danışma Kurulu, Alan Başkanı, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu, Denetim Birimi ve Anıt Eser Kurumu'dur.

İngiltere: Bakanlık ve Yerel Otoriteler tarihi yapıların korunmasında yetkili birimlerdir. Bu birimlerin altında, Belediyeler yetkili birimlerdir. Londra şehrinde, İngiltere Tarihi Binalar ve Anıtlar Komisyonu belediyelerle aynı yetkiye sahiptir.

Almanya: Eyaletlerin yetkili makamlarıdır. Bu makamlar Eyaletler tarafından atanır.

İspanya: Devlet İdaresinin görevidir.

Çin: Devlet Konseyi bünyesindeki Kültürel Eserler İdaresi Departmanı ülke genelinde kültürel eserleri koruma çalışmalarını yürütür. Yerel Halkın Hükümetler, kendi idari yargı alanlarında kültürel eserlerin korunmasından sorumludurlar. İlçe düzeyinde bulunan idari koruma birimleri vardır. Bunlar Yerel Halkın Hükümetleri tarafından denetlenir.

Amerika: İşleri Bakanlığı tarihi ve kültürel yapıların bakımı, korunması ve geliştirilmesinden sorumludur. Bağımsız bir kuruluş olan Tarihi Koruma Danışma Konseyi ülke genelinde çalışmalar yapar. Federal birimlerin de kendi içlerinde tarihi koruma yapılanmaları vardır.

İtalya: Bakanlık ve yerel yönetimler

Japonya: Hükümet, Bakanlık ve Yerel Yönetimler

3.7. Finansal Yönetim

Tablo 8. Ülkelere göre finansal işlemler

Kaynak	Türkiye	İngiltere	Almanya	İspanya	Çin	Amerika	İtalya	Japonya
Devlet Fonu	•	•	Belirtilmemiş	•	•	•		Belirtilmemiş
Kullanıcı	•			•			•	
Kredi				•				

Tablo 8'deki verilere göre;

Türkiye: Bakanlık kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve bakımı için finansal yardım yapmaktadır. Yardımların amacı kültür varlığının özelliklerini koruyarak devam etmesi ve çalışmaya ilgili idarenin katılmasını sağlamaktır. Röleve ve restorasyon projeleri için nakdi olarak, uygulama için teknik olarak belirlenen oranlarca yardım yapılır. Ayrıca belediye ve il özel idarelerinin yetki alanlarında kalan kültür varlıklarını korumak için emlak vergilerinin %10'u oranında katkı tahakkuk edilir.

İngiltere: Ödeme gereği olan bir durumda, ilgili bakanlığın emri ve hazinenin rızası ile belirlenen miktar ilgili devlet dairesi tarafından ödenir.

Almanya: Belirtilmemiştir.

İspanya: Devlet, koruma işlemlerinde kredi kullandırmaktadır. Toplumsal işler için oluşturulan fonun %1'lik kısmı tarihi mirasın korunması için kullanılmaktadır.

Çin: Tarihi yapıların korunması Yerel Hükümetlerce finanse edilir. Bu hükümetlerin geliri arttıkça korumaya ayrılan pay da arttırılır. Ayrıca tarihi yapılar için toplanan bağışlar da bu yapıların korunması için harcanır.

Amerika: Devlet, eyaletler için ilgili bakanların onayıyla bir fon oluşturur. Eyaletler bu fonu tarihi yapıları koruma, bakım ve geliştirme çalışmalarında kullanırlar.

İtalya: Tarihi yapıları koruma çalışmalarında sahibi yapılan harcamaları karşılar.

Jaonya: Belirtilmemiştir.

3.8. Yapı Sahiplerinin Sorumlulukları ve Hakları

Türkiye: Malikler bakanlık tarafından gönderilen uzmanlara, çalışmaları esnasında, konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyeti konularına ihlal olmadığı sürece kolaylık sağlamak zorundadırlar. Haklar kapsamında ise bakanlığın verdiği talimatlara uymak koşuluyla, Kanunda aksi belirtilmeyen haklarını kullanabilirler. Vakıf varlıkları hariç olmak üzere, bakım ve onarım zorunluluğunu yerine getirilmeyen mülkler kanunen haczedilir. Ancak resmi kurumlar bu maliklere teknik eleman ve maddi yardım yapabilirler.

İngiltere: Yetkili kişiler mal sahibinin rızası olmadan, en az bir gün önce ev sahibi veya kiracıya bildirim göndermeden mülke giriş yapamaz. Mal sahibinin isteği üzerine yetkili kişi yetki belgesinin göstermek zorundadır. Ayrıca arazideki taşınmaz ve taşınır mallara neden olunursa mal sahibi zararla ilgili tazminat alır.

Almanya: Belirtilmemiştir.

İspanya: Mülk sahipleri ve hak sahipleri sahip oldukları tarihi yapıların korunması ve bakımından sorumludur. Gerekli işlemleri yapmayan mülk sahipleri hakkında yaptırım başlatılabilir. Avans şeklinde yardım alabilirler. Sorumluluk olarak mülk sahipleri en az dört gün önce yapılan gerekçeli başvuruya istinaden gelen yetkililere yardımcı olmak durumundadırlar.

Çin: Onarım ve bakım kullanıcılar tarafından yapılır. Kati bir şekilde eserin güvenliğinden sorumludurlar, esere zarar verilmesi, genişletilmesi ve yeniden inşa edilmesi söz konusu değildir.

Amerika: Bir konut veya bölgenin Ulusal Kayıt Defterine dahil edilmesine bakanlık tarafından uygun görüş verilse dahi, o bölge halkının çoğunluğunun itirazı durumunda işlem yapılamaz.

İtalya: Teknik bilirkişi raporuna istinaden, bakanlık mal sahibine yapması gerekenleri bildirir, eğer bu kişi yapması gerekenleri yapmazsa, devlet yapılacak işi devralır.

Japonya: Mal sahibi koruma işini devletle iş birliği içerisinde sürdürmek zorundadır. Mal sahibi yapının ortak miras olduğu bilincinde olarak yapıyı halkın ziyaretine açık tutmalı, bunun karşılığında devlet de mal sahibinin mülkiyet haklarına saygı duymak zorundadır.

3.9 Nakil İşlemleri

Tablo 9. Ükelere göre kültür varlıklarının nakil edilebilirliği

	Türkiye	İngiltere	Almanya	İspanya	Çin	Amerika	İtalya	Japonya
Nakil işlemi	•			•				

Tablo 9'a göre:

Türkiye: Koruma Bölge Kurumunun görüşünü almak koşuluyla, bakanlıkça istenilen yere nakil zorunluluğu varsa nakil yapılabilir.

İngiltere, Çin, Amerika, İtalya, Japonya: Belirtilmemiş.

Almanya: Yönetmelik taşınır varlıkları kapsadığından, taşınmaz yapıların nakline dair bir ibare bulunmamaktadır.

İspanya: Tarihi yapıların yerinden ayrılması esastır. Ancak elzem bir durum veya sosyal bir çıkar olması durumunda kanunlara uygun olarak yapılabilir.

3.10. Cezai İşlem Gerektiren Eylemler

Türkiye: Koruma Alanlarında bulunan kültür veya tabiat varlığının zarar uğramasına, yok olmasına, kasıtlı olarak sebep olanlar ve izin almadan inşaat ve fiziki müdahale yapanlar suçlu sayılır. Aynı şekilde kanuna uygun olmadan yıkım ve imar verenler cezalandırılır. Ayrıca ruhsata tabi olmayan tadilat ve tamirat işini ilgili kurumdan izin almadan yapanlar kişiler cezalandırılır.

İngiltere: Yetkili kişileri işini yapmak isterken engelleyen herhangi bir kişi ceza alır. Ruhsat alınmadan yapıda herhangi bir yıkım ya da yapım işlemi yapılamaz. Projeye uygun işlem yapmayan mal sahipleri suçlu sayılır.

Almanya: Ülkeden yasadışı bir şekilde kültür varlıklarının çıkarılması ve ülkeye sokulması işlemine dahil olan kişiler suçlu sayılır.

İspanya: İzin olmadan taşınır malların ihracı suçtur. Taşınmaz malların zarar görmesi konusunda bu yasada açıkça belirtilen bir suç yoktur.

Çin: Tüm mülkiyet devletin olduğu için kullanıcıların kültürel miras üzerinde izinsiz herhangi bir tasarrufta bulunmaları kati suretle yasaktır.

Amerika: Cezai işlem belirten eylemler federal kanunlarda belirtilmiştir.

İtalya: Kültürel varlıklar özelliklerine uygun olmayan bir şekilde veya korunmalarına zarar verecek şekilde kullanılamaz veya değiştirilemez. Ayrıca izin olmadan kültürel mülkler yıkılamaz, çıkarılamaz, değiştirilemez, hareket ettirilemez.

Japonya: Önemli kültürel varlıklara kasten veya kasıtlı olmayarak zarar veren kişiler ceza alır, eğer bu kişi varlığın sahibiyse daha düşük bir şekilde cezalandırılır.

3.11. Uluslararası Sözleşmeler

Tablo 10. Ülkelerin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler

Ülke no	Ülke Adı	1	2	3	4	5	6	7
1	Türkiye	•	•		•	•	•	•
2	İngiltere	•	•	•	•	•	•	•
3	Almanya	•	•	•	•	•	•	•
4	İspanya	•	•	•	•	•	•	•
5	Çin		•	•	•			•
6	A.B.D.		•	•	•			•
7	İtalya	•	•	•	•	•	•	•
8	Japonya		•	•	•			•
Sözleşme Lejantı	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1. Avrupa Kültür Konvansiyonu ➤ 2. Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme ➤ 3. Paris Konvansiyonu ➤ 4. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi ➤ 5. Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi ➤ 6. Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi ➤ 7. Venedik Tüzüğü (ICOMOS Ulusal Komitesi) 							

Tablo 10 dan anlaşılacağı üzere Çin, Amerika ve Japonya Avrupa ülkesi olmadığından Avrupa özelindeki sözleşmelere katılmamış, UNESCO tarafından oluşturulan sözleşmelere taraf olmuşlardır.

Avrupa Birliği ülkeleri ise tüm sözleşmelere taraf oldukları halde Türkiye Paris Konvansiyonuna taraf olmamıştır.

4.SONUÇ

Yasaların amaç kısımlarında, Türkiye'nin diğer ülkelere göre belirlediği amacın daha sistematik ve işlevsel olduğu görülmüştür. Almanya'daki federal ülke yapısının bir sonucu olarak, hazırlanan yasa taşınabilir kültürel varlıklar üzerinedir. Çin'in koruma yasasının oluşumunda sosyalist kültürün getirdiği ağır devletçi etkiyi görmek mümkündür. Tarihi yapıları koruma mantığının toplumu bir arada tutmak olduğu düşüncesiyle çok uluslu bir devlet olan Amerika'nın koruma yasasını düzenlemekteki amacında, tarihi ve kültürel varlıkların yalnızca tarihi ve kültürel değerlerinden dolayı değil, geçmişi korumanın geleceği birleştirmeye ve zenginleştirmeye yönelik kazanımlarının üzerinde durulduğu açıkça gözlemlenebilir. Japonya, diğer ülkelerden farklı olarak, kendi ulusal çıkarları için değil tüm insanlığın çıkarları için tarihi yapıların korunması gerektiği amacıyla yasa hazırlamıştır.

Türkiye'deki yasa ve mevzuatların kapsamı incelendiğinde, tarihi ve kültürel yapıların korunması çalışmalarında izlenecek yöntemlerin ve yetkili kişi ve kurumların kapsamı oldukça net ve sistematik bir şekilde açıklanmıştır. İngiltere'deki yasanın bir planlama yasası olması nedeniyle yasada sadece tarihi, mimari ve kültürel değer taşıyan binaların korunması konusu işlenmiştir. Almanya'da federal yönetimin sonucu olarak, yasa sadece taşınabilir tarihi ve kültürel varlıkları kapsar, tarihi yapılar ve anıtlar yasanın kapsamında değildir.

Kanun düzleminde en çok tanımlama ve izahat Türkiye'de bulunur. Japonya'da tanımlar çok azdır. Ancak az olması durumu tanımın içeriğinin geniş olmasından kaynaklanarak her şeye üst düzeyde koruma önlemi alınmasını sağlamaktadır.

Mülkiyet açısından bakıldığında Çin en sıkı devletçilik politikasına sahiptir. Türkiye Çin kadar olmasa da devletçi bir politika izlemektedir. Ancak Türkiye'deki yasada hali hazırda devlete, diğer ülkelerde ise tüzel ve özel kişilere daha fazla mülkiyet hakkı verilmektedir.

Tespit ve tescil için en net tanımlamalar, Türkiye kanunlarında verilmiştir. Ancak kanundaki yeteri kadar ifadesi, bu durumu sekteye uğratmaktadır. Bu ifadenin burda olması yasanın ranta açık olması ve olumsuz yönde esnetilebilir hale getirmektedir. İngiltere'de tescil işlemleri sırasında mal sahibine tanınan haklar Türkiye'ye göre daha esneklerdir. Türkiye'deki tescil işlemleri daha devletçi bir şekilde yapılırken İngiltere'de mal sahiplerinin hakları da gözetilmektedir.

Karar verme ve yönetim konusunda karar mekanizması ve yönetim hiyerarşisi en net Türkiye'nin yasalarında belirtilmiştir. Ülkelerin yönetim biçimleri ülke içerisindeki yasa ve yönetim birimlerini doğrudan etkileyen bir etmendir. Almanya ve Amerika gibi federal ülkelerde ulusal koruma yasalarının kapsamı dar ve etki alanı küçük iken yerel yönetimler koruma konusunda ileri çıkar. Çin'deki sosyalist devlet yapısı ise kendini ağır koşullar ve mülkiyet kavramında öne çıkan devletçilik ile baskıcı bir şekilde göstermektedir.

Türkiye, İngiltere, Çin ve Amerika bakım ve onarımla alakalı mülk sahiplerine belirli oranda hibe sağlarken, İtalya'da kullanıcı kendi karşılar, İspanya ise devlet teşvikiyle kredi kullandırmaktadır.

Türkiye'de malikler kültür varlığıyla alakalı devlet eliyle yapılacak çalışmalar için, aile mahremiyeti harici konularda izin vermek zorundadır. Bu aile mahremiyeti konusu kullanıcı veya mülk sahibi vatandaş açısından yapının bakımı ve kullanımı açısından suiistimal edilebilir. İngiltere'de ise yetkililer mal sahibinin rızası olmadan ve bir gün önceden bildirim yapmadan kesinlikle işlem yapamazlar. Bu konuda Türkiye İngiltere'ye göre mülk sahiplerine daha baskıcı davranır. Çin ve İspanya'da yapıların korunması ve bakımından mülk sahibi sorumludur ve gerekli işlemleri yapmazlarsa, yaptırım uygulanır. Türkiye'de ise devlet bakım ve onarımı yapılmayan yapıları kamulaştırır. Bu konuda ise Türkiye, İspanya ve Çin'e göre daha yumuşak bir tutum takınmaktadır. Amerika'da ise herhangi bir tescil durumunda bölge halkının çoğunluğunun talebi üzerine tescil işlemi iptal edilebilmektedir. Amerika bu yönüyle araştırılan ülkeler içerisinde mülk sahiplerine en çok hak tanıyan ülkedir. Türkiye'deki "yeteri kadar" ifadesi belki bu durumla benzeştirilebilir ancak yine de kapsam olarak Amerika ile örtüşmez. Japonya'da halkın koruma kültür seviyesi çok yüksek olduğundan kanunda yaptırımların devlet eliyle değil mülk sahibinin katılımı ve talebiyle yapıldığı anlaşılmaktadır.

Nakil işlemleri Türkiye ve İspanya'da benzerlik göstermekte, çok elzem bir durum olduğunda gerekli koşulları sağlamak üzere izin verilmektedir. Diğer ülkelerde taşınmaz kültür varlıkları için böyle bir ibareye rastlanmamıştır. Ancak ülkemizdeki elzem durum anlayışı devletçilik ve vatandaşlık bilinci kapsamında tartışmaya açık bir konudur.

Cezai işlem gerektiren eylemler Çin başta olmak üzere bütün ülkelerde belirtilmiştir. En ağır yaptırımlar sosyalist rejim kültüründen ötürü Çin'dedir. Ancak genel olarak tüm ülkelerde ağır yaptırımlar bulunmaktadır.

Topraklarımızdan bir şekilde çıkarılan - kaçırılan tarihi eserlerin ve hatta yapıların, Paris Konvansiyonunun temel çıkış noktası olan kültürel varlıkların bir bütün olarak anlam ifade edilebilmesi için buldukları yerde korunması gerekliliği usulünce değerlendirildiğinde, Türkiye'nin sözleşmeyi sunan taraf olması gerekirken sözleşmeye taraf olmaması durumu düşündürücüdür. Taraf olmayışımızın nedeni tam olarak bilinmese de sözleşme gereği hazırlanması gereken yasanın hazırlanamayışı veya yine sözleşme gereği sağlanması gereken finansal fonun sağlanamaması olabilir.

Ayrıca kültürel mirasın tüm insanlığın ortak mirası olması sebebiyle taraf ülkelerin kendi aralarında yaptıkları bilgi ve teknik paylaşımı kültürel mirasın korunması sistemini geliştirerek ülkelerin daha etkili koruma yaklaşımına sahip olmaları sağlarken, Türkiye taraf olmadığından bu bilgi ve teknik paylaşımlardan yeteri kadar faydalanamamaktadır.

En nihayetinde her anlamda ülkemiz açısından faydalı olacak bu sözleşmeye taraf olunması gerekmekte olup, taraf olmayışımız ülkemizin kültür varlığı zenginliğini ve koruma yeterliliğini tehdit eden bir durumdur.

Çalışma sürecinde incelenen yasalar arasında Türkiye'nin üniter devlet yapısından kaynaklanan en detaylı ve açık yasalara sahip olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalar sonucu Türkiye'nin tarihi yapıları koruma konulu yasa ve mevzuatlarında bazı belirsiz-ucu açık yaptırımların olduğu anlaşılmıştır. Türkiye'deki yasada özellikle tescille ilgili olan bölümde "yeteri kadar" ifadesi muğlak bir durum oluşturmaktadır. Kamulaştırma veya tescil işlemleri yapılıyorken bu ifadenin belirsizliğinden kaynaklı sıkıntılar oluşabilir.

Bir bölümde ise, mülk sahibinin gerekli koruma önlemlerini almaması durumunda, mülkünün haczedilebileceği ifade edilmiş ancak kanunun devamında resmi kurumlardan bazılarının Bakanlık izni ile yardım etme inisiyatifini alabilmesi iznini vermesi durumu bir ikilik yaratmaktadır. Haczedilme ve yardım alma durumlarının koşulları arasındaki farklılık ne yasada ne de mevzuatlarda belirtilmemiştir.

Bir başka bölümde ise, Türkiye'de Bakanlık izni ile taşınmaz kültür varlıklarının hibe edilebileceğine ve satılabileceğine dair ifade bulunmaktadır. Bu ifadenin sınırlarının net olarak belirtilmesi gerekmektedir. Şu durumda ranta açık bir pozisyonda gibi durmaktadır.

Türkiye'deki yasalar çoğu konuda en açık, en tanımlayıcı ve tamamlayıcı, en sistematik ve en bütünsel olmasına rağmen; içeriğin sadece sözcüklerle dolu olmasından kaynaklı olarak diğer ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye'deki koruma sisteminin işleyiş açısından daha geride olduğu görülür. Bunun sebebi, Türkiye'de devletçilik ve vatandaşlık

kapsamında yönetim ve halkın birlikte katılımı ve tarihi yapıları koruma konusundaki bilinç düzeyinin düşük olması olabilir. Çünkü sıkı bir devletçilik politikasıyla işini şansa bırakmayan baskıcı Çin rejimini dışarıda tutarsak incelediğimiz diğer milletlerin, koruma bilinci yönünde Türkiye'ye göre çok daha bilinçli uluslara sahip oldukları bilinir. Maalesef vatandaşlık bilincinin sıranın kendisine gelmesiyle ortadan kalkması kültürü-kültürsüzlüğü halkımızda çokça vardır. En nihayetinde korumacılığın yazılı kanunlardan ziyade vatandaşlık bilincinde bittiği görülmüştür. Türkiye'de de halk katılımıyla yapılan uygulamalar daha verimli sonuçlar verebilir.

5. KAYNAKÇA

- Akçura, N., 1973. Yabancı Ülkelerde Eski Eserlerin Korunması, Mimarlık Dergisi, 8, 13-17.
- Ahunbay, Z., 1996. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Alanyurt, U., Türkiye’de Koruma ve Onarım Üzerine Analiz, Masrop E Dergi, 4, 19-55, <http://masrop.org/32/> 24.04. 2019
- Araoz, G. F., 2008. World-Heritage Historic Urban Landscapes: Defining and Protecting Authenticity, The Journal of Preservation Technology, 39, 33-37.
- Bademli, R., 2005 Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Korunması, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Barrère, C., 2016. Cultural Heritages: From Official to Informal, City Culture and Society, 7, 87-94.
- Benassi, L., Reuse of Historic Buildings in Italy. A Conflicting Policy Based on Financial Public Strategy and Heritage Preservation, ResearchGate, https://www.researchgate.net/publication/258266035_Reuse_of_Historic_Buildings_in_Italy_A_Conflicting_Policy_Based_on_Financial_Public_Strategy_and_Heritage_Preservation 07. 05.2019
- Blumenfield, T., and Silverman, H. (Eds). 2013. Cultural Heritage Politics in China. San Francisco;Springer.
- Can, M., 2009. Kültürel Miras ve Müzecilik, Hospitality Management & Tourism Including Cultural Heritage And Museum Operation, Çalışma Raporu, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- Coşkun, M., 2005 Son Dönemlerde Çıkarılan Yasalar Çerçevesinde Türkiye’de Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Korunmasında Yerel Yönetimlerin Değişen Rollerini, Planlama Dergisi TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 31, 42-49
- Ekşi, Z., 2012. Türkiye’deki Koruma Planlaması Sisteminin ve İlgili Mevzuatın İngiltere Örneği İle Karşılaştırmalı Olarak İrdelenmesi, Uzmanlık Tezi, T.C Kültür Ve Turizm Bakanlığı Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Kocaeli
- Erder, C., 2007. Tarihi Çevre Bilinci, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, 255s, Ankara.
- Dedehayır, H., 2010. Yerelden Ulusala Ulusaldan Evrensele Koruma Bilincinin Gelişim Süreci, ÇEKÜL Vakfı, Stil Matbaacılık, İstanbul, 88s.
- Federal Government Commissioner for Culture and the Media. 2016. Key Aspect of the New Act on the Protection of Cultural Property in Germany, Federal Government

Commissioner for Culture and the Media Press Office of the Federal Government
Commissioner for Culture and the Media / Press and Information Office of the Federal
Government, Berlin, 12s.

- Glendinnig, M., 2013. The Conservation Movement: A History of Architectural Preservation Antiquity to Modernity, 1. Baskı, Routledge, Amerika ve Kanada, 544s.
- Gürpınar, E., 2001. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Üzerine, İ.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 23-24,185
- Huo, Z., 2015. Legal Protection of Cultural Heritage in China: A Challenge To Keep History Alive, International Journal of Cultural Policy,1-19.
- Kaderli, L., 2014. Kültürel Miras Koruma Yaklaşımlarının Tarihsel Gelişimi, Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, 12, 29-41.
- Kejanlı, D.T., Akın, C.T, Yılmaz, A., Türkiye’de Koruma Yasalarının Tarihsel Gelişim Üzerine Bir İnceleme, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6, 19, 179,196
<https://dergipark.org.tr/esosder/issue/6133/82249> 17.04.2019
- Keleş, R., 1980. Kentbilim Terimleri Sözlüğü, 1. Baskı, Türk Dil Kurumu, Ankara, 196s.
- Kürüm, N., 2005. Uluslararası İlişkilerde Kültür Varlıklarının Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Lea, D., 2003. A Richer Heritage: Historic Preservation in the Twenty-First Century. R. E. Stipe. (Eds.) America’s Preservation Ethos; A Tribute to Enduring Ideals (pp. 1-20),The University of North Carolina Press, North Carolina.
- Özdemir, M,Z,D., 2005. Türkiye’de Kültürel Mirasın Korunmasına Kısa Bir Bakış, Planlama Dergisi TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 31, 20-25.
- Özel, S., 1998. Uluslararası Alanda Kültür Varlıklarının Korunması, Alkım Yayınları, İstanbul, 152s.
- Pérez, L.J.C., 2017. Cultural Heritage and Spanish Private Law, Santander Art and Culture Law Review, 2, 237-254.
- Prompayuka, S., and Chairattananon, P. 2016. Preservation of Cultural Heritage Community: Cases of Thailand and Developed Countries, Paper presented at the AMER International Conference on Quality of Life, Medan, Indonesia.
- Resmi Gazete, 1983 Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Başbakanlık Basımevi 18113.
- Resmi Gazete, 1987, Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik, Başbakanlık Basımevi 19660.

- Resmi Gazete, 2005, Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Başbakanlık Basımevi 26006.
- Resmi Gazete, 2012, Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları Yönetmeliği, Başbakanlık Basımevi 28269.
- Resmi Gazete, 2015, Taşınmaz Kültür Varlıklarına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik, 29368.
- Tunç, A., ve Kızıl, B. 2018. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dönüşümü Ve Yerel Yönetimler, Birey ve Toplum Dergisi, 16, 51-72.
- Tunçer, M., 2012. Avrupa'da Tarihsel ve Kültürel Çevre Korunması, <http://mehmet-urbanplanning.blogspot.com/2012/02/avrupada-tarihsel-ve-kulturel-cevre.html> 18.04.2019
- Tutkun, M., 2009. Santa Harabeleri ve Yeniden Kullanıma Kazandırılması Üzerine Bir Model Önerisi, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Uğursal, S., 2011. Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: İzmir Sümerbank Basma Sanayi Yerleşkesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ünal, Z. G., 2014. Kültürel Mirasın Korunması, İSMEP Rehber Kitaplar Beyaz Gemi Sosyal Proje Ajansı, İstanbul, 71s
- Venning, P., 2011. "Birleşik Krallıkta Tarihi Binaları Koruma Hareketi" O. Silier (Derleyen), Onlar Nasıl Başarıyor? Avrupa'da Kültürel Miras ve STK'lar (s.126- 133). İstanbul: Avrupa Kültürel Miras Kuruluşları Federasyonu (Europa Nostra).
- Versaci, A., 2015. The Evolution of Urban Heritage Concept in France, Between Conservation and Rehabilitation Programs, Procedia-Social and Behavioral Sciences, 225, 3-14.
- Wai-Yin, C. Shu-Yun, M., 2004. Heritage Preservation And Sustainability Of China's Development, Wiley InterScience, 12, 15-31.
- Weiler-Esser, J., 2017. The New German Act on the Protection of Cultural Property A Better Protection For Archaeological Heritage in Germany and Abroad?, The Journal of Art Crime, Fall 2007, 3,11.
- Yılmaz, B., 2006. Avrupa Birliği'ne Üye Bazı Ülkelerdeki Kültür Varlıklarını Koruma Yaklaşımı, Örgütlenme Ve Türkiye, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yurttaş, C., 2018. Anıtsal Yığma Yapılarda Karşılaşılan Bozulmalara Yönelik Uygulanan Müdahale Tekniklerinin Anadolu Selçuklu Kapalı Avlulu Medrese Örnekleri

Üzerinden Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon

Zhu, G., 2012. China's Architectural Heritage Conservation Movement, Frontiers of Architectural Research,1, 10-22.

URL-1, <http://www.tdk.gov.tr/> ,10 Nisan 2019.

URL-2, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/018> , 12 Mayıs 2019.

URL-3, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000187580> , 12 Mayıs 2019.

URL-4 http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13039&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html , 12 Mayıs 2019.

URL-5, <https://whc.unesco.org/en/conventiontext/> , 13 Mayıs 2019.

URL-6, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/121> , 13 Mayıs 2019.

URL-7, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007bd25> , 14 Mayıs 2019.

URL-8, <https://restorasyon.tr.gg/Venedik-Tuzugu.htm> , 20 Mayıs 2019

URL-9, <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Icomos&dil=tr> , 20 Mayıs 2019

URL-10, <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14270/silahli-bir-catisma-halinde-kultur-mallarinin-korunmasi-.html> , 25 Nisan 2019

URL-11, <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14269/dunya-kulturel-ve-dogal-mirasinin-korunmasi-sozlesmesi.html> , 25 Nisan 2019

URL-12, <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14268/avrupa-mimari-mirasinin-korunmasi-sozlesmesi.html> , 25 Nisan 2019

URL-13, <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-14267/arkeolojik-mirasinin-korunmasina-iliskin-avrupa-sozlesmesi-.html> , 25 Nisan 2019

URL-14, <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Icomos&dil=tr> , 12 Eylül 2019

URL-15, <http://disiliskiler.kulturturizm.gov.tr/TR-132215/uye-olunan-uluslararası-kuruluslar-listesi.html> , 26 Nisan 2019

URL-16, https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1882/73/pdfs/ukpga_18820073_en.pdf , 4 Mayıs 2019

URL-17, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/69> , 4 Mayıs 2019

- URL-18, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1979/46> , 4 Mayıs 2019
- URL-19, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/17/introduction> , 4 Mayıs 2019
- URL-20, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1983/47/introduction> , 4 Mayıs 2019
- URL-21, <https://www.gov.uk/government/publications/the-heritage-statement-2018> , 4 Mayıs 2019
- URL-22, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1983/47/resources> , 16 Mayıs 2019
- URL-23, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1990/9/contents> , 16 Mayıs 2019
- URL-24, <https://historicengland.org.uk/advice/hpg/coventiontreatiesandcharters/> , 4 Mayıs 2019
- URL-25, <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Icomos&dil=tr> , 12 Eylül 2019
- URL-26, <http://www.heritageportal.eu/Resources/EU-Countries/Germany.html> , 5 Mayıs 2019
- URL-27, <https://whc.unesco.org/en/statesparties/de/laws/> , 5 Mayıs 2019
- URL-28, http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_kgsg/index.html , 17 Mayıs 2019
- URL-29, <https://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Germany> , 5 Mayıs 2019
- URL-30, <https://www.icomos.de/index.php?lang=Deutsch&contentid=143&navid=197> , 12 Eylül 2019
- URL-31, <https://www.avrupa.info.tr/tr/ispanya-96> , 8 Mayıs 2019
- URL-32, <https://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Documents/NationalLegislation/Spain/law16of1985.pdf> , 17 Mayıs 2019
- URL-33, <https://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Spain> , 8 Mayıs 2019
- URL-34, <http://www.icomos.es/estatutos-2/> , 12 Eylül 2019
- URL-35, <http://orcp.hustoj.com/?p=3951> , 17 Mayıs 2019
- URL-36, <http://www.icomoschina.org.cn/> , 12 Eylül 2019

URL-37,

https://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/PDFs/amerika_hakkinda_abd_yone_tim_sekli.pdf , 4 Mayıs 2019

URL-38, <https://www.nps.gov/history/local-law/nhpa1966.htm> , 18 Mayıs 2019

URL-39, <http://worldpopulationreview.com/countries/hague-convention-countries/> , 10 Mayıs 2019

URL-40, <http://americandiplomacy.web.unc.edu/2018/11/u-s-diplomatic-engagement-and-cultural-heritage-protection/> , 10 Mayıs 2019

URL-41, <https://whc.unesco.org/en/eur-na/> , 10 Mayıs 2019

URL-42 <https://www.usicomos.org> , 12 Eylül 2019

URL-43,, <https://www.avrupa.info.tr/tr/italya-84> , 6 Mayıs 2019

URL-44,

[http://www.wikiwand.com/en/Ministry_of_Cultural_Heritage_and_Activities_\(Italy\)#/Central_administration](http://www.wikiwand.com/en/Ministry_of_Cultural_Heritage_and_Activities_(Italy)#/Central_administration) , 7 Mayıs 2019

URL-45,

https://en.unesco.org/sites/default/files/it_cult_landscapeheritge2004_engtof.pdf , 19 Mayıs 2019

URL-46, <https://www.eui.eu/Projects/InternationalArtHeritageLaw/Italy> , 7 Mayıs 2019

URL-47, <https://www.icomositalia.com/> 12 Eylül 2019

URL-48, <http://www.mfa.gov.tr/japonya-siyasi-gorunumu.tr.mfa> , 11 Mayıs 2019

URL-49,

http://dw.crackmypdf.com/0308920001558294692/japan_law_protectionproperty_entno.pdf , 19 Mayıs 2019

URL-50, <https://en.unesco.org/countries/japan/conventions> , 11 Mayıs 2019

URL-51, <https://icomosjapan.org/en/icomosjp.php> , 12 Eylül 2019

ÖZGEÇMİŞ

Hasan Fehmi AYDIN; 1987 yılında Trabzon' da dünyaya geldi. 2005 yılında Tefvik Serdar Anadolu Lisesinden mezun olduktan sonra, 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. 2010 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümünde Restorasyon kürsüsünde yüksek lisans öğrenimine başladı. 2010 yılında Gümüşhanede belirli bir süre Şantiye şefliği yaptıktan sonra Trabzonda Işıklar Tuğla firmasında görsel tasarım ve modelleme yaptı. 2011 yılında Trabzon Belediyesinde İnşaat Ruhsat Memuru olarak işe başladı. 2014 yılında kanun değişikliği sonucu Ortahisar Belediyesi İmar Müdürlüğü Ruhsat servisinde göreve başladı ve halen aynı görevi sürdürmektedir. Ayrıca Anadolu Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü mezunudur. Orta derecede İngilizce bilmektedir.